

Valtion tutkimuslaitokset ja tutkimusrahoitus: esitys kokonaisuudistukseksi

Valtion tutkimuslaitokset ja
tutkimusrahoitus:
esitys kokonaisuudistukseksi

Julkaisija TUTKIMUS- JA INNOVAATIONEUVOSTO		KUVAILULEHTI 20.9.2012	
Tekijät Alivaltiosihtööri Timo Lankinen (puheenjohtaja), toimitusjohtaja Christine Hagström-Näsi ja valtiotieteen tohtori, professori Sixten Korkman		Toimeksiantaja Tutkimus- ja innovaationeuvosto	
Julkaisun laji Julkaisu			
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Valtion tutkimuslaitokset ja tutkimusrahoitus: esitys kokonaisuudistukseksi Statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering: förslag till totalreform			
Tiivistelmä <p>Tutkimus- ja innovaationeuvosto päätti 15.12.2011 asettaa asiantuntijaryhmän tekemään ehdotuksen valtion tutkimuslaitoskentän kokonaisuudistuksesta. Asiantuntijaryhmän tehtäväksi asetettiin valmistella ehdotus malliksi, jolla toteutetaan valtion tutkimuslaitoskentän rakenteellinen uudistaminen, vahvistetaan tutkimuslaitosten ohjausta, uudistetaan laitosten rahoitusta ja parannetaan voimavarojen kohdentumista yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.</p> <p>Asiantuntijaryhmä esittää yhteiskuntapolitiikkaa sekä yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevan tutkimuksen sekä tutkimuksen ohjaus- ja rahoitusmallien kehittämiseksi, että</p> <ol style="list-style-type: none">1) <i>tutkimuslaitosten rakennetta uudistetaan</i> kokoamalla tutkimuslaitoksista toiminnallisesti ja rakenteellisesti vahvempia laitoksia ja, että niissä tehtävän tutkimuksen tieteidenvälisyyttä ja monitieteisyyttä vahvistetaan,2) tutkimusvoimavaroja kootaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi yhtäältä valtioneuvoston <i>päätöksentekoa tukevaksi tutkimukseksi</i> ja toisaalta <i>strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitusvälineeksi</i> yhteiskunnan merkittävien haasteiden tutkimusperusteiseksi ratkaisemiseksi, sekä3) <i>tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyötä syvennetään</i> ja kehitetään siten, että yliopistoista ja tutkimuslaitoksista muodostetaan tutkimuksen, innovaatioiden ja korkeimman opetuksen keskittymiä ja keskeisiä toimijoita yhteiskuntaa tukevassa tutkimuksessa.			
Avainsanat tutkimuslaitos, tutkimusrahoitus, tutkimuslaitosten rakenne, strategisesti suunnattu tutkimus, tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyö			
Sarjan nimi ja numero Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 3/2012		Kieli Fi	Kokonaissivumäärä 105
ISBN (paino) 978-952-5896-96-1	ISBN (PDF) 978-952-5896-97-8		ISSN 1799-7828
Kustantaja Valtioneuvoston kanslia Julkaisu PDF:nä: www.vnk.fi/julkaisut Lisätietoja: julkaisut@vnk.fi			
Taitto Valtioneuvoston kanslia Anja Järvinen	Luottamuksellisuus Julkinen		Painopaikka Edita Prima, Helsinki 2012

Utgivare FORSKNINGS- OCH INNOVATIONSRADET		PRESENTATIONSBLAD 20.9.2012	
Författare Understatssekreterare Timo Lankinen (ordförande), verkställande direktör Christine Hagström-Näsi och politices doktor, professor Sixten Korkman		Uppdragsgivare Forsknings- och innovationsrådet	
Typ av publikation Publikation			
Publikationens namn Statens forskningsinstitut och forskningsfinansiering: förslag till totalreform			
Referat <p>Forsknings- och innovationsrådet beslöt 15.12.2011 att tillsätta en expertgrupp med uppdrag att göra upp ett förslag till totalreform av sektorn för statens forskningsinstitut. Expertgruppens uppdrag gick ut på att bereda ett förslag till en modell genom vilken reformeringen av sektorn för statens forskningsinstitut förverkligas, styrningen av instituten stärks, finansieringen av forskningsinstituten förnyas och inriktningen av resurserna i enlighet med samhällets behov förbättras.</p> <p>Gällande forskning till stöd för samhällspolitik och för samhällets funktioner och tjänster samt forskning för utveckling av styrnings- och finansieringsmodeller föreslår expertgruppen att</p> <ol style="list-style-type: none">1) <i>forskningsinstitutens struktur reformeras genom att förena instituten</i> till, ur funktionell och strukturell synpunkt sett, starkare forskningsinstitut och genom att stärka tvär- och mångvetenskapligheten i forskningen som sker i dessa,2) för att öka det samhälleliga inflytandet sammanförs forskningsresurserna dels till <i>forskning som stöder statsrådets beslutsfattande</i> och dels till <i>ett finansiellt instrument för strategiskt riktad forskning</i> för forskningsbaserade lösningar av betydande utmaningar i samhället, samt3) <i>samarbetet mellan forskningsinstitutet och universiteten fördjupas</i> och utvecklas så att universiteten och forskningsinstitutet formas till centra för forskning, innovation och högsta utbildning och att de utgör centrala aktörer i den forskning som stöder samhället.			
Nyckelord forskningsinstitut, forskningsfinansiering, forskningsinstitutens struktur, strategiskt riktad forskning, samarbetet mellan forskningsinstitutet och universiteten			
Seriens namn och nummer Statrådets kanslis publikationsserie 3/2012		Språk Fi	Sidantal 105
ISBN (tryck) 978-952-5896-96-1	ISBN (PDF) 978-952-5896-97-8		ISSN 1799-7828
Förläggare Statsrådets kansli Publikationen som PDF: www.vnk.fi/julkaisut Ytterligare information: julkaisut@vnk.fi			
Layout Statsrådets kansli, Anja Järvinen	Sekretessgrad Offentlig		Tryckort Edita Prima, Helsingfors, 2012

Publisher RESEARCH AND INNOVATION COUNCIL		DESCRIPTION 20 September 2012	
Authors Permanent State Under-Secretary Timo Lankinen (chair), Managing Director Christine Hagström-Näsi and Dr.Soc.Sc., Professor Sixten Korkman		Commissioned by Research and Innovation Council	
Type of publication Publication			
Title of publication State research institutes and research funding: proposal on a comprehensive reform			
Abstract <p>On 15 December 2011, the Research and Innovation Council decided to appoint an expert group to prepare a proposal on the overall reform of the national research institute sector. The expert group was tasked with preparing a proposal for a model to be employed in the structural reform of the state research institute sector, while strengthening the steering of research institutes, reforming their funding and improving the targeting of resources in accordance with the needs of society.</p> <p>In order to develop research that supports social policy and the various functions and services within society, and the steering and funding models for such research, the expert group proposes the following:</p> <ol style="list-style-type: none">1) <i>The structure of research institutes will be reformed by merging research institutes</i> into stronger ones, in both operational and structural terms, while the interdisciplinary and multidisciplinary nature of research conducted in such institutes is strengthened;2) Research resources will be marshalled in order to increase their social effectiveness, through <i>research supporting governmental decision-making</i>, and also through the establishment of a <i>funding instrument for strategically targeted research</i>, to be employed in solving significant social challenges and problems; and3) <i>Cooperation between research institutes and universities will be intensified</i> and developed, to shape universities and research institutes into clusters of research, innovation and higher education that are key actors in producing research that supports society.			
Keywords research institutes, research funding, structure of research institutes, strategically targeted research, cooperation between research institutes and universities			
Name of series and number of publication Prime Minister's Office Publications 3/2012		Language Fi	Number of pages 105
ISBN (print) 978-952-5896-96-1	ISBN (PDF) 978-952-5896-97-8	ISSN 1799-7828	
Publisher Prime Minister's Office Publication as a PDF: www.vnk.fi/julkaisut Further information: julkaisut@vnk.fi			
Layout Prime Minister's Office, Anja Järvinen	Confidentiality rating Public	Printed by Edita Prima, Helsinki, 2012	

Sisällys

TUTKIMUS- JA INNOVAATIONEUVOSTOLLE	9
TIIVISTELMÄ	11
SAMMANDRAG	16
SUMMARY	21
TOIMEKSIANTO	27
1 Yleiskuva valtion tutkimuslaitoksista	28
2 Aikaisemmat selvitykset	35
3 Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaukset	38
4 Tietoon perustuva yhteiskuntapolitiikka	42
5 Tutkimuslaitosten uudistamisen ulottuvuudet.....	49
6 Ehdotukset.....	55
6.1 Tutkimuslaitosten rakenteellinen uudistaminen ja ohjaus	56
6.1.1 Ympäristön tutkimus- ja kehittämiskeskus	61
6.1.2 Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskus.....	63
6.1.3 Moniteknologinen tutkimus- ja kehittämiskeskus	65
6.1.4 Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus- ja kehittämiskeskus.....	68
6.1.5 Terveiden ja hyvinvoinnin tutkimus- ja kehittämiskeskus	70
6.1.6 Kuluttajatutkimus	73
6.1.7 Oikeuspoliittinen tutkimus	75
6.2 Tilaajaperusteisen tutkimuksen laajentaminen	77
6.2.1 Tilaajaperusteisen tutkimuksen malli	77
6.2.2 Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden päätöksentekoa tukeva tutkimus- ja selvitystoiminta	79
6.2.3 Strategisesti suunnattu tutkimus	83
6.3 Tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyön syventäminen.....	89
LIITE 1 Valtion tutkimuslaitosten tehtävät organisaatiolaeissa ja -asetuksissa	93

TUTKIMUS- JA INNOVAATIONEUVOSTOLLE

Tutkimus- ja innovaationeuvosto päätti 15.12.2011 asettaa asiantuntijaryhmän tekemään ehdotuksen valtion tutkimuslaitoskentän kokonaisuudistuksesta.

Asiantuntijaryhmän tehtäväksi asetettiin valmistella ehdotus malliksi, jolla toteutetaan valtion tutkimuslaitoskentän rakenteellinen uudistaminen, vahvistetaan tutkimuslaitosten ohjausta, uudistetaan laitosten rahoitusta ja parannetaan voimavarojen kohdentumista yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.

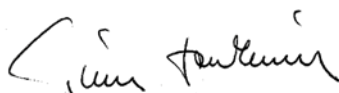
Asiantuntijaryhmä on työnsä aikana kuullut seuraavia henkilöitä:

ylijohtaja **Eero Helle**, Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskus (RKTL)
ylijohtaja **Timo Hirvi**, Mittatekniikan keskus (Mikes)
pääjohtaja **Tuula Honkanen-Buzalski**, Elintarviketurvallisuusvirasto (EVIRA)
professori **Jussi Huttunen**
pääjohtaja **Lea Kauppi**, Suomen ympäristökeskus (SYKE)
ylijohtaja **Erkki Kempainen**, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT)
ylijohtaja **Jarkko Koskinen**, Geodeettinen laitos (GL)
ylijohtaja **Tapio Lappi-Seppälä**, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos (Optula)
johtaja **Tarmo Lemola**, Ramboll Management Consulting
pääjohtaja **Erkki K.M. Leppävuori**, Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT)
pääjohtaja **Heikki Mannila**, Suomen Akatemia
tutkimusjohtaja **Antti Moisio**, Valtion taloudellinen tutkimuslaitos (VATT)
johtokunnan puheenjohtaja **Tom Niemi** ja hallintojohtaja **Jorma Järvinen**, Geologian tutkimuskeskus (GTK)
professori **Yrjö Neuvo**
johtaja **Pirkko Nuolijärvi**, Kotimaisten kielten keskus (KOTUS)
pääjohtaja **Pekka Puska**, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
professori **Jorma Rantanen**
ylijohtaja **Hannu Rautio**, Metsäntutkimuslaitos (Metla)
pääjohtaja **Veli-Pekka Saarnivaara**, Teknologian kehittämiskeskus Tekes
pääjohtaja **Petteri Taalas**, Ilmatieteenlaitos (IL)
johtaja **Päivi Timonen**, Kuluttajatutkimuskeskus
pääjohtaja **Harri Vainio**, Työterveyslaitos (TTL)
pääjohtaja **Tero Varjoranta**, Säteilyturvakeskus (STUK)
rehtori **Thomas Wilhelmsson**, Helsingin yliopisto

Asiantuntijaryhmän työssä ovat avustaneet erityisasiantuntija Sari Löytökorpi valtioneuvoston kansliasta, pääsuunnittelijat Tuomas Parkkari ja Kai Husso tutkimus- ja innovaationeuvoston sihteeristöstä sekä neuvotteleva virkamies Ilkka Turunen opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Asiantuntijaryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä tutkimus- ja innovaationeuvostolle ja edelleen hallitukselle linjauksia ja päätöksentekoa varten.

Helsingissä 31.8.2012

Timo Lankinen

Christine Hagström-Näsi

Sixten Korkman

TIIVISTELMÄ

Tutkimus- ja innovaationeuvosto päätti 15.12.2011 asettaa asiantuntijaryhmän tekemään ehdotuksen valtion tutkimuslaitoskentän kokonaisuudistuksesta. Neuvosto kutsui asiantuntijaryhmän puheenjohtajaksi alivaltiosihteeri **Timo Lankisen** ja muiksi jäseniksi toimitusjohtaja **Christine Hagström-Näsin** sekä toimitusjohtaja **Sixten Korkmanin**.

Asiantuntijaryhmän tehtäväksi asetettiin valmistella ehdotus malliksi, jolla toteutetaan valtion tutkimuslaitoskentän rakenteellinen uudistaminen, vahvistetaan tutkimuslaitosten ohjausta, uudistetaan laitosten rahoitusta ja parannetaan voimavarojen kohdentumista yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.

Asiantuntijaryhmän tehtävänä oli arvioida valtion tutkimuslaitoskentän rakenteellisen kehittämisen sekä ohjaus- ja rahoitusmallien erilaisia vaihtoehtoja ja esittää niistä suosituksensa tutkimus- ja innovaationeuvostolle ja edelleen hallitukselle linjauksia ja poliittista päätöksentekoa varten.

Asiantuntijaryhmä ehdottaa seuraavaa:

Yhteiskuntapolitiikan valmistelun, päätöksenteon ja toimeenpanon tulisi perustua tutkittuun tietoon. Yhteiskunnan kehityksen jatkuvuutta tuetaan varmistamalla, että saadut kokemukset ja vaikuttavuustieto ohjaavat päätöksentekoa pitkäjänteisesti. Tavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan systemaattinen toimintamalli, jolla varmistetaan vahva ja horisontaalinen tietopohja yhteiskunnallisen päätöksenteon ja toiminnan tueksi.

Tietoperustaista päätöksentekoa voidaan tukea vahvistamalla yhteiskunnan tutkimus- ja kehittämiskapasiteettia. Tämän vuoksi tutkimus- ja selvitystoiminnan yhteiskunnallista relevanssia tulee lisätä, tutkimusinstituutioiden toiminnallista ja taloudellista rakennetta tulee vahvistaa sekä suunnata rahoitusta kilpailtuihin tutkimusaiheisiin ja teemoihin. Tutkimusyhteisön ja yhteiskuntapolitiikan strategisen analyysin välistä keskusteluyhteyttä ja erityisesti tutkimuksen tuottaman tiedon hyödyntämistä yhteiskuntapolitiisessa päätöksenteossa on vahvistettava. Lisäksi tulee huolehtia tutkimuksellisen kompetenssin vahvistamisesta sekä kehittää tiedon jalostuksen infrastruktuuria.

Asiantuntijaryhmä on arvioinut yhteiskuntapolitiikkaa sekä yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevan tutkimuksen ja valtion tutkimuslaitosten rakenteellisen kehittämisen sekä ohjaus- ja rahoitusmallien erilaisia ulottuvuuksia kolmen eri vaihtoehdon perusteella:

- 1) tutkimuslaitosten fuusiot,
- 2) tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisääminen tilaajamallilla, sekä
- 3) tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyön syventäminen.

Asiantuntijaryhmä esittää, että

- 4) *tutkimuslaitosten rakennetta uudistetaan* kokoamalla tutkimuslaitoksista toiminnallisesti ja rakenteellisesti vahvempia laitoksia ja niissä tehtävän tutkimuksen tieteidenvälisyyttä ja monitieteisyyttä vahvistetaan,
- 5) tutkimusvoimavaroja kootaan tutkimusvoimavarojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiksi yhtäältä *välittömästi valtioneuvoston päätöksentekoa tukevaksi tutkimukseksi* ja toisaalta perustetaan *strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitusväline* yhteiskunnan merkittävien haasteiden ja ongelmien tutkimusperusteiseksi ratkaisemiseksi, sekä
- 6) *tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyötä syvennetään* ja kehitetään siten, että yliopistoista ja tutkimuslaitoksista muodostetaan tutkimuksen, innovaatioiden ja korkeimman opetuksen keskittymiä ja keskeisiä toimijoita yhteiskuntaa tukevassa tutkimuksessa.

Tutkimuslaitosten rakenteita tulee uudistaa laitosten toiminta ja tehtävät huomioiden. Tutkimuslaitoksissa on laitoksia, jotka tulisi yhdistää keskenään tutkimuslaitosten toiminnallisen ja taloudellisen perustan sekä monitieteisyyden ja tieteidenvälisyyden vahvistamiseksi. Osa tutkimuslaitoksista voidaan parhaimmin yhdistää yliopistoon. Kolmanneksi on sellaisia tutkimuslaitoksia, jotka on säilytettävä erillisinä valtion tutkimus- ja kehittämiskeskuksina niiden erityisen tehtävän perusteella.

- 1) Vuonna 2014 *fuusioidaan*
 - Ilmatieteen laitos ja Suomen Ympäristökeskus *Ympäristön tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi*,
 - Geodeettinen laitos, maanmittaushallituksen paikkatieto- ja ilmakuvatoiminnot, Suomen ympäristökeskuksen paikkatietotutkimus ja geoinformatiikka sekä mahdollisesti Puolustusvoimien topografiatoiminnot *Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi*,
 - VTT Teknologian tutkimuskeskus, Geologian tutkimuskeskus ja Mittatekniikan keskus *Moniteknologiseksi tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi*,
 - Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi*, sekä

- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos sekä mahdollisesti Kansaneläkelaitoksen tutkimusosasto *Terveyden ja hyvinvoinnin tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi*.
- 2) Vuonna 2014 Helsingin yliopistoon *fuusioidaan*
 - Kuluttajatutkimuskeskus, ja
 - Oikeuspoliittinen tutkimuskeskus.
 - 3) Itsenäisinä laitoksina *säilytetään*
 - Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRA,
 - Kotimaisten kielten keskus KOTUS,
 - Säteilyturvakeskus STUK, ja
 - Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT.

Valtioneuvoston yhteiskunnallista päätöksentekoa tukevaa tutkimus- ja selvitystoimintaa vahvistetaan kokoamalla valtioneuvoston käytettäväksi rahoitusta valtion tutkimuslaitoksista asteittain vuosina 2014–2016 siten, että valtioneuvoston ja sen ministeriöiden tietotarpeiden tutkimukseen on käytettävissä 30 miljoonaa euroa sitomattomia tutkimusvaroja.

Määrärahat ovat valtioneuvoston yhteisessä käytössä ja niitä osoitetaan yhteisiin hankkeisiin, horisontaalisiin hankkeisiin ja ministeriöiden hallinnonalakohtaisiin päätöksentekoa tukeviin tutkimushankkeisiin. Tutkimus- ja selvityshankkeita suunnitellaan ja koordinoidaan valtioneuvoston päätöksentekoa palvelevan tutkimuksen suunnitelmassa, jonka valtioneuvosto vahvistaa. Suunnitelma sisältää vuosittain rahoitettavan ja toteutettavan tutkimuksen painopisteet, valmistelu- ja ohjausvastuut valtioneuvoston ja sen ministeriöiden sisällä ja toteutusaikataulun. Tutkimussuunnitelmassa tutkimusrahoitus osoitetaan valtioneuvoston yhteisiin, horisontaalisiin ja ministeriöiden toimialoja tukevaan tutkimukseen. Tutkimussuunnitelmassa sovitetaan myös yhteen ministeriöiden pääluokkaan osoitetun tutkimusrahoituksen keskeiset hankkeet ja valtioneuvoston yhteiset hankkeet. Tutkimustoiminta on pääsääntöisesti selvityksiä, ennakoiteja, tutkimuskatsauksia, seuranta- ja arviointitutkimuksia ja arviointeja. Tutkimuksen aikajänne tulee olla enintään hallitusohjelmakauden mittainen. Tutkimushankkeiden suuntaamisesta päätetään valtioneuvoston kanslian johdolla.

Ministeriöiden pääluokissa eri talousarviomomentille pirstoutunutta tutkimus-, seuranta-, ennakointi- ja arviointitoimintaa tulee koota ministeriöittäin yhdelle tai muutamalle talousarviomomentille läpinäkyvyyden ja ohjattavuuden parantamiseksi. Ministeriöiden tutkimus- ja kehittämistoimintaa tulee ohjata ministeriökohtaisilla suunnitelmilla. Keskeisimmät hankkeet sovitetaan yhteen valtioneuvoston päätöksentekoa palvelevan tutkimuksen kanssa.

Strategisen tutkimuksen vahvistamiseksi laajennetaan merkittävästi yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevaa kilpailtua rahoitusta. Tieteellisen tutkimuksen ja innovaatioiden rahoitusvälineiden rinnalle perustetaan kolmas kilpailun rahoituksen pilari, strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitusväline. Se rahoittaa ongelmakeskeistä tutkimusta, jonka tarkoituksena on löytää ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin ja ongelmiin.

Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen kootaan yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukeva kilpailtu tutkimusrahoitus siten, että strategiseen tutkimusrahoitukseen on vuonna 2016 käytettävissä 200 miljoonaa euroa. Rahoitus kootaan asteittain vuosina 2014–2016 valtion tutkimuslaitosten tutkimusmäärärahoista (120 milj. euroa), Suomen Akatemian ohjelmaperusteista tutkimusrahoituksesta (20 milj. euroa) ja Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin innovaatio- ja tutkimusrahoituksesta (60 milj. euroa).

Strategisen tutkimuksen hallinnosta, päätöksenteosta ja ohjelmatoimikuntien rakenteesta vastaa perustettava *strategisen tutkimuksen neuvosto*. Valtioneuvosto asettaa strategisen tutkimuksen neuvoston (puheenjohtaja ja 8 jäsentä) ja se sijoitetaan Suomen Akatemiaan vuonna 2014. Neuvoston jäseniksi valitaan tunnustettuja tutkijoita ja tutkimuksen asiantuntijoita, jotka edustavat tutkimuksen käyttäjiä ja joilla on kokemusta laajoista hallinnon, elinkeino- ja muun työelämän ja tutkimuksen muutosten johtamisesta. Neuvoston jäsenet valitaan neljän vuoden määräajaksi ja enintään kahden vuoden jatko-kaudeksi.

Valtioneuvosto ohjaa strategisesti suunnattua tutkimusta määrittäen painopisteet ja teema-alueet ja *vahvistaisi strategisen tutkimuksen ohjelman*. Ohjelmaan sisällytetään niitä painopisteitä ja teema-alueita, joilla katsotaan olevan merkittäviä yhteiskunnan haasteita. Ohjelmaan ei sisällytetä lyhytkestoisia selvitys-, seuranta- ja arviointitarpeita. Ohjelma valmistellaan valtioneuvoston kanslian johdolla yhteistoiminnassa eri ministeriöiden kanssa. Ohjelman valmistelussa kuullaan tutkimusasiantuntijoita ja tiede- ja teknologianeuvostoa.

Strategisen tutkimuksen neuvoston tehtävänä on edistää ja rahoittaa yhteiskuntapoliittista ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevaa tutkimusta ja sen hyödyntämistä. Tutkimustoiminta perustuu valtioneuvoston vahvistamiin teema-alueisiin ja painopisteisiin. Neuvosto vastaa tutkimustoiminnan hallinnosta, järjestämisestä ja rahoituksesta. Neuvosto päättää tutkimustoiminnan ohjelmarakenteesta sekä tarvittavien päätöksenteko- ja muiden tukiraken-

teiden asettamisesta. Neuvoston alaisuudessa on ohjelmatoimikuntia, jotka vastaavat tutkimusrahoituksesta ja päätöksenteosta alallaan ja järjestävät erikseen päätettävällä tavalla ohjelmien valmistelut, hankkeiden valinnat ja ohjelmien koordinaation.

Tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyön syventämiseksi synnytetään prosessi, jossa tutkimuslaitokset ja yliopistot muodostavat asteittain aitoja osaamisen keskittymiä (sopimusperusteiset yhteenliittymät) sekä asteittain mahdollisesti yhteisen organisaation.

Yliopistojen ja tutkimuslaitosten *sopimusperusteisilla yhteenliittymillä* tulee olla

- yhteisiä tutkimuslaitteita, laboratorioita ja tietovarantoja (mm. seuranta-aineistot, näyteaineistot, tilasto- ja rekisteriaineistot), ja
- tiivis yhteistyö tutkimuksessa ja opetuksessa (mm. toisiaan täydentävien osaamisten yhdistäminen, yhteiset professuurit, tehtävät ja yhteistä henkilökuntaa).

Yhteenliittymissä yliopistot ja tutkimuslaitokset muodostavat alueellisesti yhteisiä kampusalueita, joilla on yhteisiä toimintoja (mm. fyysisten voimavarojen ja tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäyttö).

Yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteistyön kehittämisessä tavoitteena on luoda maailmanluokan osaamiskeskittymiä tutkimuksen, innovaatioiden ja korkeimman opetuksen yhteistyönä.

SAMMANDRAG

Forsknings- och innovationsrådet beslöt 15.12.2011 att tillsätta en expertgrupp med uppdrag att göra upp ett förslag till totalreform av sektorn för statens forskningsinstitut. Rådet kallade understatssekreterare **Timo Lankinen** till ordförande för expertgruppen och till dess övriga medlemmar verkställande direktör **Christine Hagström-Näsi** och verkställande direktör **Sixten Korkman**.

Expertgruppens uppdrag gick ut på att bereda ett förslag till en modell genom vilken reformeringen av sektorn för statens forskningsinstitut förverkligas, styrningen av instituten stärks, finansieringen av forskningsinstituten förnyas och inriktningen av resurserna i enlighet med samhällets behov förbättras.

Expertgruppens uppdrag var att utvärdera olika förslag för den strukturella utvecklingen av sektorn för statens forskningsinstitut och olika styrnings- och finansieringsmodeller samt att framföra sina rekommendationer till forsknings- och innovationsrådet och vidare till regeringen för linjedragning och politiskt beslutsfattande.

Expertgruppen föreslår följande:

Beredningen, beslutsfattandet och verkställandet gällande samhällspolitiken ska grunda sig på undersökta fakta. Man stöder kontinuiteten i samhällsutvecklingen genom att säkerställa att erhållna erfarenheter och kunskap om effekterna styr beslutsfattandet på lång sikt. För att kunna förverkliga målsättningen behövs en systematisk verksamhetsmodell med vilken man säkerställer en stark och horisontell kunskapsbas som stöd för beslutsfattandet och funktionerna i samhället.

Man kan stödja det kunskapsbaserade beslutsfattandet genom att förstärka forsknings- och utvecklingskapaciteten i samhället. Med detta som grund bör forsknings- och utredningsverksamhetens samhälleliga relevans ökas, forskningsinstitutionernas operativa och ekonomiska struktur bör stärkas och finansieringen bör inriktas på konkurrensbaserade forskningsobjekt och teman. Dialogen mellan forskningssamfundet och samhällspolitikens strategiska analys och i synnerhet tillgodogörandet av sådana fakta som forskningen producerar måste stärkas i det samhällspolitiska beslutsfattandet. Dessutom bör man

se till att forskningskompetensen stärks och infrastrukturen för informationsförädlingen utvecklas.

Expertgruppen har utvärderat den forskning som stöder samhällspolitiken och samhällets funktioner och tjänster, strukturutvecklingen av de statliga forskningsinstituten samt olika dimensioner för styrnings- och finansieringsmodeller i enlighet med tre olika alternativ

- 1) fusioner av forskningsinstitut,
- 2) ökning av forskningens samhälleliga påverkningsförmåga genom beställningsmodellen, samt
- 3) fördjupning av samarbetet mellan forskningsinstituten och universiteten.

Expertgruppen föreslår att

- 4) *forskningsinstitutens struktur reformeras* genom att förena instituten till, ur funktionell och strukturell synpunkt sett, starkare forskningsinstitut och genom att stärka tvär- och mångvetenskapligheten i forskningen som sker i dessa,
- 5) för att öka det samhälleliga inflytandet sammanförs forskningsresurserna dels till *forskning som direkt stöder statsrådets beslutsfattande* och dels grundas ett *finansiellt instrument för strategiskt riktad forskning* för forskningsbaserade lösningar av betydande utmaningar i samhället, samt
- 6) *samarbetet mellan forskningsinstituten och universiteten fördjupas* och utvecklas så att universiteten och forskningsinstituten formas till centra för forskning, innovation och högsta utbildning och att de utgör centrala aktörer i den forskning som stöder samhället.

Forskningsinstitutens strukturer bör förnyas med beaktande av institutens verksamhet och uppgifter. Bland forskningsinstituten finns institut som borde sammanslås för att stärka deras verksamhetsgrund och ekonomi samt mång- och tvärvetenskapligheten i dem. Det finns också institut som bäst kan sammanfogas med universitet. Som tredje grupp finns det också sådana forskningsinstitut som ska bevaras som statens särskilda forsknings- och utvecklingscentraler på grund av deras speciella uppgift.

- 1) År 2014 *fusioneras*
 - Meteorologiska institutet och Finlands miljöcentral till *Forsknings- och utvecklingscentralen för miljö*,
 - Geodetiska institutet, lantmäteriverkets funktioner för geografisk information och flygbilder, Finlands miljöcentrals geodataforskning och geoinformatik samt eventuellt Försvarmaktens topografifunktioner till *Forsknings- och utvecklingscentralen för geografisk information*,

- Teknologiska forskningscentralen VTT, Geologiska forskningscentralen och Mätteknikcentralen till *Forsknings- och utvecklingscentralen för mångteknologi*,
- Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi, Skogsforskningsinstitutet och vilt- och fiskeriforskningsinstitutet till *Forsknings- och utvecklingscentralen för naturresurs- och bioekonomi.*, samt
- Institutet för hälsa och välfärd och Arbetshälsoinstitutet samt eventuellt Folkpensionsanstaltens forskningsavdelning till *Forsknings- och utvecklingscentralen för hälsa och välfärd.*

2) År 2014 *fusioneras* med Helsingfors universitet

- Konsumentforskningscentralen, och
- Rättspolitiska forskningsinstitutet.

3) Som självständiga inrättningar *bevaras*

- Livsmedelssäkerhetsverket EVIRA,
- Institutet för de inhemska språken KOTUS,
- Strålsäkerhetscentralen STUK, och
- Statens ekonomiska forskningscentral VATT.

Forsknings- och utredningsverksamheten som stöder statsrådets beslutsfattande i samhällsfrågor stärks genom att man för statsrådets bruk stegvis under åren 2014–2016 ur finansieringen för statens forskningsinstitut överför medel så, att statsrådet och dess ministerier får 30 miljoner euro omärkta forskningsanslag till sitt förfogande för forskning om den information som de behöver.

Anslagen är i gemensamt bruk för hela statsrådet och de riktas till gemensamma projekt, horisontella projekt och forskningsprojekt som stöder det förvaltningsområdesvisa beslutsfattandet i ministerierna. Forsknings- och utredningsprojekten planeras och koordineras i en forskningsplan som betjänar statsrådets beslutsfattande. Planen fastställs av statsrådet. Planen innehåller tyngdpunkterna för den forskning som årligen ska finansieras och genomföras, ansvaret för beredning och styrning i statsrådet och dess ministerier samt en tidsplan för genomförandet. I forskningsplanen anvisas forskningsfinansiering till statsrådets gemensamma, horisontella forskning som stöder ministeriernas ansvarsområden. I forskningsplanen samordnas också de centrala projekten för forskningsfinansiering under ministeriernas huvudtitel med projekt som är gemensamma för hela statsrådet. Forskningsverksamheten utgörs i huvudsak av utredningar, prognoser, forskningsöversikter, uppföljningsforskning och utvärderingar. Tidsspannet för forskningen ska vara högst så långt som perioden för regeringsprogrammet. Under ledning av statsrådets kansli beslutas om inriktningen av forskningsprojekten.

Den forsknings-, uppföljnings-, prognos- och utvärderingsverksamhet som finns splittrad på olika moment under ministeriernas huvudtitel ska, för att förbättra genomskinligheten och styrningen, samordnas under ett eller några budgetmoment per ministerium. Ministeriernas forsknings- och utvecklingsverksamhet ska styras genom egna planer för varje ministerium. De mest centrala projekten anknyts till forskning som betjänar statsrådets beslutsfattande.

För att stärka den strategiska forskningen ökar man avsevärt den konkurrensbaserade finansieringen som stöder samhällspolitik och samhällets funktioner och tjänster. Vid sidan av de finansiella instrumenten för vetenskaplig forskning och innovation grundas en tredje pelare för konkurrensbaserad finansiering, ett finansiellt instrument för strategiskt riktad forskning. Det finansierar problemfokuserad forskning med mål att finna lösningar på betydande utmaningar och problem i samhället.

Till det finansiella instrumentet för strategiskt riktad forskning förs konkurrensbaserad forskningsfinansiering som stöder samhällspolitik och samhällets funktioner och tjänster på så sätt, att för strategisk forskningsfinansiering finns det år 2016 att tillgå 200 miljoner euro. Finansieringen samlas stegvis under åren 2014–2016 ur anslagen för statens forskningsinstitut (120 miljoner euro), Finlands Akademis programbaserade forskningsfinansiering (20 miljoner euro) och Tekes – utvecklingscentralen för teknologi och innovationer (60 miljoner euro).

Det råd för strategisk forskning som ska grundas svarar för strukturen för den strategiska forskningens administration, beslutsfattande och programkommittéer. Statsrådet tillsätter rådet för strategisk forskning (ordförande och åtta medlemmar) och det placeras vid Finlands Akademi år 2014. Som medlemmar i rådet väljs erkända forskare och experter på forskning som representerar forskningsanvändarna och som har ledningserfarenhet gällande omfattande förändringar inom administration, näringsliv och övrigt arbetsliv och forskning. Rådets medlemmar väljs för en bestämd tid om fyra år och med en fortsatt mandattid om maximalt två år.

Statsrådet styr den strategiskt riktade forskningen och definierar tyngdpunkterna och temaområdena samt fastställer programmet för den strategiska forskningen. I programmet inkluderas de tyngdpunkter och temaområden som anses vara betydande utmaningar för samhället. I programmet intas inte kortvariga utrednings-, uppföljnings- och utvärderingsbehov. Programmet bereds under ledning av statsrådets kansli i samarbete med de olika ministerierna. Vid beredningen av programmet hörs forskningsexperter och vetenskaps- och teknologirådet.

Uppgiften för rådet för strategisk forskning är att främja och finansiera forskning som stöder samhällspolitik och samhällets funktioner och tjänster samt nyttiggörandet av denna forskning. Forskningsverksamheten baserar sig på de temaområden och tyngdpunkter som statsrådet har fatställt. Rådet ansvarar för administrationen, organiseringen och finansieringen av forskningsverksamheten. Rådet beslutar om programstrukturen för forskningsverksamheten och för inrättandet av behövliga besluts- och andra stödfunktioner. Underställda rådet finns programkommittéer som ansvarar för forskningsfinansieringen och beslutsfattandet inom sitt område och som på det sätt det särskilt beslutas om arrangerar beredningen av programmen, valet av projekt och koordineringen av programmen.

*För att fördjupa samarbetet mellan forskningsinstitutet och universitetet in-
stiftas en process där forskningsinstitutet och universitetet stegvis formar
äktade kunskapscentra (avtalsbaserade sammanslutningar) och stegvis eventu-
ellt en gemensam organisation.*

Universitetens och forskningsinstitutets *avtalsbaserade sammanslutningar* ska ha

- gemensam forskningsutrustning, laboratorier och datalager (bl.a. uppföljnings-, prov-, statistik- och registermaterial), och
- ett nära samarbete inom forskning och undervisning (bl.a. sammanförande av kompletterande kunskaper, gemensamma professurer, uppgifter och personal).

I sammanslutningarna bildar universitetet och forskningsinstitutet områdesvist gemensamma campusområden med gemensamma funktioner (bl.a. gemensam användning av de fysiska resurserna och forskningsinfrastrukturen).

Vid utvecklingen av samarbetet mellan universitetet och forskningsinstitutet är målet att genom samarbete mellan forskning, innovation och högsta utbildning skapa kompetenscentra av världsklass.

SUMMARY

On 15 December 2011, the Research and Innovation Council decided to appoint an expert group to prepare a proposal for the comprehensive reform of the state research institute sector. The Council invited Permanent State Under-Secretary **Timo Lankinen** to chair the expert group, with Managing Director **Christine Hagström-Näsi** and Managing Director **Sixten Korkman** as the other two members.

The expert group was tasked with preparing a proposal for a model to be employed in the structural reform of the state research institute sector, alongside strengthening the steering of research institutes, reforming their funding and improving the targeting of resources in accordance with society's needs.

The duties of the expert group included the assessment of various alternatives for carrying out structural development of the state research institute sector, along with evaluating alternatives for steering and funding models. The expert group was to present its recommendation to the Research and Innovation Council and further to the Government, for use in political decision-making and the preparation of policy guidelines.

The expert group proposes the following:

Preparation, decision-making and implementation of policy should be based on researched information and evidence. Continuity in society's development can be supported by ensuring that acquired experiences and information on impacts guide decision-making with a view to the long term. Achievement of this objective requires a systematic operating model, in order to ensure a solid, horizontal knowledge base in support of decision-making and acting within society.

Decision-making founded on knowledge and evidence can be supported by reinforcing the research and development capacity of society. For this reason, the societal relevance of research and investigation activities should be increased, the operational and financial structures of research institutes strengthened, and funding should be directed at research topics and themes that are subject to competition. Dialogue between the research community and the strategic analysis of policy, particularly the use of research-based information in social policy decision-making, must be strengthened. Furthermore, the strengthening

of research competence must be ensured and the infrastructure for processing information developed.

Based on three alternatives, the expert group has assessed the various aspects of the *structural development of* national research institutes and research that supports policy-making and society's functions and services, along with *models for the steering and funding* of such research as follows:

- 1) Mergers between research institutes,
- 2) Increasing the social effectiveness of research by employing a purchaser model; and
- 3) Intensifying cooperation between research institutes and universities.

The expert group proposes that:

- 4) *The structure of research institutes be reformed* by fusing research institutes into stronger units, in both operational and structural terms, while the interdisciplinary and multidisciplinary nature of research conducted in such institutes is strengthened;
- 5) Research resources be marshalled in order to increase their social effectiveness, *by establishing a funding instrument for strategically targeted research, and through research directly supporting governmental decision-making* to be employed in solving major social challenges and problems; and
- 6) *Cooperation between research institutes and universities be intensified* and developed, to shape universities and research institutes into clusters of research, innovation and higher education that form key actors in producing research that supports society.

Research institute structures should be reformed, while taking account of their operations and tasks. Some research institutes should be merged in order to strengthen their operational and financial foundation and multidisciplinary and interdisciplinary approach. In the case of some research institutes, the best option would be to merge them with universities. Research institutes belonging to the third group are such that, on the basis of the specific tasks assigned to them, they should remain separate state research institutes.

- 1) In 2014, the following institutes will be *merged*:
 - Merger of the Finnish Meteorological Institute and the Finnish Environment Institute into a *research and development centre for the environment*;
 - Merger of the Finnish Geodetic Institute, the geographic information and aerial photograph functions of the National Land Survey of Finland,

the geographic information research and geoinformatics functions of the Finnish Environment Institute, and possibly the Finnish Defence Forces' topographic services, into a *research and development centre for geographic information*;

- Merger of the VTT Technical Research Centre of Finland, the Geological Survey of Finland and the Centre for Metrology and Accreditation into a *multitechnological research and development centre*;
 - Merger of the Agrifood Research of Finland, the Finnish Forest Research Institute and the Finnish Game and Fisheries Research Institute RKTL into a *research and development centre for natural resource economy and bioeconomy*; and
 - Merger of the National Institute for Health and Welfare and the Finnish Institute of Occupational Health, and possibly the research unit of the Social Insurance Institution Of Finland, into a *research and development centre for health and welfare*.
- 2) In 2014, the *merger* of the following with the University of Helsinki
- National Consumer Research Centre; and
 - National Research Institute of Legal Policy
- 3) The following would *retain* their status as independent institutes
- Finnish Food Safety Authority Evira
 - Institute for the Languages of Finland
 - Radiation and Nuclear Safety Authority; and
 - Government Institute for Economic Research.

Research and investigation activities supporting societal decision-making by the Government will be strengthened, by accumulating funding in stages from state research institutes between 2014–2016, in order to create 30 million euros for the funding of non-earmarked research, answering the information needs of the Government and its ministries.

To be placed at the general disposal of the Government, such funds will be allocated to common projects, horizontal projects and research projects supporting decision-making within the ministries' administrative branches. Research and investigation projects will be planned and coordinated through a Government plan for research that serves decision-making, to be confirmed by the Government. This plan will include focus areas on research conducted and funded annually, responsibilities for the preparation and steering of such research within the Government and ministries, and an implementation schedule. Within the research plan, funding will be allocated to the Government's common research projects, as well as to horizontal research and research

supporting the ministries' administrative branches. The research plan will also reconcile key projects conducted with research funding allocated under the ministries' main title of expenditure, and common projects by the Government. Research activities mainly comprise reports, foresight, research reviews, follow-up studies and assessments. The maximum length of each research time span should be one Government term, at most. Targeting of research projects will be decided on under the leadership of the Prime Minister's Office.

Research, monitoring, foresight and assessment activities fragmented under various budget items in the ministries' main titles of expenditure should be gathered under one or a few budget items for each ministry, to improve transparency and enable better steering. The ministries' research and development activities must be steered through ministry-specific plans. Key projects will be reconciled with research that serves decision-making by the Government.

In order to strengthen strategic research, competed funding that supports social policy and society's functions and services will be significantly expanded.

A third pillar of funding subject to competition, a funding instrument for strategically targeted research, will be established alongside funding instruments for scientific research and innovation. This instrument will be used to fund problem-oriented research aimed at finding solutions to significant social challenges and problems.

Research funding subject to competition, the supporting social policy and society's functions and services will be marshalled under *the strategic research funding instrument*, so that in 2016 the funds available for strategic research funding will amount to 200 million euros. Such funding will be collected in stages between 2014–2016, from the state research institutes' research appropriations (120 million euros), from the Academy of Finland's programme-based research funding (20 million euros) and from the Finnish Funding Agency for Technology and Innovation Tekes' innovation and research funding (60 million euros).

A strategic research council, to be established, will be responsible for management and decision-making related to strategic research, and for the structure of strategic research programme committees. The Government will appoint the strategic research council (comprising the chair and eight members), which will be located within the Academy of Finland in 2014. Members of the council will be selected from among established researchers and research experts, representing end users of research and possessing experience of extensive change management within the research sector and

within administration, businesses and other sectors of working life. These members are selected for a four-year term, with the option of extending their term for two more years at a maximum.

The Government will steer strategically targeted research by defining focus areas and themes, and by *confirming a strategic research programme*. The programme will include focus areas and themes that are considered to have a linkage to significant societal challenges, while short-term investigation, monitoring and assessment needs will be excluded. Preparation of the programme will be led by the Prime Minister's Office, in cooperation with various ministries. During this process, research experts and the Science and Technology Policy Council will be heard.

The Strategic Research Council will be tasked with promoting and funding research that supports social policy and the functions and services of society, and the utilisation of such research. Research activities will be based on themes and focus areas confirmed by the Government. The Council will be responsible for the management, arrangement and funding of these research activities. It will decide on the programme structure of research activities and establishing the required decision-making structures and other support structures. Programme committees responsible for research funding and decision-making in their field will operate under the council. In a separately determined manner, they will also arrange programme preparation, project selection and programme coordination.

A process will be created *for intensifying cooperation between research institutes and universities*, with research institutes and universities gradually forming genuine clusters of expertise (agreement-based consortiums) and perhaps a mutual organisation.

Such *agreement-based consortiums* between universities and research institutes must

- have common research equipment, laboratories and information resources (for instance monitoring data, sample materials, statistical and register data); and
- engage in close cooperation in research and teaching (e.g. combining complementary competences, joint professorships, tasks and joint personnel).

Within the consortiums, universities and research institutes will form common regional campus areas, with common functions (e.g. joint use of physical resources and research infrastructure).

The objective of developing cooperation between universities and research institutes is to create world-class clusters of expertise through cooperation between research, innovation and higher education.

TOIMEKSIANTO

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan valtion sektoritutkimuslaitokset kootaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Perustutkimuksen työnjako yliopistojen ja sektoritutkimuslaitosten välillä selkeytetään mahdollistaen sektoritutkimuslaitosten tehtävien siirtäminen yliopistojen yhteyteen ja niiden yhteistyötä vahvistetaan. Tutkimus- ja innovaationeuvoston koordinoivaa roolia sektoritutkimuksen suuntaamisessa ja kansallisessa tutkimusinfrastruktuuripolitiikassa vahvistetaan. Valtion sektoritutkimuksen tavoitteita koordinoidaan valtioneuvoston kansliassa.

Tutkimus- ja innovaationeuvosto päätti 15.12.2011 asettaa asiantuntijaryhmän tekemään ehdotuksen valtion tutkimuslaitoskentän kokonaisuudistuksesta. Neuvosto kutsui asiantuntijaryhmän puheenjohtajaksi alivaltiosihteeri **Timo Lankisen** ja muiksi jäseniksi toimitusjohtaja **Christine Hagström-Näsin** sekä toimitusjohtaja **Sixten Korkmanin**.

Asiantuntijaryhmän tehtäväksi asetettiin valmistella ehdotus malliksi, jolla toteutetaan valtion tutkimuslaitoskentän rakenteellinen uudistaminen, vahvistetaan tutkimuslaitosten ohjausta, uudistetaan laitosten rahoitusta ja parannetaan voimavarojen kohdentumista yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.

Asiantuntijaryhmän tehtävänä oli arvioida valtion tutkimuslaitoskentän rakenteellisen kehittämisen sekä ohjaus- ja rahoitusmallien erilaisia vaihtoehtoja ja esittää niistä suosituksensa tutkimus- ja innovaationeuvostolle ja edelleen hallitukselle linjauksia ja poliittista päätöksentekoa varten. Työhön tuli sisältyä ehdotukset siitä, miten tutkimuslaitosten ohjausta vahvistetaan, rahoitusta ja sen rakennetta kehitetään ja parannetaan voimavarojen kohdentumista yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti. Ryhmän tuli lisäksi esittää, miten päätöksentekoa tukevat mittavat, hallinnonalarajat ylittävät tutkimushankkeet on tarkoituksenmukaista toteuttaa ja miten järjestetään ministeriöille niiden tarvitsemat sitomattomat tutkimusmäärärahat.

Asiantuntijaryhmän tuli toimeksiannon mukaan luovuttaa mietintönsä tutkimus- ja innovaationeuvostolle 25.5.2012 mennessä. Asiantuntijaryhmän määräaika kuitenkin jatkettiin siten, että työn tuli olla valmiina 31.8.2012 mennessä.

1 Yleiskuva valtion tutkimuslaitoksista

Sektoritutkimuksella tarkoitetaan yhteiskuntapolitiikkaa sekä yhteiskunnan palveluja ja toimintoja tukevaa tutkimusta. Tutkimus on strateginen resurssi, joka vahvistaa tietopääomaa, luo edellytyksiä yhteiskunnan kehittämiseksi ja ohjaa päätöksentekoa ja käytännön toimintaa.

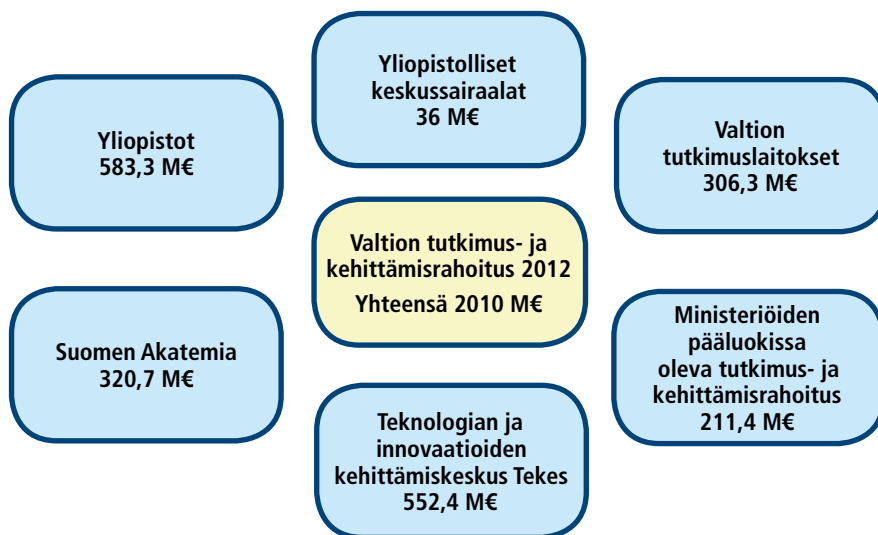
Sektoritutkimus nähdään myös suunnittelu- ja kehittämistyönä sekä tiedontuotantona. Sektoritutkimuksella tarkoitetaan tällöin 1) hallinnonalan politiikkojen suunnittelua, kehittämistä ja arviointia tukevaa, 2) ministeriön tai sen alaisen viraston rahoittamaa ja 3) yliopistoissa, valtion tutkimuslaitoksissa tai muissa tutkimusyksiköissä tutkijoiden tekemää tutkimusta. Tutkimus on yksi tavoista hankkia päätöksenteossa tarvittavaa tietoa.

Sektoritutkimuksen käsite on osin vanhentunut, koska tutkimusongelmat ja tutkimus ei enää suuntaudu yksinomaan määrätyn sektorin tarpeisiin. Valtion tutkimuslaitosten tehtävänä on palvella laaja-alaisesti yhteiskuntapolitiikkaa ja elinkeinoelämää. Tämän vuoksi tässä mietinnössä käytetään pääsääntöisesti käsitettä valtion tutkimuslaitokset ilman sektoritutkimuksen korostusta.

Tässä kentässä keskeisiä toimijoita ovat valtioneuvosto ja sen ministeriöt, valtion tutkimuslaitokset, yliopistot ja osaltaan ammattikorkeakoulut, yksityiset tutkimuslaitokset ja yhteisöt, institutionaaliset rahoittajaorganisaatiot (Suomen Akatemia, Tekes, Sitra, EU).

Valtion vuoden 2012 talousarviossa määrärahoja ja myöntämisvaltuuksia kohdennetaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan 2 010 miljoonaa euroa. Julkisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen osuus bruttokansantuotteesta on noin 1,0 prosenttia. (Tilastokeskus: Tutkimus- ja kehittämisrahoitus valtion talousarviossa 2012)

Valtion tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitus 2012
(Tilastokeskus):

Valtion tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitus hallinnonalan ja organisaation mukaan 2011–2012:

	Rahoitus milj. €	Osuus koko rahoituksesta, %
TKI-rahoitus yhteensä	2 010,1	100,0
Merkittävimmät hallinnonalat		
Opetus- ja kulttuuriministeriö	946,1	47,1
Työ- ja elinkeinoministeriö	705,3	35,1
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö	131,4	6,5
Maa- ja metsätalousministeriö	96,1	4,8
Organisaatiot		
Yliopistot	583,3	29,0
TEKES – teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus	552,4	27,5
Suomen Akatemia	320,7	16,0
Valtion tutkimuslaitokset	306,3	15,2
Muu tutkimusrahoitus	211,4	10,5
Yliopistolliset keskussairaalat	36,0	1,8

Lähde: Tutkimus- ja kehittämisrahoitus valtion talousarviossa 2012, Tilastokeskus

Valtion tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoituksesta 46 prosenttia kohdistuu yleiseen tieteelliseen tutkimukseen edistämiseen. Valtaosa on yliopis-

toissa tehtävän tutkimuksen rahoitusta ja loput pääosin Suomen Akatemian osoittamaa tieteellisen tutkimuksen rahoitusta. Toiseksi suurin pääluokka on teollisen tuotannon ja teknologian edistäminen 367 miljoonan euron rahoituksella ja 18 prosentin osuudella. Yhteiskuntapolitiikka ja -palvelut -luokan tutkimukseen suuntautuu 287 miljoonaa euroa. Energiatutkimusta rahoitetaan 223 miljoonalla eurolla. Muiden yhteiskunnallisten tehtävien luokan rahoitus on viime vuosina kasvanut. Luokkaan lukeutuu eri tyyppistä yhteiskunnallisten ja sosiaalisten rakenteiden ja prosessien ja niiden muutosten tutkimusta (mm. talouspoliittinen tutkimus, tasa-arvotutkimus, alueiden ja elinympäristöjen kehittäminen, konfliktien tutkimus, kuluttajatutkimus, hyvinvointipalvelujen kehittäminen, kestävä kehitys, tulevaisuudentutkimus).

Valtion tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitus yhteiskuntapoliittisen tavoitteen mukaan vuosina 2001–2012:

Tavoiteluokka	TKI-rahoitus käyvin hinnoin, milj. €											
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Maa-, metsä- ja kalatalous	75,2	78,2	88,5	92,1	95,4	97,9	101,1	98,5	100,6	99,5	95,9	97,3
Teollisuuden edistäminen	393,3	388,0	390,3	397,3	421,2	460,1	414,2	405,6	443,0	491,0	405,3	366,8
Energia	57,9	58,4	66,4	75,6	77,9	74,3	135,5	159,5	190,8	166,2	224,6	223,2
Maanpuolustus	21,0	21,8	41,6	35,1	53,4	47,2	41,4	50,6	34,7	56,3	52,8	53,2
Maankamara, vesi ja ilmakehä	17,2	14,4	14,9	16,3	16,9	20,8	20,8	22,6	23,2	20,9	24,9	27,6
Yhteiskuntapolitiikka ja -palvelut	219,9	237,0	233,4	248,3	254,4	258,1	257,9	282,6	287,9	284,5	306,7	287,4
Kuljetus ja tietoliikenne	18,0	25,0	24,5	22,1	24,2	25,2	22,3	29,7	31,0	29,1	24,6	24,4
Asunnot ja yhdyskunnat	10,8	8,0	4,4	6,3	7,8	8,1	6,6	11,2	10,6	10,0	10,8	12,6
Ympäristönsuojelu	29,5	30,6	28,4	29,8	29,7	27,3	28,4	26,1	29,2	31,1	32,7	31,2
Työelämä ja työolosuhteet	24,4	13,0	14,9	20,6	22,1	20,8	21,5	19,4	22,6	21,4	21,9	19,4
Terveystieteet	86,9	103,8	96,5	102,3	94,7	105,0	104,9	115,8	111,8	107,5	119,1	105,3
Sosiaaliturva	13,0	10,1	11,0	6,5	6,3	5,7	6,2	6,7	8,7	7,5	6,8	5,6
Koulutus	1,8	1,9	1,9	2,5	2,7	2,8	3,9	10,2	8,3	4,1	2,1	5,1
Kulttuuri	11,4	16,0	16,1	14,0	18,2	12,9	11,2	11,0	10,6	14,0	13,9	10,6
Kansainväliset suhteet	10,1	7,8	9,3	11,5	8,7	9,9	11,0	13,8	17,6	12,5	13,6	17,9
Muut yhteiskunnalliset tehtävät	14,0	20,8	26,5	32,9	40,1	40,3	41,9	38,7	37,5	47,4	61,2	55,3
Yleinen tieteen edistäminen	541,8	566,3	591,6	642,3	666,6	707,1	738,8	760,4	816,9	917,0	922,3	923,2
Yliopistot	349,8	377,7	393,3	407,9	421,9	433,3	448,9	452,2	490,0	513,5	555,7	583,3
Muu yleinen tieteen edistäminen	192,0	188,6	198,3	234,4	244,7	273,8	289,8	308,2	326,9	403,5	366,6	339,9
Avaruus	26,1	24,6	26,0	28,0	28,4	28,8	29,7	34,1	31,2	30,1	32,5	31,4
YHTEENSÄ	1 352,4	1 388,7	1 452,8	1 535,1	1 614,1	1 694,3	1 739,6	1 813,8	1 928,4	2 065,3	2 065,0	2 010,1

Lähde: Tutkimus- ja kehittämisrahoitus valtion talousarviossa 2012, Tilastokeskus

Suomessa on 18 Tilastokeskuksen määrittelemää valtion tutkimuslaitosta. Niitä ohjaa kahdeksan ministeriötä. Tutkimuslaitoksille ei ole olemassa yhtenäistä määritelmää.

Tämän tarkastelun kohteena on 17 valtion tutkimuslaitosta: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos (OPTULA), Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT), kotimaisten kielten keskus (KOTUS), Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT), Elintarviketurvallisuusvirasto (EVIRA), Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL), Metsäntutkimuslaitos (METLA), Geodeettinen laitos (GL), Ilmatieteen laitos (IL), Geologian tutkimuskeskus (GTK), VTT Teknologian tutkimuskeskus, Mittatekniikan keskus (MIKES), Kuluttajatutkimuskeskus (KTK), Säteilyturvakeskus (STUK), Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Työterveyslaitos (TTL) ja Suomen ympäristökeskus (SYKE).

Asiantuntijaryhmä on rajannut työnsä ulkopuolelle Ulkopoliittisen instituutin (UPI). Eduskunnan yhteydessä toimii kansainvälisiin poliittisiin ja taloudellisiin suhteisiin sekä Euroopan unionin asioihin kohdistuvan tutkimuksen harjoittamista ja niitä koskevien selvitysten tekemistä varten riippumaton kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitos. Tutkimuslaitos käyttää nimeä Ulkopoliittinen instituutti (Laki kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitoksesta 29.6.2006/544). Vuonna 2011 virastolle myönnettiin 3 109 000 euron rahoitusvaltion talousarviosta, ulkopuolisen rahoituksen osuus oli 0,5 miljoonaa euroa ja henkilötyövuosien määrä 43 htv.

Tarkastelun ulkopuolelle on jätetty myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, jota tehdään muissa kuin tutkimuslaitoksiksi määritellyissä virastoissa ja laitoksissa. Tämän vuoksi ei tarkastella esim. hallintoyksiköiden tutkimus-, kehittämis- ja selvitystoimintaa (kuten esimerkiksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES, Opetushallitus, Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO) eikä eri neuvottelukuntien tai muiden hallinnon sivuelinten tutkimustoimintaa. Tarkastelussa ei ole hallinnonalojen erikoistuneita tutkimuslaitoksia kuten Tullilaboratorio (elintarviketutkimukset, kulutustavaratutkimukset, tullitekniset rikostutkimukset, muut tullitekniset tutkimukset) ja Rikostekninen laboratorio (rikostekniset näytteet, DNA, huumausaineet, asiakirjat, raha). Arviointitoimintaa (esim. koulutuksen arviointi) tai tarkastustoimintaa tekevät yksiköt on jätetty tarkastelun ulkopuolella, kuten myös taloudellista tutkimusta tekevät Suomen Pankki sekä yksityiset taloudelliset tutkimuslaitokset.

Valtion tutkimuslaitokset ovat valtion virastoja, lukuun ottamatta työterveyslaitosta. Työterveyslaitos on julkisoikeudellinen yhteisö työsuojelu- ja työtervey-

salan tutkimus- ja palvelutoimintaa varten. Valtion tutkimuslaitosten tehtävät on säädetty niitä koskevilla hallintolaeilla ja asetuksissa.

Valtion tutkimuslaitokset poikkeavat merkittävästi toisistaan. Niillä on erilaisia tutkimuksen tehtäväalueita. Tutkimuslaitosten koko, rahoitusrakenne ja laitosten alueellinen rakenne vaihtelevat merkittävästi. Monilla tutkimuslaitoksilla on tutkimustehtävän ohella vaihtelevassa määrin niille säädettyjä tai tulossopimuksin osoitettuja

- tutkimusaineistojen keräämistehtäviä (seuranta-aineistot, näyteaineistot, tilasto- ja rekisteriaineistot),
- asiantuntija- ja neuvontatehtäviä ja -palveluja (ml. asiantuntijalaboratoriot), ja
- viranomaistoimintoja (ml. turvallisuus- ja valvontatehtävät).

Tutkimuslaitokset tuottavat palveluita useille eri hallinnonaloille ja koko julkiselle sektorille. Ne tuottavat palveluita myös yrityksille, järjestöille ja muille yhteisöille. Useimmilla tutkimuslaitoksilla on selvästi omaa hallinnonalaansa laajemmat tehtävät ja suurempi asiakaskunta tai tietojen käyttäjäkunta.

Tutkimuslaitosten tutkimus- ja kehittämistoimintaan suunnatun budjettirahoituksen osuus on 15 % valtion tutkimusrahoituksesta. Sen lisäksi ne saavat merkittävän osan toimintansa rahoituksesta kilpailtuna tutkimusrahoituksena muun muassa Tekesistä, Suomen Akatemiasta ja EU:n tutkimusohjelmista.

Tarkastelussa olevien tutkimuslaitosten toiminnan kokonaismenot olivat vuonna 2011

- 858 miljoonaa euroa.

Valtion talousarviosta suoraan tutkimukseen osoitettuja toimintamäärärahoja oli

- 299 miljoonaa euroa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot tutkimuslaitoksille olivat

- 155 miljoonaa euroa, joista
- Tekes 71 miljoonaa euroa
- Suomen Akatemia 27 miljoonaa euroa
- Euroopan Unioni 52 miljoonaa euroa.

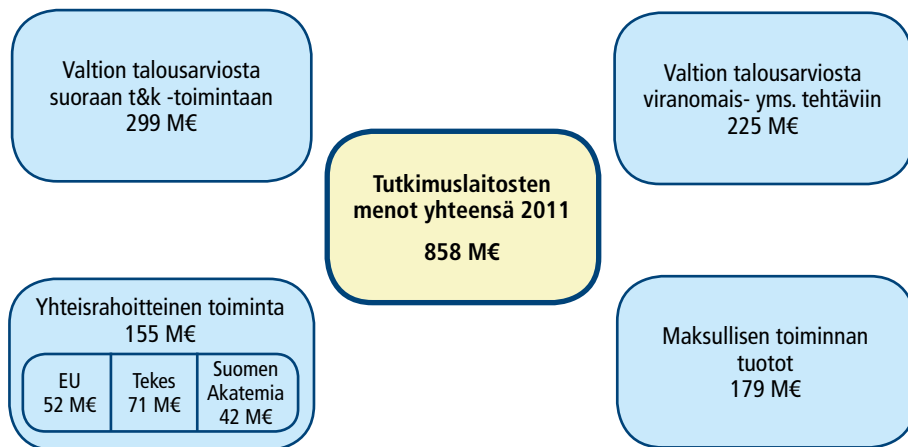
Maksullisen toiminnan tuotot olivat

- 179 miljoonaa euroa.

Valtion talousarviosta viranomais- ja muihin tehtäviin osoitettu rahoitus oli

- 225 miljoonaa euroa.

Valtion tutkimuslaitosten menot ja rahoitus 2011

Vuonna 2012 valtion tutkimuslaitokset saavat suorana laitokselle osoitettuna talousarviorahoituksena kunkin hallinnonalan talousarviomäärärahoista rahoitusta 303 miljoonaa euroa. Valtion tutkimuslaitosten saama ulkopuolisen tutkimusrahoituksen määrä on vuonna 2012 tutkimuslaitoksissa 285 miljoonaa euroa. Ulkoinen rahoitus on yhteisrahoitteista tutkimustoimintaa, jonka määrän arvioidaan vuonna 2012 olevan noin 150 miljoonaa euroa ja muu osa tutkimustoiminnasta rahoitetaan maksullisena palvelutoimintana.

Tutkimuslaitosten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta valtaosa kulkee neljän suurimman laitoksen (VTT, THL, MTT ja METLA) kautta. Tutkimusresurseiltaan suuria laitoksia ovat (2011) VTT, Teknologian tutkimuskeskuksen kokonaisrahoitus on (282 miljoonaa euroa), Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL (56 miljoonaa euroa), Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT (49 miljoonaa euroa), Metsätutkimuslaitos METLA (48 miljoonaa euroa) ja Työterveyslaitos TTL (34 miljoonaa euroa). Keskikokoisia laitoksia ovat Ilmatieteen laitos (29 miljoonaa euroa), Geologian tutkimuskeskus GTK (14 miljoonaa euroa) Suomen ympäristökeskus SYKE (23 miljoonaa euroa), Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskus RKTL (12 miljoonaa euroa) ja Säteilyturvakeskus STUK (9 miljoonaa euroa). Pieniä, muutaman miljoonan vuosittaisella tutkimusbudjetilla toimivia laitoksia ovat Geodeettinen tutkimuslaitos GL, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT, Elintarviketurvallisuus-

virasto EVIRA, Kuluttajantutkimuskeskus KTK, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos OPTULA, Mittatekniikan keskus MIKES ja Kotimaisten kielten keskus KOTUS.

Teknologian tutkimuskeskus VTT:ssä ulkopuolisen rahoituksen osuus on 67 prosenttia. Ulkopuolista rahoitusta käyttävät merkittävässä määrin myös mm. Suomen ympäristökeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Mittatekniikan keskus ja Elintarviketurvallisuusvirasto.

2 Aikaisemmat selvitykset

Valtion tutkimuslaitosten uudistamiseksi on vuosina 2004–2011 tehty useita selvityksiä, arviointeja ja periaatepäätöksiä. Keskeisiä periaatepäätöksiä, selvityksiä ja arviointeja ovat:

Periaatepäätökset ja selvitykset

2004

Huttunen, Jussi: Valtion sektoritutkimusjärjestelmän rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen. Selvitysmiesraportti 31.8.2004.

2005

Valtioneuvoston periaatepäätös julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä 7.4.2005.

2006

Valtioneuvoston kanslian asettaman sektoritutkimustyöryhmän (pj. prof. Yrjö Neuvo) mietintö 18.12.2006.
Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 21/2006.

2007

Valtioneuvoston periaatepäätös sektoritutkimuksen kehittämisestä 26.8.2007.

2008

Rantanen, Jorma: Sektoritutkimuksen selvitysraportti.
Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 1:2008.

2009

Hallituksen politiikkariihen kannanotto 24.2.2009 ja hallituksen päätös sektoritutkimuksen uudistamisesta 20.5.2009.

Hyytinen, Kirsi; Loikkanen, Torsti; Konttinen, Jari ja Nieminen, Mika:
Valtion tutkimuslaitosten muutokset ja muutosten haasteet.
Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 3:2009.

Lemola Tarmo: Sektoritutkimuksen asema Suomen tutkimusjärjestelmässä.
Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 19:2009.

2010

Tutkimus- ja innovaatiopoliittinen linjaus 2011–2015.
Tutkimus- ja innovaationeuvosto.

2011

Sitaatioindeksityöryhmän raportti. Kansainvälisten julkaisu- ja viittaustietokantojen käyttö suomalaisen tiedepolitiikan suunnittelun apuna.
Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:12.

Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma.
Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1.

Arvioinnit

Report from VATT evaluation panel 10.9.2007.
Valtiontaloudellinen tutkimuskeskus 78:2007.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (Kotus) arviointi 15.1.2008.
Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:6.

Kuluttajatutkimuskeskuksen toiminnan arviointi 14.11.2009.
Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Kilpailukyky 65:2009.

The 2008 Evaluation of SYKE, maaliskuu 2009.
The Finnish Environment 4/2009.

Geologian tutkimuskeskuksen strateginen ja toiminnallinen arviointi.
Arviointiraportti 30.4.2010

Suomen ympäristökeskuksen tehtäväkenttä ja sen kehittäminen.
Selvitystyöryhmän raportti 28.5.2009.

Evaluation of the Finnish national Innovation System – Full Report (18.9.2009).

Suomen tieteen tila ja taso 2009. Suomen Akatemian julkaisuja 9/09.

VTT:n strateginen ja toiminnallinen arviointi. Loppuraportti, syyskuu
2010. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Innovaatio 64:2010.

MMM:n sektoritutkimuslaitosten arviointi – Tutkimuksen ja
asiantuntijapalvelujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus 2.5.2011.

Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan ja jaostojen arvioinnin
loppuraportti (Markku Harrinvirta, Net Effect Oy) 16.12.2010.
Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 7:2010.

Tutkimuslaitosten tilanteen korjaamiseksi on aiemmin ehdotettu: 1) tutkimuslaitosten rahoituksen ja ohjauksen vahvistamista valtioneuvoston tasolla, 2) tilaaja-tuottajamallin kehittämistä ja valtioneuvoston ja sen ministeriöiden sitomattomien tutkimusvarojen lisäämistä, 3) tutkimuslaitosten kokoamista aihekokonaisuuksiksi tai konsortioiksi, jotka vastaavat yhteiskunnan laajoja osaamis- ja tiedontarpeita nykyisten hallinnonalojen sijasta, 4) hallinnonalojen välittömiä tiedontarpeita tyydyttävän tutkimuksen siirtämistä yliopistoista tutkimuslaitoksiin ja vastaavasti perustutkimuksen siirtämistä sektoritutkimuslaitoksista yliopistoihin.

Sektoritutkimusjärjestelmän toiminnan tehostaminen on ollut yksi Suomen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan keskeisiä tavoitteita. Sektoritutkimusjärjestelmää koskevien selvitysten mukaan myönteistä kehitystä on tapahtunut monilla alueilla. Ongelmana on selvitysten mukaan edelleen riittämätön yhteistyö hallinnonalojen välillä ja sisällä. Laitoksia kehitetään osana perinteistä sektorihallintoa ottamatta huomioon muilla hallinnonaloilla ja koko yhteiskunnassa

tapahtuvaa kehitystä. Tutkimuslaitosten rakenteellinen kehittäminen ei ole edennyt eikä päällekkäisyyksiä ole purettu. Toiminnan vaikuttavuutta ja relevanssia ei riittävästi oteta huomioon kehittämistyössä.

Suomen innovaatiojärjestelmän kansainvälisessä arvioinnissa 2009 todetaan, että sektoritutkimuksen uudistuksen toteuttamiseksi tulee käynnistää pitkäjänteinen toimintaohjelma, jonka avulla sektoritutkimuslaitosten toiminnan painopistettä siirretään palvelemaan nykyistä paremmin päätöksentekoa ja elinkeinorakenteen tarpeita. Sektoritutkimuslaitosten verkostoa pitää kehittää siten, että tulevaisuudessa yksiköjä on huomattavasti vähemmän. Sektoritutkimus tulee organisoida uudelleen niin, että nykyisten 18 laitoksen sijaan tutkimus nivotaan 4–5 tutkimuskokonaisuuteen, jotka vastaavat laajoja yhteiskunnallisia tehtäviä nykyisten hallinnonalojen sijasta. Tutkimuslaitoksissa harjoitettava perustutkimus tulee siirtää yliopistoihin. Samalla tulee arvioida, mitkä sektoritutkimuslaitosten tutkimus- ja arviointitehtävät tehtävät voidaan ulkoistaa. Tämä parantaa hallituksen mahdollisuuksia kohdentaa lyhyen aikavälin politiikkatavoitteita palvelevia tutkimusvoimavaroja joustavasti. Sektoritutkimuslaitoksissa olevat korkeatasoisen tutkimuksen kannalta tärkeät infrastruktuurit on saatettava kaikkien käyttöön.

Suomen tieteen tila ja taso 2009 -raportin mukaan suomalaisen tutkimuksen yleinen rakenteellinen ongelmana on järjestelmän pirstaleisuus. Tutkimuksen fragmentoituminen voi olla merkittävä este sille, että tutkimusympäristöt voisivat hyödyntää riittävän monipuolisesti ja hedelmällisesti erityyppistä asiantuntemusta ja erilaisia lähestymistapoja tutkimuksessaan. Kansallisesti merkittävät tutkimusinfrastruktuurit ovat osin vanhentumassa ja fragmentoituneina, eikä niitä hyödynnetä riittävän laajassa yhteistyössä. Niiden uusimiseksi ja uusien kansallisen tason hankkeiden rahoittamiseksi ei ole keskitettyä ja koordinoitua rahoitusjärjestelmää.

3 Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaukset

Tutkimus- ja innovaationeuvoston vuoden 2010 valmistuneen linjauksen mukaan talouden kasvu, elinkeinorakenteen uudistuminen ja pitkän aikavälin kilpailukyky perustuvat korkeatasoiseen osaamiseen, joka edellyttää sekä perustutkimuksen vahvistamista sekä sen rinnalla työelämään ja yrityksiin kytkeytyvää monipuolista, uutta luovaa soveltavaa tutkimusta.

Suomen kokonaistutkimuspanos kasvoi 2000-luvulla keskimäärin 5 prosenttia vuodessa. Hallitusohjelman mukaisesti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen riittävä taso varmistetaan. Vaalikauden tki-menojen tavoitteena on 4 prosentin osuus bruttokansantuotteesta. Julkisen kasvu- ja tki-rahoituksen toimijoiden työnjako selkeytetään.

Useat kotimaiset ja kansainväliset arvioinnit ovat viime vuosina nostaneet esiin suomalaisen tutkimusjärjestelmän puutteita ja kehittämistarpeita: Suomen tieteellisen tutkimuksen taso ei ole 2000-luvulla kehittynyt odotetulla tavalla, tutkimusjärjestelmä on pirstoutunut moniin pieniin yksiköihin, valtion tutkimuslaitokset eivät muodosta toiminnallista kokonaisuutta ja toimivat osin irrallaan muusta tutkimusjärjestelmästä. Kansainvälinen koulutus- ja tutkimusyhteistyö on edennyt hitaasti (Koulutus ja tutkimus 2011–2016 – valtioneuvoston vahvistama kehittämissuunnitelma).

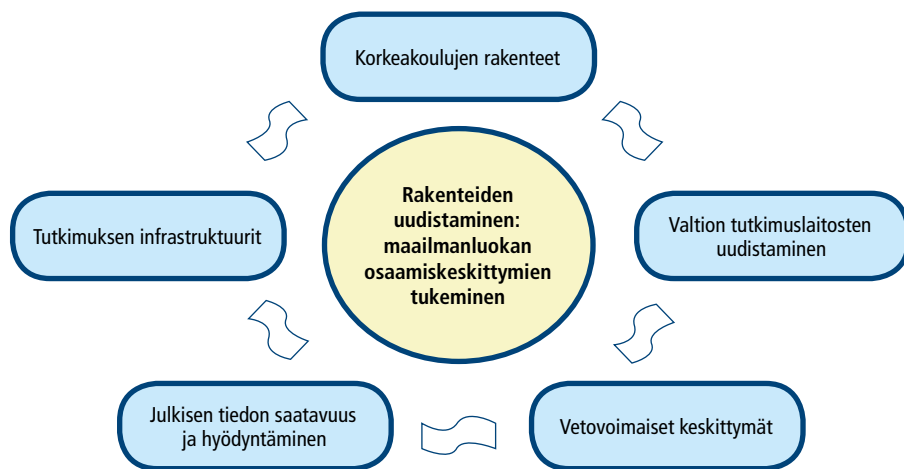
Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjausten mukaisesti koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan ohjauksessa ja rahoituksessa painotetaan toiminnan laatua, relevanssia ja hyödyntämistä sekä toimia, joilla tuetaan uusia kestävän kasvun ja työllisyyden edellytyksiä. Linjausten mukaan innovaatiojärjestelmä on perusteiltaan kunnossa, kun se 1) varmistaa henkisten resurssien riittävyyden ja uudistumisen, 2) edistää laadukkaan tiedon ja osaamisen luomista kotimaassa ja muualla luodun siirtämistä tehokkaasti omaan käyttöön sekä 3) vauhdittaa tiedon ja osaamisen hyödyntämistä, innovaatioiden tuottamista, käyttöönottoa ja kaupallistamista.

Osaamiskeskittymien ja innovaatioympäristöjen edistämiseksi on toteutettu merkittäviä uudistuksia. Näitä ovat korkeakoulujen rakenteellinen uudistaminen, yliopistojen taloudellisen ja hallinnollisen aseman muuttaminen, tutkijanurajärjestelmän valmistelu, innovaatiopolitiikan uusien keinojen ja toimintamallien luominen ja käyttöönotto (mm. kysyntä- ja käyttäjälähtöisyyteen liittyvät toimenpiteet) sekä strategisten huippuosaamisen keskittymien (SHOK) tukeminen.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjauksessa 2010 tavoitellaan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan rakenteiden merkittävää uudistamista viidellä loholla:

- korkeakoulujen rakenteet
- valtion tutkimuslaitosten uudistaminen
- tutkimuksen infrastruktuurit
- julkisen tiedon saatavuus ja hyödyntäminen
- vetovoimaiset keskittymät.

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan rakenteiden uudistaminen

Suomen suureksi haasteeksi kuvataan tutkimus- ja innovaationeuvoston linjauksessa maailmalla tunnettujen osaamisen keskittymien synnyttäminen. Keskuksilla olisi edellytykset toimia verkottuneen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan osaajina, liiketoimintaa ja pääomia houkuttelevina solmukohtina. Monialaisilla suurilla keskuksilla arvioidaan olevan parhaat edellytykset kehittyä globaaleiksi osaamis- ja innovaatiokeskittymiksi. Rikas osaaminen ja kriittinen massa antavat edellytykset innovaatioiden syntymiselle eri osaamisalojen rajapinnoilla ja vahvistavat toimintaympäristön uudistumiskykyä.

Tutkimus- ja innovaationeuvosto on linjauksissaan tehnyt seuraavat valtion tutkimuslaitoksia koskevat havainnot ja tehnyt niiden uudistamiseksi periaate-linjauksia seuraavasti:

Innovaatiojärjestelmän rakenteellinen kehittäminen käynnistyi valtioneuvoston periaatepäätöksellä keväällä 2005. Valtion tutkimuslaitosten uudistamisessa

on lukuisista selvityksistä ja periaatelinjauksista huolimatta edetty hitaasti, eikä merkittäviä uudistuksia ole toteutettu.

Tärkeimmät rakenteelliset ratkaisut ovat Merentutkimuslaitoksen toimintojen jakaminen Ilmatieteen laitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen kesken sekä Stakesin ja Kansanterveyslaitoksen yhdistäminen Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat perustaneet hallinnonalojensa kuuden tutkimuslaitoksen LYNET-yhteenliittymän (Elintarvikevirasto, Geodeettinen laitos, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Suomen ympäristökeskus). Toinen tutkimusyhteenliittymä on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Työterveyslaitoksen ja Säteilyturvakeskuksen sekä muiden sosiaali- ja terveysalan tutkimustoiminnan harjoittajien yhteistyöelin SOTERKO. Yhteenliittymät edistävät tutkimus- ja kehittämistoiminnan laatua ja tehokkuutta rakentamalla toimijoiden välille yhteistyötä.

Tutkimuslaitosten ohjauksen ja koordinaation tehostamista varten asetettiin vuonna 2007 sektoritutkimuksen neuvottelukunta, jonka kokoonpano ja tehtävät uudistettiin 2009. Yhteistyön tiivistämisellä ei kuitenkaan saatu aikaan hallituksen strategian, poliittisten tavoitteiden, budjetoinnin ja ohjauksen riittävää koordinaatiota. Neuvottelukunnan piirissä tapahtuvaan sopimiseen perustuva järjestelmän ei katsottu olevan riittävän tehokas kohdentamaan voimavaroja uudelleen yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden mukaan. Tämän vuoksi neuvottelukunta päätettiin lakkauttaa vuonna 2011.

Esteeksi laajojen ja yhteiskunnallisesti merkittävien ohjelmien käynnistämiseksi on osoittautunut rahoituksen järjestäminen. Voimavarat ovat kiinnitettyinä tutkimuslaitosten budjettirahoitukseen. Valtion budjettirahoitus jakautuu hallinnonaloittain ja toimialoittain epätasaisesti. Lisäksi ulkopuolisen rahoituksen saatavuus vaihtelee eri tutkimusaloilla.

Tutkimuslaitoskentän kehittämisessä on otettava huomioon kolme näkökulmaa. On huolehdittava siitä, että hallitus saa tutkimustietoa strategisen johtamisen ja näyttöön perustuvan politiikan tarpeisiin. Myös ministeriöt tarvitsevat yhä enemmän toimintaympäristöään koskevaa tutkimustietoa, jonka hankkiminen edellyttää sitomattomia määrärahoja. Kolmas näkökulma koskee tutkimuslaitoksia ja niiden rakenteita osana kansainvälistyvää innovaatiojärjestelmää. Tutkimuslaitoskenttä on kokonaisuutena heterogeeninen ja hajanainen, ja tutkimuslaitoksilla on päällekkäisiä toimintoja korkeakoulujen kanssa. Työnjako ei ole selkeä.

Tutkimuslaitosten rahoituksen ja ohjauksen koordinaatio valtioneuvoston tasolla on välttämätön edellytys sille, että laitoskenttää voidaan uudistaa ja painopisteitä muuttaa yhteiskunnan ja päätöksenteon muuttuvien tarpeiden mukaan. Rakenneuudistukset vaativat toimenpiteiden vahvaa poliittista ohjausta.

Tutkimus- ja innovaationeuvosto esittää Linjaus 2011–2015 -raportissa tutkimuslaitoskentän uudistamisen tavoitteet ja uudistustyön järjestämisen periaatteiksi seuraavaa:

- Tutkimuslaitoksia on kehitettävä siten, että monitieteinen, korkeatasoinen ja yhteiskunnan kannalta relevantti tutkimus vahvistuu.
- Laitosyksiköitä tulee olla huomattavasti nykyistä vähemmän.
- Tavoitteena on parantaa toiminnan tuottavuutta, mm. vapauttamalla resursseja kiinteistä rakenteista ja tutkimuksen tukipalveluista.
- Hajanaista ja päällekkäistä toimintaa karsitaan ja tutkimusta kootaan aihepiirialueittain.
- Tutkimuslaitokset ja korkeakoulut muodostavat yhteisiä infrastruktuureja ja tukipalveluja. Samalla selkeytetään työnjakoa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välillä.
- Voimavaroja suunnataan uudelleen yhteiskunnan muuttuneiden tarpeiden mukaisesti osaamisintensiivisille aloille ja kansainvälisen tason tutkimukseen.
- Tutkimuslaitosten strategista ohjausta valtioneuvoston tasolla vahvistetaan.

4 Tietoon perustuva yhteiskuntapolitiikka

Yhteiskuntaa ja sen toimintoja koskeissa ratkaisuissa korostuu näyttöön perustuva toimintapolitiikan valmistelu, päätöksenteko ja seuranta (evidence-based policy making). Tutkittuun tietoon perustuvan toiminta ei koske vain yhteiskuntaa koskevaa poliittista päätöksentekoa, vaan kaikessa toiminnassa korostuvaa näyttöön perustuvaa käytäntöä ja toimintojen kehittämistä (evidence-based practise).

Analyttisen ja vertailukelpoisen tiedon tuottaminen poliittisten päätösten tueksi on yhä tärkeämpi periaate kaikissa OECD-maissa. Tutkimuksen ja tiedolla ohjaamisen keskeinen merkitys on tunnustettu päätöksenteossa ja toimintakäytäntöjen kehittämisessä vasta viime aikoina. Tietoperustan ja innovaatioiden edistäminen on nostettu päämääräksi useissa maissa. Pyritään siihen, että yhteiskuntaa koskevat ratkaisut perustuvat tutkittuun tietoon. Yhteiskunnan järjestelmien, toimintojen ja toimintakäytännön kehittämiseksi tukeudutaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja vankkaan tietoperustaan. Näiden avulla haetaan yksittäisiä innovatiivisia ratkaisuja, systeemisiä innovaatioita ja ennakoidaan tulevaisuuden kehitystä.

Kansainvälisesti on meneillään selkeä pyrkimys tiedolla johtamiseen eli siihen, että päätökset ja toiminta pohjautuisivat tutkittuun tietoon. Tutkimuksella, ennakointi-, seuranta- ja arviointitiedolla on sen vuoksi erityinen merkitys. Tutkimus- ja evidenssiperustaisen toiminnan rinnalle ovat nousseet myös käsitteet research-informed ja evidence-informed policy. Kumpaankin sisältyy ajatus siitä, että tutkimus voi olla ohjaamassa toimintaa, mutta tutkimus ei ole ainoa perusta työlle tai päätöksenteolle. Tarvitsemme luotettavaa tutkittua tietoa, mutta käytäntöön asti pääseminen edellyttää useiden eri tahojen yhteistä toimintaa ja käytännön toimijoiden kykyä tuottaa evidenssiä ja arvioida evidenssin laatua.

Tiedolla johtamiseen kuuluu, että toiminnan tulisi olla tutkimuspohjaista (research-based) tai ainakin vahvaan näyttöön perustuvaa (evidence-based). Erityisesti OECD on korostanut tätä näkökulmaa yhteiskuntapolitiikan suunnittelussa ja johtamisessa. Tavoitteena tulisi olla sellaiset käytännöt, jotka pohjautuvat tutkittuun tietoon. Ongelmana pidetään monella alalla, että tutkimus ei ole kumuloituvaa eikä siitä saada riittävästi tukea poliittiselle päätöksenteolle tai ammatillisille käytännöille. Tällaista tietopohjaa on rakennettu mm. lääketieteessä jo usean vuosikymmenen ajan (esim. Cochrane Collaboration).

OECD arvioi vuonna 2010 Suomen julkista hallintoa ja esitti seuraavat viestit: julkisessa hallinnossa tarvitaan strategista ketteryyttä eli yhteistä tahtotilaa, strategista näkemystä ja joustavaa resurssien suuntaamista. Nopeasti muuttuvassa maailmassa ja yhteiskunnassa julkisen sektorin tulee kyetä muuttamaan nopeasti ja tehokkaasti toimintapolitiikkoja.

Strategisen kokonaisnäemyksen vahvistaminen vaatii OECD:n mukaan poikkihallinnollisuutta ja parempaa hallinnon kokonaisuutta koskevaa ennakointia ja suunnittelua. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on vahvistettava koko hallinnon kattavien periaatteiden ja ratkaisujen koordinaatiota ja ohjausta sekä budjetoinnin menettelyä, jotta voimavaroja voidaan aiempaa joustavammin suunnata muuttuvien tarpeiden ja painopisteiden mukaisesti.

Arviointiryhmä toivoi todennettuun tietoon – tutkimus- ja arviointitietoon – perustuvan päätöksenteon kehittämistä. Käytännöt eivät nykyisin muodosta yhtenäistä kokonaisuutta, jossa todennettuun tietoon perustuva päätöksenteko olisi järjestelmään kuuluva ja syvään juurtunut työtapo julkisessa hallinnossa. OECD:n mukaan johtamista tulee vahvistaa kaikilla tasoilla.

Todennettuun tietoon perustuva päätöksenteko tukee OECD:n mukaan toimintapolitiikkojen ja uudistusten legitimitettiin sekä toimeenpanoa. Todennettuun tietoon perustuva päätöksenteko ruokkii strategista näkemystä, kun se tutkimukseen ja laajaan kuulemiseen perustuen arvioi uudistusten todennäköisiä hyötyjä, kustannuksia ja vaikutuksia. Se auttaa varmistamaan, että mahdolliset tulevaisuuden kuvat on otettu huomioon, lisää hallituksen päätöksenteon avoimuutta ja tarjoaa todenmukaisen kuvan hallituksen tavoitteiden kustannuksista ja tarjoaa hallitukselle välineen priorisoida kilpailevien tavoitteiden välillä.

Vastaavasti Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksissa on tuotu esille tarve parantaa strategisen päätöksenteon tietoperustaa. Hyvä tietoperusta ja selkeät perustelut luovat luottamusta hallintoon ja parantavat toimeenpanoa. Esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa laajoissa uudistushankkeissa kootaan Suomea järjestelmällisemmin tarvittava tieto uudistusten perusteluiksi. Tiedon kokoamista ja välittämistä aidosti kiinnostavalla tavalla hyödynnettäväksi olisi lisättävä. Tälle olisi luotava nykyistä toimivat rakenteet ja toimintamallit.

OECD:n ja Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastushavainnoissa peräänkuulutetaan systeemisiä järjestelyjä hyödyntää tutkimus- ja arviointitietoa päätöksenteossa, tiedolla johtamisessa ja toimintakäytännössä. Tietoa on paljon, mutta se sirpaloituu eikä sitä saada tehokkaasti ja järjestelmällisesti hyödynnettäväksi päätöksenteossa ja käytännön toiminnassa. Kokonaisvaltaisen

tiedon saaminen edellyttää usein yhteistyötä hallinnon eri sektoreiden tai autonomisten paikallistason toimijoiden välillä. Tietoperustaisuuden yleinen ongelma on koordinaation puute. Tietopohjaa voidaan vahvistaa edistämällä moni- ja poikkitieteellistä tutkimusta.

Tutkimuksen, ennakointi- seuranta- ja arviointitiedon sekä ulkoisen tarkastuksen tuottaman tiedon käyttöä tehostamalla vahvistetaan päätöksenteon tietopohjaa ja siten voidaan parantaa päätöksenteon laatua ja vaikuttavuutta. Toiminta on hyvän hallinnon periaatteiden mukaista, vastuullista toimintaa – päätöksenteon pitäisi aina perustua luotettavaan eli oikeaan ja riittävään tietoon ja vaihtoehtojen selvittämiseen.

Tutkimukseen ja kehittämiseen ja innovaatiotoimintaan kohdistuu erilaisia ja usein keskenään vaikeasti sovittavia tiedon tarpeita ja intressejä. Yhteiskuntapolitiikan strategisten haasteiden tunnistamisella ja koko julkista taloutta ja hallintoa koskevien yhteisten teemojen tunnistamisella on käyttöä pyrittäessä tietoperusteiseen yhteiskuntapolitiikkaan.

Monet yhteiskunnan vakavat haasteet eivät yleensä ole ratkaistavissa yksittäisten politiikka-alueiden keinoin. Niitä ei voida myöskään ratkaista yksittäisten toimijoiden välineillä. Tutkimus- ja kehittämistietoa tuotetaan ja hyödynnetään vaikeasti määriteltävissä ja ennakoitavissa toimintaympäristöissä. Erityisesti tulisi vahvistaa sellaista tutkimustoimintaa, joka ei kiinnity mihinkään sektori-intressiin tai etunäkökohtiin.

Tutkimus- ja kehittämistieto on yleensä sektoroitunutta ja se on kehittynyt eri sektoreilla laajuudeltaan ja syvyydeltään erilaiseksi. Sektoroituneisuus vaikeuttaa poikkihallinnollisten kokonaisuuksien hallintaa ja asioiden keskinäisyyksien hahmottamista. Tutkimustiedon systemaattiseen laaja-alaiseen käyttöön ei ole traditiota.

Olenainen kysymys on myös, millainen tieto (evidenssi) soveltuu päätöksenteon ja toimintakäytäntöjen tueksi. Päätöksentekijöiden näkökulmasta olisi suotavaa, että tutkimuksella pystytään osoittamaan kausaalisuhteita ja identifioimaan, mitkä ratkaisut edistävät parhaiten toiminnan päämäärää ja synnyttävät vaikuttavuustuloksia. Todellisuudessa tutkimustieto pystyy vain harvoin luotettavasti täyttämään nämä odotukset. Tutkimuksista on vaikea löytää yksiselitteisiä suosituksia tai valmiita ratkaisumalleja. Tutkimusaiheet eivät välttämättä ole relevantteja päätöksentekijöiden näkökulmasta.

Suuri haaste on myös päätöksenteon ja tutkimuksen erilaisten aikaulottuvuuksien yhteensovittaminen. Päätöksenteossa joudutaan usein keskittymään lyhy-

en aikavälin ongelmiin, vaikka moni yhteiskunnan ratkaisu vaatii luonnostaan pitkäjänteistä kehittämistä ja tulevaisuuteen katsomista. Siksi myös ennakointiin liittyvillä menetelmillä ja tutkimuksella voidaan rikastaa päätöksenteon tietopohjaa. Tietoa tarvitaan menneestä, nykytilanteesta ja tulevaisuudesta. Riippuen siitä, mihin ajankohtaan tieto kohdistuu ja mihin sillä pyritään, voimme erottaa toisistaan esim. tutkimus-, selvitys-, ennakointi-, seuranta-, arviointi- ja tarkastustiedon.

Parin viime vuosikymmenen aikana useisiin OECD-maihin on syntynyt myös uusia toimijoita edistämään tutkimuksen, päätöksentekijöiden ja toimialan toimijoiden välistä dialogia (ns. brokerage agencies), kuten esimerkiksi Britannian EPPI-centre (The Evidence for Policy and Practice Information and Co-ordinating Centre), Danish Clearinghouse for Educational Research (DPU) tai Uuden Seelannin BES (The Iterative Best Evidence Synthesis Programme). Näillä ja muilla vastaavilla keskuksilla on yhä merkittävämpi rooli sillanrakentajina ja yhteiskuntapolitiikan hyvien käytäntöjen identifioijina.

Tietoperustaisuuden periaatetta tarvitaan paitsi yhteiskuntaa koskevassa päätöksenteossa myös toimintakäytännössä. Tutkimustiedon hyödyntäminen tukee innovaatioiden käyttöönottoa yhteiskunnassa. Julkiset ja yksityiset toimijat eivät välttämättä käytä tutkimustietoa hyväkseen ainakaan systemaattisesti. Yhteiskunnan eri lohkojen asiantuntijoiden tulisi aina saada valmiudet ymmärtää tai hyödyntää tutkimustietoa toiminnan kehittämisessä ja käytännössä.

Päätöksentekoa ja toimintaa tukevan tutkimustiedon tuottaminen ja kokoaminen ja sitä kautta tietoperustaisen päätöksenteon ja innovaatioiden edistäminen (pätöksenteon ja toiminnan tietohuolto) on laajalti tutkimusyhteisön tehtävä.

Yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnallisia palveluja tukevaa tutkimusta tehdään yliopistoissa ja muissa korkeakouluissa, valtion tutkimuslaitoksissa ja yksityisissä tutkimuslaitoksissa. Valtion tutkimuslaitokset ovat merkittävässä asemassa tietoperustaisen toimintapolitiikan rakentamisessa ja toiminta on niiden ydintehtävä. Tietoperustaa parannettaessa on tärkeää ottaa huomioon koko kansallinen tutkimuskapasiteetti ja laajentaa etenkin kansainvälisen tutkimusyhteisön hyväksikäyttöä.

Tutkimus ja selvitystoiminta ovat yksi tavoista hankkia päätöksenteossa tarvittavaa tietoa. Muita tiedon hankkimisen tapoja ovat muun muassa

- olemassa olevan Suomessa tai muualla julkaistun tutkimustiedon hyödyntäminen,

- ministeriön, sen alaisten virastojen ja tutkimuslaitosten tai muiden tahojen ylläpitämien rekisterien sisältämä tieto sekä niistä tehdyt tilastot,
- työryhmien, selvitysmiesten ym. asetettujen valmistelutoimielinten raportit,
- viranomaisten seuranta- ja selvitysraportit, ja
- arviointiraportit.

Tutkimusta käytetään etenkin, kun tutkimuksen tekemiseen on aikaa ja resursseja ja/tai kun halutaan perehtyä perusteellisemmin toimintapolitiikan tai toimintaympäristön joihinkin osa-alueisiin. Käytettävissä oleva aika ja resurssit sekä tarvittavan tiedon syvyys ovat tekijöitä, jotka määräävät, milloin on käynnistetty tutkimushankkeita. Tutkimuksen rooli painottuu erityisesti strategisen suunnittelun tukemiseen.

Tiedolla johtaminen ja tietoperustainen päätöksenteko kytkeytyy vahvasti informaatio-ohjaukseen. Laajasti ymmärrettynä informaatio-ohjauksella pyritään vaikuttamaan ohjauksena kohteena olevaan toimijaan. Keinoina voivat olla esimerkiksi tutkimukset, suositukset, arvioinnit, raportit, tilastot, indikaattorit, periaatekannanotot, oppaat, kansalliset kehittämisohjelmat, seminaarit, koulutus ja konsultointi, kanteluiden käsittely sekä vuorovaikutus työryhmissä ja verkostoissa. Lisäksi julkisuudesta on tullut entistä tärkeämpi informaatio-ohjaukseen liittyvä alue, jonka hallinta heijastuu suoraan vaikuttavuuteen.

Asiantuntijaryhmän käsityksen mukaan koko tutkimusyhteisön ja yhteiskuntapolitiikan strategisen analyysin välistä keskusteluyhteyttä ja erityisesti tutkimuksen tuottaman tiedon hyödyntämistä yhteiskuntapoliittisessa päätöksenteossa olisi vahvistettava. Tutkimusyhteisöstä ja valtion tutkimuslaitosten verkostosta ei ole muodostunut toimijaverkkoa, jonka kautta saataisiin kansakunnan tilaa luotaavan politiikka-analyysin tueksi laaja-alaista tietoa. Tutkimuksen parempaan hyödyntämiseen on perusteltua pyrkiä.

Tavoitteena tulee olla vahvistaa myös päätöksentekijöiden sekä päätöksenteon valmistelijoiden kykyä hyödyntää tutkimus- ja kehittämistietoa näitä koskevassa politiikka-alueiden päätöksenteossa. Kysymys on päättäjien tietotarpeiden tyydyttämisestä ja myös epävarmuuden vähentämisestä. Päätösten valmistelijoiden ja päättäjien käytettävissä tulisi olla toimintaketjun kussakin vaiheessa riittävästi tietoa toimijoiden toimintapuitteista (ympäristö, tulevaisuus). Lisäksi tietoa tulisi olla tarpeista, vaihtoehtoisista keinoista sekä toiminnalla saavutetuista tuloksista ja toiminnan vaikutuksista.

Tutkimus- ja kehittämistietoa on tietoyhteiskunnassa paljon. Tieto ei kuitenkaan välttämättä kohtaa tehokkaimmalla tavalla sen tarvitsijoita. Arviointitietoa

hyödynnetään yhteiskunnan kehittämistoimien valmistelussa ja päätöksenteon eri vaiheissa kaikilla tasoilla. Nykyisessä toimintamallissamme ei myöskään aina riittävästi varmisteta, että tarvittava tieto kanavoituu tehokkaasti yhteiskunnallisen päätöksenteon ja toiminnan tueksi.

Yhteiskunnan kehittämistoimien valmistelussa ja päätöksenteon eri vaiheissa on vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi useissa eri yhteyksissä todettu puutteelliseksi. Ongelmana on erityisesti se, että tutkimus-, ennakointi-, seuranta- ja arviointitietoa ei käytetä systemaattisesti eikä sen käyttöä edellytetä. Arviointitoimintaa ja arviointien käyttöä ei ole organisoitu selkeästi. Kukaan ei myöskään ole kokonaisvastuussa arviointijärjestelmän kehittämisestä ja ylläpitämisestä.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjauksen mukaan tutkimustiedon hyödyntäminen päätöksenteossa ei ole riittävän hyvällä tasolla ja kehitettävää on myös tavoissa, joilla tutkijat tarjoavat uutta tietoa ja osaamistaan valmistelijoille sekä päätöksentekijöille. Suomen Akatemian selvityksessä on nostettu esiin esteitä, jotka vaikeuttavat tutkimustulosten soveltamista. Esteiksi on tunnistettu mm. se, etteivät käyttäjät tunnista tulosten soveltamismahdollisuuksia, sopiva käyttäjätaho puuttuu tai lainsäädäntö ja poliittinen tahtotila muodostavat esteen tiedon hyödyntämiselle. Kysyntä- ja käyttäjälähtöisessä politiikassa tutkimustiedon hyödyntämisen ja tarpeiden näkökulmat korostuvat.

Kyse on laajasta järjestelmän muutoksesta, jolla vahvistetaan tiedon systemaattista käyttöä päätöksenteon tukena kaikilla päätöksenteon ja asiantuntijatyön tasoilla. Systemaattinen muutos ei tapahdu yksittäisillä muutoksilla vaan edellyttää pitkäaikaista kehittämistä ja toimintakulttuurin muutosta. Systemaattinen muutos vaatii jatkuvaa kehittämistä ja toteutettujen muutosten seuranta.

Oikein suunnatulla tutkimus- ja selvitystoiminnalla voidaan vahvistaa talouden ja yhteiskunnan kehitysedellytyksiä, ennakoida ongelmia, etsiä ja löytää tavoiteristiriitoja lieventäviä ratkaisuja, vähentää ongelmien politisoitumista kielteisessä merkityksessä sekä ottaa oppia kokemuksesta arvioimalla toteutettua politiikkaa.

Valtioneuvoston kanslian julkaisussa Poliittisen päätöksenteon tietopohjan parantaminen (Politiikkatoimien vaikuttavuusarvioinnin kehittämistyöryhmän raportti VNK 8/2011) esitettyyn visioon tietoperusteisesta valmistelusta, päätöksenteosta, toimeenpanosta ja asiantuntijakäytännöstä on syytä yhtyä ja asettaa se tavoitteeksi. Visio koski lähinnä päätöksentekoa valtioneuvostossa,

mutta asia on syytä laajentaa koskemaan kaikkea yhteiskunnan päätöksentekoa ja toiminnan käytännön kehittämistä.

Tavoite

Yhteiskuntapolitiikan valmistelun, päätöksenteon ja toimeenpanon toiminnan tulee perustua tutkittuun tietoon. Yhteiskunnan kehityksen jatkuvuutta tuetaan varmistamalla, että saadut kokemukset ja vaikuttavuustieto ohjaavat päätöksentekoa ja toimeenpanoa pitkäjänteisesti. Tavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan systemaattinen toimintamalli, jolla varmistetaan vahva ja horisontaalinen tietopohja yhteiskunnallisen päätöksenteon ja toiminnan tueksi.

Tietoperustaista päätöksentekoa ja käytäntöä voidaan tukea ja edistää vahvistamalla yhteiskunnan tutkimus- ja kehittämiskapasiteettia muun muassa seuraavilla tavoilla:

- lisäämällä tutkimus- ja selvitystoiminnan yhteiskunnallista relevanssia,
- vahvistamalla tutkimusinstituutioiden toiminnallista ja taloudellista rakennetta (mm. nykyistä vahvemmat organisaatiot, jotka voivat vastata tutkimushaasteisiin sekä yhteiset tutkimuksen infrastruktuurit),
- suuntaamalla rahoitusta kilpailtuihin tutkimusaiheisiin ja teemoihin,
- lisäämällä toimintakentän ja päätöksentekijöiden osaamista tutkimustiedon hyödyntämisessä ja tuottamisessa (mm. valtioneuvoston ja sen ministeriöiden analyysikapasiteetti ja tutkimuksen tilaajaosaaminen),
- huolehtimalla tutkimuksellisen kompetenssin vahvistamisesta,
- kehittämällä tiedon jalostuksen infrastruktuuria (esim. erilaiset verkostot ja levittämiskanavat, välittäjäorganisaatiot), ja yleensä
- vahvistamalla tutkimusyhteisön ja yhteiskuntapolitiikan strategisen analyysin välistä keskusteluyhteyttä ja tutkimuksen tuottaman tiedon hyödyntämistä yhteiskuntapoliittisessa päätöksenteossa.

5 Tutkimuslaitosten uudistamisen ulottuvuudet

Suomessa valtion tutkimuslaitoksia on yritetty uudistaa siten, että ne vastaisivat paremmin yhteiskunnan muuttuneisiin tiedontarpeisiin. Uudistusehdotuksilla on tähdätty tutkimuksen laadun ja relevanssin parantamiseen, ministeriöiden välisen yhteistyön lisäämiseen sekä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyön ja työnjaon vahvistamiseen.

Valtion tutkimuslaitosten uudistamisessa vuosina 2004–2011 on lukuisista selvityksistä ja periaatelinjauksista huolimatta edetty hitaasti. Järjestelmätasolla merkittäviä uudistuksia ei ole toteutettu.

Ongelmat ja kehittämistarpeet

Asiantuntijaryhmän arvion mukaan keskeisiä ongelmia ja kehittämistarpeita ovat olleet seuraavat:

Tutkimuksen ja selvitystoiminnan antamia mahdollisuuksia ei ole hyödynnetty täysimääräisesti, jotta voitaisiin puhua näyttöön perustuvasta toimintapolitiikasta. Tutkimus-, ennakointi-, seuranta- ja arviointitietoa ei käytetä systemaattisesti eikä sen käyttöä edellytetä. Käytännöt eivät muodosta yhtenäistä kokonaisuutta, jossa todennettuun tietoon perustuva päätöksenteko olisi järjestelmään juurtunut työtapana.

Tutkimustiedon järjestelmälliselle käyttämiselle päätöksenteossa, tiedolla johtamisessa ja toimintakäytännössä tulee luoda perusta. Tietoperusteiselle johtamiselle ja toiminnan ohjaamiselle olisi luotava toimivat rakenteet ja toimintamallit. Näin voidaan vahvistaa päätöksenteon tietopohjaa ja parantaa päätöksenteon laatua ja vaikuttavuutta.

Poliittisesta valmistelusta vastuussa olevien ja päätöksentekijöiden on välitettävä tutkimusyhteisölle tietoa tutkimustarpeista nykyistä järjestelmällisemmin ja hyvissä ajoin etukäteen. Laajoja politiikkahaasteita ja niihin liittyviä yleisiä tietotarpeita on luontevaa selvittää valtioneuvoston ja sen ministeriöiden strategiatyön yhteydessä.

Ministeriöissä ei ole riittävästi tutkimuksen tilaajaosaamista eikä niillä ole riittävästi sitomatonta rahoitusta. Tutkimus-, ennakointi-, seuranta-, arviointi- ja kehittämistehtäviin suunnattua rahoitusta ministeriöillä on kohtuullisesti, osalla merkittävästi – rahoitus jakaantuu useille eri talousarviomomenteille.

Voimavarojen siirrot ovat vaikeita toteuttaa. Julkiselta sektorilta löytyy monia toimintoja ja osa-alueita, jotka hyödyntävät tutkimusta varsin vähän tai ei lainkaan.

Voimavarat jakautuvat ministeriöiden kesken epätasaisesti. Kaikilla ministeriöillä ei ole toimialalla tutkimuslaitoksia. Valtioneuvostolta ja sen ministeriöiltä puuttuu yhteisiä, sitomattomia tutkimusvaroja. Yhteiskuntapolitiikkaa palvelevat tutkimusresurssit voimavarat ovat kiinni historiallisesti syntyneissä laitosraken-teissa – mahdollisuudet toteuttaa tutkittuun tietoon perustuvaa toiminta-politiikkaa ovat rajalliset.

Strategisen kokonaisnäkömyksen vahvistaminen vaatii poikkihallinnollisuutta ja parempaa toimintojen kokonaisuutta koskevaa ennakoitua ja suunnittelua. Strategisen päätöksenteon tietoperustan vahvistamisen tarve on tuotu esille monessa selvityksessä.

Monet yhteiskunnan vakavat haasteet eivät yleensä ole ratkaistavissa yksittäisten politiikka-alueiden keinoin. Niitä ei voida myöskään ratkaista yksittäisten toimijoiden välineillä. Tutkimus- ja kehittämistieto on yleensä sektoroitunutta ja se on kehittynyt eri sektoreilla laajuudeltaan ja syvyydeltään erilaiseksi. Tämä vaikeuttaa poikkihallinnollisten kokonaisuuksien hallintaa ja asioiden keskinäiskytkentöjen hahmottamista.

Rajat ylittäviin haasteisiin tarvitaan laaja-alaista ja rajat ylittävää tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaa. Olennaista on pystyä yhdistelemään tietoa, tunnistamaan olennainen tieto ja kyetä syntetisoimaan ja välittämään se päättäjille ja käytännön toimijoille käytettävissä muodossa. Erityisesti tulisi vahvistaa sellaista tutkimustoimintaa, joka ei kiinnity mihinkään sektori-intressiin tai etunäkökohtiin. Tietopohjaa voidaan vahvistaa edistämällä moni- ja poikkitieteellistä tutkimusta.

Päätöksentekoa palvelevassa tutkimustiedon ja asiantuntemuksen tuottamisessa on merkittäviä katvealueita, koska voimavarojen uudelleenkohdentaminen on osoittautunut hyvin vaikeaksi. Yhteiskunnan kehittämishaasteet ovat yhä useammin kansainvälisiä, horisontaalisia ja edellyttävät laajaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. Yksittäisten sektoriministeriöiden ohjauksessa oleva tutkimuslaitosmalli ei vastaa hallinnonalojen rajat ylittäviin yhteiskunnallisiin tutkimustarpeisiin.

Tutkimuslaitosten yhteys hallituksen ohjelmaan, strategioihin ja toimintaohjelmiin on heikko. Valtion tutkimuslaitosten koordinoitu ohjaaminen on kehittymätöntä. Kokonaisvaltaisen ohjauksen puuttuessa voimavarojen kokoaminen

monitieteisiin, korkeatasoiisiin ja kansainvälisesti verkottuneisiin osaamiskeskitymiin on vaikeaa.

Tutkimuslaitoskenttä on kokonaisuutena heterogeeninen ja hajanainen. Tutkimuslaitosten koot vaihtelevat merkittävästi toisistaan samoin rahoitus vaihtelee voimakkaasti. Tutkimuslaitosten tehtävissä on heterogeenisyyttä: valtaosa harjoittaa tutkimustoimintaa, toisissa viranomaistehtävät dominoivat toimintaa. Osa laitoksista on hyvin tutkimusintensiivisiä ja tutkimus voi olla huippututkimusta. Osan tehtävissä painottuvat kansalliset seuranta-, valvonta- ja viranomaistehtävät. Tutkimuslaitoksilla on myös päällekkäisiä toimintoja korkeakoulujen kanssa. Työnjako ei ole selkeä. Tutkimuslaitoskenttä on myös toimipisteverkoltaan erittäin hajanainen, toimipisteet ovat pieniä ja niillä on usein päällekkäisiä tehtäviä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Hallinnonalojen tutkimusyhteenliittymät LYNET ja SOTERKO edistävät tutkimus- ja kehittämistoiminnan laatua ja tehokkuutta rakentamalla toimijoiden välille yhteistyötä, mutta eivät riitä ratkaisemaan tutkimuslaitosten toiminnallis-rakenteellisen uudistamisen tarvetta.

Uudistamisen tavoitteet ja periaatteet

Tutkimuslaitosten uudistamisen tavoitteena on, että monitieteinen, korkeatasoinen ja yhteiskunnan kannalta relevantti tutkimus ja asiantuntemus vahvistuvat. Tutkimuslaitoskentän kehittämisen tavoitetta hahmotettaessa tulee ottaa huomioon kaksi näkökulmaa:

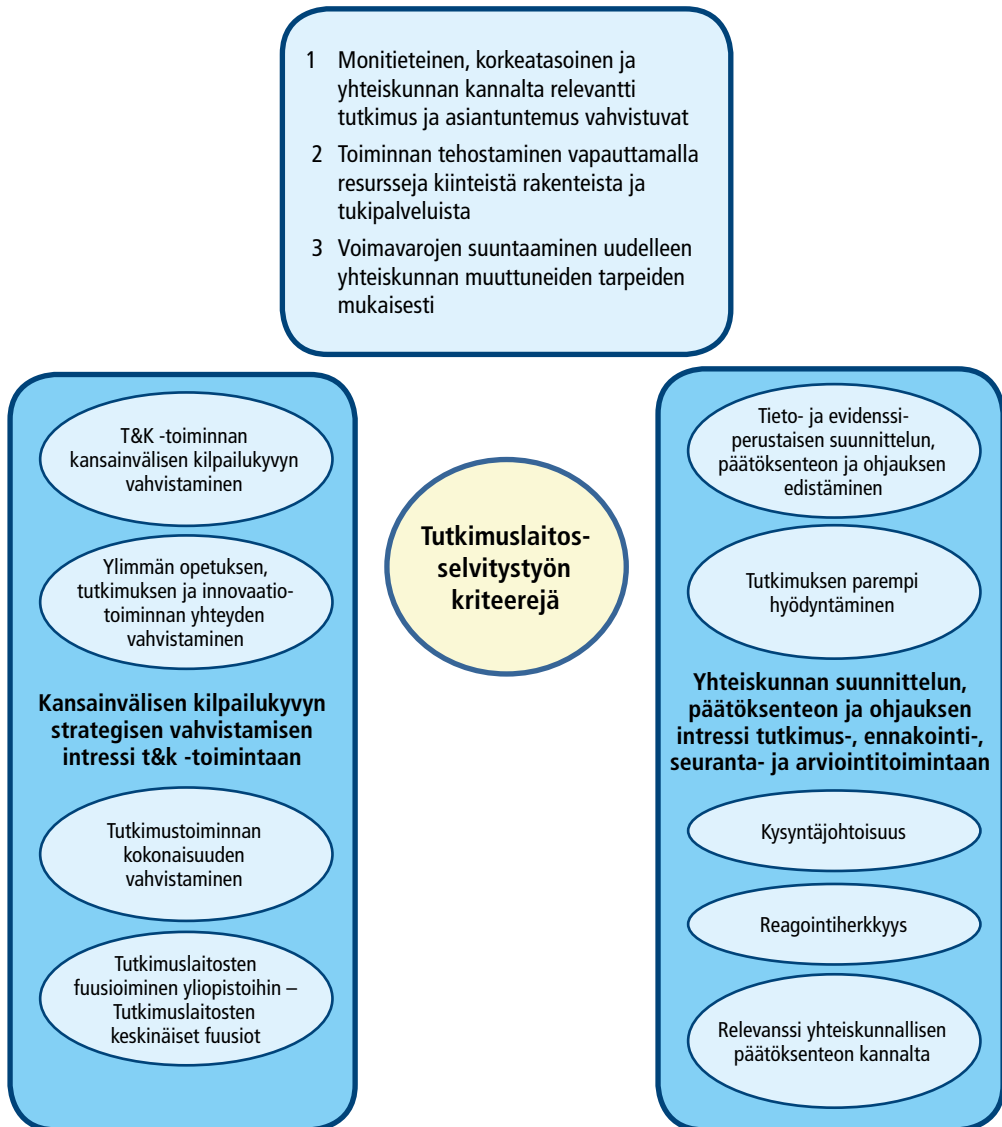
- yhteiskunnan tietoperusteisen suunnittelun ja päätöksenteon intressi, ja
- tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kansainvälisen kilpailukyvyn strategisen vahvistamisen intressi.

Tutkimustietoa tarvitaan strategisen johtamisen ja näyttöön perustuvan toimintapolitiikan tarpeisiin. Toimintapolitiikkaa suunnitteleva ja ohjaava valtioneuvosto ja sen ministeriöt tarvitsevat yhä enemmän toimintaympäristöä koskevaa tutkimustietoa. Lisäksi yhteiskunnan toimintojen asiantuntijaperusteinen toiminta ja sen kehittäminen on yhä tietoperusteisempaa.

Toinen näkökulma koskee tutkimuslaitoksia ja niiden rakenteita osana kansainvälistyvää innovaatiojärjestelmää. Tavoitteena tulee olla tutkimus- ja kehittämistoiminnan kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistaminen. Tutkimuskenttä on kokonaisuutena heterogeeninen ja hajanainen: tutkimustoiminnan kokonai-

suus kaipaa vahvistamista. Tutkimuksen, ylimmän opetuksen ja innovaatiotoiminnan yhteyksiä tulisi vahvistaa.

Tutkimuslaitosselvitystyön kriteerejä

Tutkimuslaitoskentän hajanaisuuden ja heterogeisyyden vuoksi ei voi olla yhtä yleispätevää mallia, moninaisuuden on heijastuttava ratkaisuisissa.

Uudistusten yhtenä johtotähtenä tulisi olla kysyntälähtöisyys. Valtion tutkimuslaitosten tulisi olla yhteiskuntapolitiikan suunnittelun strateginen resurssi, joka tuottaa päätöksentekoa ja toiminnan kehittämistä palvelevaa soveltavaa tutkimusta. Tällöin on olennaista, että tutkimus suuntautuu päätöksenteon ja toiminnan kehittämisen tarpeisiin ja että tutkimuksen kysyntä ja tarjonta kohtaavat nykyistä paremmin. Usein esitetty havainto on, että tutkimuslaitosten tutkimus on laadullisesti korkeatasoista, mutta ei aina yhteiskunnallisen valmistelun, päätöksenteon ja käytännön kannalta relevanttia.

Tutkimustoiminnassa olisi löydettävä tasapaino pitkäjänteisyyden ja reaktiivisuuden välillä. Tarvitaan aikaisempaa vahvempaa kykyä reagoida uusiin tarpeisiin, mutta toiminnassa on myös oltava osaamisen ja tutkimustiedon kumuloidumista tukevaa pitkäjänteisyyttä.

Hallinnon selkeyden ja vastuullisuuden tukemiseksi on syytä pyrkiä siihen, että päätökset rahoituksesta ja toiminnan suuntaamisesta ovat toisiinsa kytkeytyviä. Esteeksi laajojen ja yhteiskunnallisesti merkittävien ohjelmien käynnistämiseksi on osoittautunut rahoituksen järjestäminen.

Usein tarvittavan moni- ja poikkitieteellisen lähestymistavan vuoksi tutkimuksen toteuttaminen vaatii yhteistyötä tutkimushankkeiden tilaajien ja tutkimuksen tuottajien taholla. Nykyinen ministeriö- ja osastokohtainen siilomaisuus on toiminnan yksi ongelma.

Rakenteita ei tule liian yksityiskohtaisesti määritellä ylhäältäpäin. Ei ole löydettävissä yhtä optimaalista tutkimuslaitosrakennetta. Rakenteiden yksityiskohtaisen määrittämisen sijaan tulee pyrkiä luomaan laajempia toiminnallisia ja taloudellisia rakenteita sekä tutkimuksen kannusteita, jotka sallivat tutkimuslaitoskentän orgaanisemman kehityksen niiden omien päätösten kautta. Yhtäältä on perusteita tutkimuslaitosten fuusioimiseen laajemmiksi toiminnallisiksi ja taloudellisiksi rakenteiksi, yhteistyön tiivistämiseen ja kilpaillun tutkimusrahoituksen lisäämiseen kentässä, jossa on mukana tutkimuslaitosten lisäksi muita toimijoita (yliopistot, muut tutkimusta tekevät laitokset, yksityiset tutkimuslaitokset, ulkomaiset toimijat).

Etenkin voimakkaasti tutkimuspainotteisten tutkimuslaitosten osalta voi kysyä, eikö niitä olisi hyödyllistä kytkeä yliopiston yhteyteen (synergia). Yhteistyön tiivistäminen voisi tapahtua monella tavalla (verkostoituminen ja projektikohtainen yhteistyö, yhteinen kampus, tuottajakonsortio, fuusio).

Kaikkien tutkimuslaitosten toiminnassa on paljon polkuriippuvuutta ja kysyntälähtöisyys toimii tutkimuslaitosten kohdalla väljästi lähinnä ministeriön ja tutki-

muslaitosten tulossopimuksin. Toiminnan tarpeellisuuden testaaminen on siksi aika ajoin tarpeellista.

Tutkimuslaitosten toiminnassa on tutkimuksen korkea laadun ja relevanssin lisäksi pyrittävä kustannustehokkuuteen ja tuottavuuteen. Yksittäisten tutkimuslaitosten on vaikea näköpiirissä olevassa taloudellisessa tilanteessa varmistaa riittävän laadukkaita puitteita korkeatasoisen tutkimuksen tekemiselle.

Uudistamispyrkimyksiin liittyy erilaista, voimakastakin vastarintaa. Muutosten voimaansaattamisessa on pyrittävä sekä määrätietoisuuteen ja päättävyyteen että asteittaiseen etenemiseen.

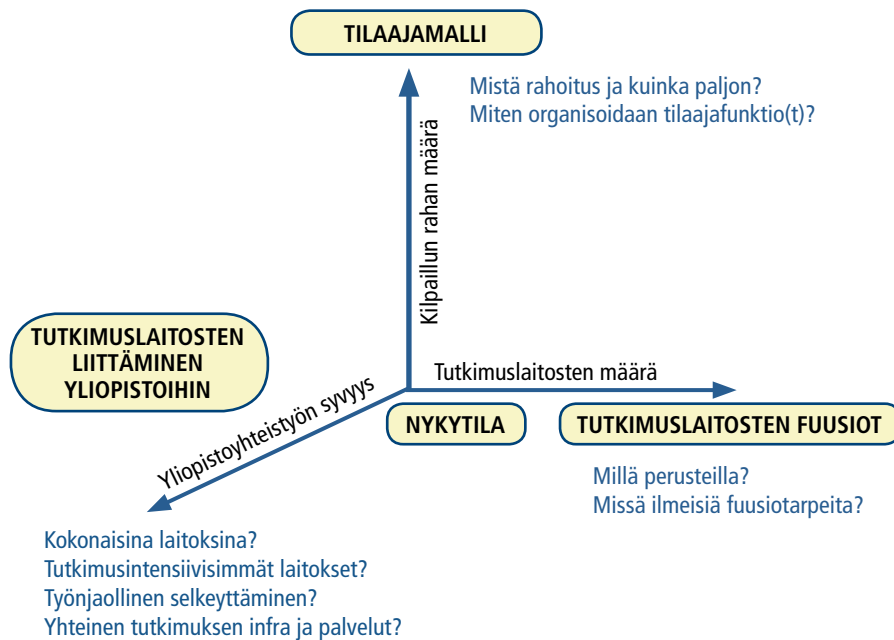
Tutkimuslaitosten rahoituksen ja ohjauksen koordinaatio valtioneuvoston tasolla on välttämätön edellytys sille, että laitoskenttää voidaan uudistaa ja painopisteitä muuttaa yhteiskunnan ja päätöksenteon muuttuvien tarpeiden mukaan. Rakennemuutokset vaativat toimenpiteiden vahvaa poliittista ohjausta.

Tutkimuslaitosten toiminnan tulisi tukea nykyistä paremmin yhteiskuntapolitiittisen päätöksenteon ja käytännön eri vaiheita: ennakoida tulevia kysymyksenasetteluja, tukea ajankohtaista päätöksentekoa ja käytäntöä sekä auttaa arvioimaan harjoitettua politiikkaa ja toimintaa.

6 Ehdotukset

Asiantuntijaryhmä on arvioinut yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevan tutkimuksen ja valtion tutkimuslaitosten rakenteellisen kehittämisen sekä ohjaus- ja rahoitusmallien erilaisia ulottuvuuksia kolmen eri vaihtoehdon perusteella: tutkimuslaitosten fuusiot, tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisääminen tilaajamallilla sekä tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyön syventäminen.

Tutkimuslaitosten ja tutkimuksen rakenteellisen kehittämisen ja ohjauksen ulottuvuudet

Asiantuntijaryhmä esittää, että

- 1) tutkimuslaitosten rakennetta uudistetaan kokoamalla tutkimuslaitoksista toiminnallisesti ja rakenteellisesti vahvempia laitoksia ja, että niissä tehtävän tutkimuksen tieteidenvälisyyttä ja monitieteisyyttä vahvistetaan,
- 2) tutkimusvoimavaroja kootaan tutkimusvoimavarojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiksi a) valtioneuvoston päätöksentekoa tukevaksi tutkimus- ja selvitystoiminnaksi, ja b) muodostetaan strategisesti sunna-

tun tutkimuksen rahoitusväline yhteiskunnan keskeisten haasteiden tutkimusperusteiseksi ratkaisemiseksi, sekä

- 3) tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyötä syvennetään ja kehitetään siten, että yliopistoista ja tutkimuslaitoksista muodostetaan tutkimuksen, innovaatioiden ja korkeimman opetuksen keskittymiä ja keskeisiä toimijoita yhteiskuntaa tukevassa tutkimuksessa.

6.1 Tutkimuslaitosten rakenteellinen uudistaminen ja ohjaus

Tutkimuslaitoksissa on laitoksia, jotka tulisi yhdistää keskenään tutkimuslaitosten toiminnallisen ja taloudellisen perustan sekä monitieteisyyden ja tiedenvälisyyden vahvistamiseksi. Toiseksi on tutkimuslaitoksia, jotka voidaan parhaimmin yhdistää yliopistoon. Kolmanneksi on sellaisia tutkimuslaitoksia, jotka on säilytettävä erillisinä valtion tutkimus- ja kehittämiskeskuksina niiden erityisen tehtävän perusteella.

Tutkimuslaitosten toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa fuusioimalla tutkimuslaitoksia niiden toiminnallisen ja taloudellisen perustan vahvistamiseksi. Näin voidaan vahvistaa tutkimuslaitosten toimintaedellytyksiä niiden omilla perinteisillä tutkimusaloilla sekä etenkin tutkimuksen monitieteisyyden ja tiedenvälisyyden vahvistamiseksi. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa kokonaisvaltaista otetta tutkimustoiminnasta. Tutkimusvoimavaroja voidaan suunnata joustavammin ja yhteiskunnan tarpeeseen paremmin vastaten uuden organisaation sisällä. Monitieteiselle tutkimukselle voidaan luoda nykyistä paremmat edellytykset saattamalla yhteen nykyisin osittain erillisinä toimivia tutkimusryhmiä ja muodostamalla nykyistä vahvempia tutkimusyksiköitä. Edelleen tavoitteena on selkeyttää tutkimuslaitosten vastuualueita ja karsia päällekkäisyyksiä.

Vahvemmat tutkimuslaitokset mahdollistavat myös tutkimusosaamisen ennakoinnin kehittämisen tulevaisuuden tarpeita vastaavasti. Fuusioimalla tutkimuslaitoksia voidaan synnyttää vahvempia toimijoita tutkimuksen infrastruktuurien (tutkimusvälineet, laitteistot, laboratoriot, aineistot, tukipalvelut ja tietojärjestelmät) kokoamiseen, investointeihin ja hallintaan. Yhdistämällä ja yhtenäistämällä tutkimuskohteita koskevia tietojärjestelmiä edistetään myös tutkimustiedon vapaata saatavuutta.

Yhdistämällä voimavaroja saavutetaan etua kilpailtaessa Euroopan unionin tutkimusmäärärahoista. Euroopan unionin tutkimuksen puiteohjelman haut edellyttävät tutkimusryhmiltä kykyä tehdä monitieteellisiä tutkimuksia, joissa

yhdistetään esim. luonnontieteellisten ilmiöiden sekä niitä koskevien haasteiden ja ongelmien yhteiskunnallisten ratkaisukeinojen tutkimus. Fuusioimalla tutkimuslaitoksia voidaan synnyttää vahvoja monitieteisiä tutkimusorganisaatioita, jotka pystyvät kilpailemaan menestyksellisesti johtavien eurooppalaisten tutkimuslaitosten kanssa.

Fuusioimalla tutkimuslaitoksia voidaan niiden korkeatasoisia seuranta- ja tutkimusaineistoja käyttää aikaisempaa laajemmin tutkimuksessa, palveluissa ja toimintapolitiikan suuntaamisessa. Fuusioiden avulla voidaan kehittää nykyisiä tutkimukseen ja havaintoihin perustuvia palveluja integroiduiksi siten, että viranomaisille ja muille palvelujen käyttäjille (esim. ennuste-, varoitus- ja tilannekuvapalvelut) saadaan tarvittava tilannekuva valmiina kokonaisuutena, samanaikaisesti ja yhdestä lähteestä (ympäri vuorokautinen päivystys sekä teknisesti varmistetut ja valvotut jakelukanavat).

Asiantuntijaryhmä katsoo kuitenkin, että seuraavien tutkimuslaitosten tulee jatkaa itsenäisinä laitoksina niiden erityisen tehtävän vuoksi: Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRA, Kotimaisten kielten keskus KOTUS, Säteilyturvallisuukskeskus STUK ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT.

Elintarviketurvallisuuskeskuksen päätehtävänä on elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasviterveysten valvonta. Tutkimuksen osuus on EVIRA:ssa kohtuullisen pieni (0,8 miljoonaa euroa vuonna 2012). Kotimaisten kielten keskuksen tehtäviä on vuonna 2011 siirretty yliopistoille: KOTUS:n tehtävänä on suomen ja ruotsin kielen huolto, neuvonta ja sanakirjatyö sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvä tutkimus. Tutkimusmenot KOTUS:ssa ovat 4,9 miljoonaa euroa. Säteilyturvakeskuksen pääasiallinen tehtävä on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen, säteilyn ja ydinenergian käytön turvallisuusvalvonta sekä näihin liittyvä tutkimus, koulutus ja tiedottaminen. STUK:n tutkimusmenot ovat 7,4 miljoonaa euroa. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus tutkii kansantalouden pitkän aikavälin kehitystä ja harjoittaa julkisen talouden toiminnan tehostamista ja siihen liittyvää talouspoliittista päätöksentekoa palvelevaa tutkimus- ja selvitystyötä. VATT:n tutkimusmenot ovat 4,1 miljoonaa euroa. Tutkimustehtävän puolesta VATT ei sovellu liitettäväksi osaksi vahvistuvia valtion tutkimuslaitoksia. VATT soveltuisi liitettäväksi joko Aalto-yliopistoon tai Helsingin yliopistoon. VATT toimii käytännössä nykyisin läheisessä yhteistyössä Helsingin yliopiston, Handelshögskolanin ja Aalto-yliopiston taloustieteen yksiköiden kanssa Economicum kampusalueella Helsingissä. Tämä mahdollistaa yksikkörajat ylittävän yhteistyön tutkimuksen ja opetuksen alueella. Yhteistyötä koordinoi Helsinki Center of Economic Research HECER.

Asiantuntijaryhmä katsoo, että myös itsenäisinä tutkimuslaitoksina säilytettävien laitosten tutkimusmenoista noin puolet tulisi siirtää kilpailtuun tutkimusrahoitukseen: strategisen tutkimuksen ja valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimuksen rahoittamiseen.

Asiantuntijaryhmä pitää tärkeänä sitä, että tutkimuslaitosten ohjausta valtionhallinnossa yhtenäistetään etenkin niiden tutkimustehtävän osalta. Tutkimuslaitosten toiminta ei enää perustu vain yhden sektorin tutkimustarpeiden tyydyttämiseen. Tutkimuslaitokset palvelevat laaja-alaisesti yhteiskuntaa ja elinkeinoelämää. Tutkimuslaitosten tulosoajauksessa tulee ottaa laaja-alaisesti huomioon eri ministeriöiden tutkimukselliset tarpeet. Tulosoajauksesta vastuullisen ministeriön tulee toimia yhteistyössä muiden kanssa yhteisten tavoitteiden asettamiseksi. Asiantuntijaryhmä ei katso olevan tarvetta kaikkien tutkimuslaitosten tulosoajauksen keskittämiseen yhdelle ministeriölle.

Tutkimuslaitosten fuusioiminen toiminnallisesti ja taloudellisesti vahvemmiksi kokonaisuuksiksi antaa niille nykyistä paremmat mahdollisuudet vastata horisontaalisiin ja useiden toimiajajojen tutkimushaasteisiin. Tutkimusvoimavarojen keskittäminen aikaisempaa merkittävästi enemmän kilpailtuun tutkimusrahoitukseen vähempää myös tarvetta tulosoajauksen keinoin asettaa uusia strategisia tutkimuspainotuksia tutkimuslaitoksille. Samoin tutkimus- ja kehittämismäärärahojen kokoaminen strategiseen tutkimukseen, valtioneuvoston päätöksentekoa tukevaan tutkimus- ja selvitystoimintaan sekä ministeriöiden hallinnonaloittain koottavat tutkimus- ja kehittämismäärärahat vähentävät tutkimuslaitosten sektorikohtaisen tulosoajauksen merkitystä.

Ehdotukset

1. Asiantuntijaryhmä esittää, että vuonna 2014 fuusioidaan
 - Ilmatieteen laitos ja Suomen Ympäristökeskus yhdistetään Ympäristön tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi;
 - Geodeettinen laitos, maanmittauslaitoksen paikkatieto- ja ilmakuvatoiminnot, Suomen ympäristökeskuksen paikkatietotutkimus ja geoinformatiikka sekä mahdollisesti Puolustusvoimien topografiatoiminnot koottaan Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi;
 - VTT Teknologian tutkimuskeskus, Geologian tutkimuskeskus ja Mittatekniikan keskus yhdistetään Moniteknologiseksi tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi;

- Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos kootaan Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi; sekä
 - Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos ja työterveyslaitos sekä mahdollisesti Kansaneläkelaitoksen tutkimusosasto kootaan Terveyden ja hyvinvoinnin tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi.
2. Vuonna 2014 Helsingin yliopistoon fuusioidaan
- Kuluttajatutkimuskeskus ja
 - Oikeuspoliittinen tutkimuskeskus.
3. Itsenäisinä laitoksina säilytetään
- Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRA,
 - Kotimaisten kielten keskus KOTUS,
 - Säteilyturvallisuuskeskus STUK, ja
 - Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT.

Tutkimuslaitosten rakenteellinen uudistaminen vuonna 2014

<p>Itsenäisinä laitoksina</p> <p>Elintarvike- turvallisuusvirasto Evira (706htv; 1,4M€; 39,5M€)</p> <p>Kotimaisten kielten keskus Kotus (88htv; 5,2M€; 5,5M€)</p> <p>Säteilyturvakeskus STUK (349htv; 7,4M€; 33,3M€)</p> <p>Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT (51htv; 4,1M€; 4,5M€)</p>	<p>Fuusioidaan ympäristön tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi</p> <p>Ilmatieteen laitos IL (654htv; 19,6M€; 53,9M€)</p> <p>Suomen ympäristö- keskus SYKE (645htv; 12,3M€; 54,6M€)</p>	<p>Fuusioidaan moniteknologiseksi tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi</p> <p>Teknologian tutkimus- keskus VTT (2591htv; 86,7M€; 210,6M€)</p> <p>Geologian tutkimus- keskus GTK (622htv; 10,7M€; 50M€)</p> <p>Mittatekniikan keskus Mikes (78htv; 2,7M€; 9,6M€)</p>	<p>Fuusioidaan terveyden- ja hyvinvoinnin tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi</p> <p>Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL (2416htv; 33,1M€; 211M€)</p> <p>Työterveyslaitos TTL (736htv; 24,2M€; 47M€)</p> <p>KELA:n tutkimusosasto (74htv; 8M€)</p>
<p>Fuusioidaan yliopistoon</p> <p>Kuluttajatutkimus- keskus KTK (37htv; 2,3M€; 2,7M€)</p> <p>Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos Optula (23htv; 1,3M€; 2,5M€)</p>	<p>Fuusioidaan paikka- tiedon tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi</p> <p>Geodeettinen laitos GL (76htv; 3,7M€; 5,5M€)</p> <p>Maamittauslaitoksen ilmakuvatoiminnot ja paikkatietotutkimus</p> <p>SYKE:n paikkatietotutkimus ja geoinformatiikka</p> <p>Puolustusvoimien topografiatoiminnot</p>	<p>Fuusioidaan luonnon- vara-alan tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi</p> <p>Metsäntutkimus- laitos Metla (750htv; 42,4M€; 48,2M€)</p> <p>Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT (773htv; 32,9M€; 42,5M€)</p> <p>Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL (281htv; 8,5M€; 20M€)</p>	

6.1.1 Ympäristön tutkimus- ja kehittämiskeskus

Ilmatieteen laitos (IL) on palvelu- ja tutkimuslaitos, joka tuottaa yleisen turvallisuuden ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten kannalta tärkeitä sää-, meri- ja ilmastopalveluja. Laitoksen palvelut pohjautuvat ilmakehä- ja meriaiheiseen tutkimukseen ja havaintoihin. Ympäri vuorokautinen toiminta tukee viranomaisen ja muiden tiedon tarvitsijoiden toimintaa. IL:ssa tehdään korkeatasoista tutkimusta meteorologian, meritieteen, ilmanlaadun, ilmastomuutoksen, arktisten alueiden, avaruusfysiikan ja kaukokartoituksen alueilla. IL havainnoi ilmakehän ja meren fysikaalista tilaa ja kemiallista koostumusta ja tekee kansainvälisesti korkeatasoista ilmatieteellistä tutkimusta, fysikaalista merentutkimusta sekä polaarialueiden ja lähiavaruuden tutkimusta.

Suomen ympäristökeskus (SYKE) on tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka tutkii ympäristön muutoksiin liittyviä ilmiöitä ja kehittää ratkaisuja muutosten hallintaan. Tutkimuslaitoksen toiminta perustuu osaamiseen, joka saadaan pitkäaikaisen ympäristön seurannan, monipuolisen tutkimustiedon ja asiantuntemuksen kautta. Tutkimusohjelmissa lähestytään ympäristöongelmia monitieteisesti yhdistäen luonnontieteellis-tekniseen tutkimukseen yhteiskunnallinen näkökulma. Aihealueet ulottuvat maailmanlaajuisista ympäristöongelmista, kuten ilmastomuutoksesta ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä, alueellisiin ja paikallisiin kysymyksiin. SYKE tarjoaa palveluja eri hallinnon aloille sekä muille tiedontarvitsijoille ja tuottaa eri alojen asiantuntemusta yhdisteleviä arviointoja, seuraa ympäristön tilaa sekä siinä tapahtuvia muutoksia yhteistyössä aluehallinnon kanssa sekä toimii ympäristöalan tietokeskuksena.

Ilmatieteen laitoksen (IL) ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) yhdistäminen Ympäristön tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi synnyttäisi maahan ympäristöalan tutkimuksen ja kehittämistoiminnan vahvan toimijan. Toiminta yhdistäisi vesistöä, ilmakehää ja muuta ympäristöä koskevan tutkimuksen ja kehittämisen.

Laitosten fuusioilla saavuttaisiin synergiaetuja etenkin hydrologian eli vesitieteen tutkimuksen alueella. Hydrologiaan kuuluvat vesivarantojen tutkiminen ja seuranta sekä veden kiertokulku luonnossa: sade, haihdunta, valunta. Hydrologia ja sen sovellukset liittyvät läheisesti ympäristötutkimukseen sekä vesivarojen hyväksikäyttöön. Tulvat ja niiden ennustaminen on globaali haaste hydrologialle, samoin kuin juomaveden saanti ja riittävyys. Ilmastomuutos ja saastuminen lisäävät tarvetta hydrologiselle tutkimukselle. Suomessa tutkimus painottuu jokien ja järvien vesimääriin ja virtauksiin, maanalaisiin vesiin, lumi- ja jääpeitteen paksuuteen, kevättulvien ajankohtaan ja kattojen lumi-kuormaan.

Useissa maissa hydrologian tutkimus on osana ilmatieteen laitosta (esim. Ruotsi SMHI). Tällä hetkellä hydrologiset mittaukset, mallinnus ja ennusteet ovat osa SYKE:n toimintaa, kun taas sademittaukset (säätutkat ja sadepöntöt) ja sateen ennustus on osa IL:n toimintaa. Lumen kertymistä ja sulantaa seuraavat kummatkin tutkimuslaitokset. Tulvatapausten ennusteista ja varoituksista vesistötulvista vastaa SYKE, kaupungeissa sattuvista salamatulvista vastaa IL ja Itämeren tulvista vastaa IL. Tulvatilannekuvan tulisi kattaa paitsi vesistön tulvimisen myös meriveden noususta aiheutuvat tilanteet ja rankkasateista aiheutuvat kaupunkitulvat. Yhdistämällä näitä osa-alueita ja hydrologisen ja meteorologisen tutkimuksen ja palvelun tehtävien hoitoa voitaisiin saavuttaa synergia-, kustannus- ja tehokkuushyötyjä.

Etujaolisissaavutettavissamyösmerentutkimuksenalalla.Merentutkimuslaitoksen jakamisen jälkeen merentutkimus on jakautunut IL:n (fysikaalinen merentutkimus) ja SYKE:n (kemiallinen ja biologinen merentutkimus) kesken. Näiden yhdistäminen antaisi mahdollisuuden kokonaisvaltaisen merialueiden tutkimiseen ja palveluihin. Operatiivinen toiminta hyötyisi IL:ssä jo toimivasta 24/7 sääpalvelukeskuksesta ja sen palveluista.

Kolmanneksi kummatkin laitokset operoivat suuria ilmastomuutoksen tutkimiseen erikoistuneita yksiköitä. Yhdistämällä nämä pystyttäisiin saamaan maailmanluokan keskus, joka yhdessä Helsingin yliopiston kanssa tutkisi ilmastomuutosta pohjoisilla alueilla ja sen vaikutuksien arviointia lähitulevaisuudessa ja pidemmällä aikavälillä. Tämä konsortio on jo nyt kansainvälisesti tunnettu – yhdistäminen helpottaisi tutkimuksen koordinoitua ja siten johtaisi parempaan tehokkuuteen.

Kummankin tutkimuslaitoksen tehtäviin kuuluu operatiivisia tutkimukseen ja havaintoihin perustuvia palveluja viranomaisille ja muille palvelujen käyttäjille. Laitosten yhdistämisellä saadaan integroituja palveluita (esim. ennuste-, varoitus- ja tilannekuvapalvelut). Esimerkiksi SYKE operoi öljyvahinkokeskusta, joka vastaa vahinkotapauksissa öljyvahinkojen torjunnasta. Kiinteä osa öljyvahinkojen torjuntaa merellä on kulkeutumisenennuste (tuuli, merivirrat ja aallot), joka kertoo, mihin öljyvahinko liikkuu lähitunteina. Tämä palvelu on osa IL:n toimintaa. Koska kyseessä on operatiivinen toiminta, olisi parasta yhdistää nämä osa-alueet kiinteään yhteyteen. Tämä tulisi fokusoimaan öljyvahinkojen torjunnan kehitystä ja johtamaan suurempaan tehokkuuteen. Operatiivinen toiminta hyötyisi IL:ssä jo toimivasta 24/7 sääpalvelukeskuksesta ja sen palveluista.

Ehdotus

Ilmatieteen laitos ja Suomen ympäristökeskus yhdistetään Ympäristön tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi vuodesta 2014 lukien. IL:n ja SYKE:n yhdistämisellä ja toimintojen yhteistyön tiivistämisellä voidaan saavuttaa etuja operatiivisissa toiminnoissa ja yhteiskunnan kannalta tärkeillä tutkimusaloilla.

6.1.2 Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskus

Paikkatiedot ovat eri asioita kuvaavia paikantamistietoja sisältäviä aineistoja ja karttoja sähköisessä muodossa. Paikkatiedot tallennetaan jäsentyneessä muodossa tietokantoihin niin, että niitä voidaan käyttää lähtötietoina palveluissa, joissa sijainnilla on merkitystä. Viestintä- ja informaatioteknologian nopea kehittyminen on tuonut eri toimijoille ja yksityisille henkilöille yhä laajemmat mahdollisuudet hyödyntää paikkatietoihin perustuvia palveluita ja menetelmiä. Yritykset kehittävät ja hyödyntävät enenevässä määrin paikkatietotekniikkaa kuluttajille suuntautuvassa tuotteissa ja palveluissa.

Julkinen hallinto on paikkatietojen suurtuottaja ja kuluttaja. Syynä tälle on se, että lähes kaikella mitä ihminen tekee, on viime kädessä yhteys johonkin paikkaan. Modernin paikkatietotekniikan soveltamismahdollisuudet ovat näin ollen ilmeiset ja monella hallinnonalalla onkin jo otettu käyttöön monia toimintaa tehostavia ja laadullisesti parantavia paikkatietotekniikan menetelmiä. Yhtenäisessä koordinaatistossa esitettyjen paikkatietojen keskeisenä arvona on se, että niiden avulla pystytään yhdistämään kaikki tiettyyn paikkaan liittyvä tieto ja analysoimaan niitä tarvittaessa yhdessä.

Julkisen hallinnon paikkatietoalan tutkimus- ja kehittämistoiminnot ovat tällä hetkellä sirpaloituneet eri hallinnonaloille ja -tasolle, mistä on ollut seurauksena, että paikkatietotekniikan mahdollisuutta tehostaa ja laadullisesti parantaa yhteiskunnan kansalaisilleen tuottamia palveluita, hallinnon prosesseja ja yritystoiminnan edellytyksiä ei voida täysmääräisesti hyödyntää.

Julkisen hallinnon ja etenkin tietohallinnon kehittäminen korostaa valtakunnallisten tietovarantojen roolia yhteisinä ja yhteiskäyttöisinä tietovarantoina. Geodeettinen laitos kytkeytyy koordinaatti- ja korkeusjärjestelmien ylläpitäjänä ja paikkatietotekniikan eri osa-alueiden kuten geodesian, kaukokartoituksen, paikannuksen ja metrologian asiantuntijana koko julkisen hallinnon tietoarkkitehtuurityöhön. Paikkatietoinfrastruktuureista on tullut keskeinen paikkatietojen käytön edistämisen väline. Euroopassa tätä kehitystä säätelee INSPIRE-direktiivi ja sen perusteella annettu kansallinen lainsäädäntö.

Suomessa mm. LVM:n suunnittelema Älyliikenne-hankkeen toteutus perustuu tarkkaan satelliittipaikannukseen. Satelliittipaikannusjärjestelmien avulla tehtävän paikannuksen tarkkuus ja käytettävyys kasvavat nykyisestä, mikä lisää satelliittinavigaation merkitystä ja kasvattaa paikkatiedon markkinoita.

EU on käynnistänyt SEIS (Shared Environmental Information System) hankkeen, joka tähtää yhtenäiseen ympäristötietojärjestelmään Euroopassa. Suomessa SYKE on vastuussa tämän yhteiseurooppalaisen paikkatietoinfrastruktuurin toteutuksesta.

Paikkatiedon keruussa käytettävät lentokoneisiin, satelliitteihin, lennokkeihin ja autoihin asennettavat digitaaliset kuvaus- ja mittausjärjestelmät kehittyvät nopeasti. Nämä uudet järjestelmät tuottavat entistä monipuolisempaa ja tarkempaa kolmiulotteista aineistoa, mikä mahdollistaa kohteiden nykyistä tarkemman ja nopeamman mittauksen sekä automaattisen tulinnan ja nykyistä tehokkaamman ajantasaistuksen. Uusien paikkatietojen keruumenetelmien tutkiminen ja kehittäminen palvelee monipuolisesti valtio- ja kuntasektorin sekä yksityisen sektorin tarpeita.

Maanmittauslaitoksen 1.5.2012 käyttöönottama ja muunkin julkishallinnon aseteittain soveltama avoin datapolitiikka tulee entisestään lisäämään paikkatietojen käyttöä ja asettamaan vaatimuksia yhteiskäyttöiselle kansalliselle paikkatietoinfrastruktuurille.

Kuntarakenteen uudistumisen seurauksena tulee olemaan tarve tehokkaille tietopalveluille, joissa hyvä kansallinen paikkatietoinfrastruktuuri on keskeisessä asemassa.

Paikkatietotekniikan hyödyntämisen tehostamiseksi eri hallinnonaloilla tulee perustaa näihin kysymyksiin nykyistä laajemmin keskittyvä Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskus, johon kootaan Suomen julkisen hallinnon keskeinen paikkatietoihin liittyvä toimialariippumaton tutkimus-, kehitys- ja tukitoiminta.

Paikkatiedon tutkimuskeskus olisi laitos, joka kehittäisi yhteistyössä eri hallinnonalojen ja kuntien kanssa laaja-alaista tehokkaasti toimivaa kansallista paikkatietoinfrastruktuuria, joka noudattaisi INSPIRE-direktiiviä ja siten mahdollistaisi luontevan liitynnän myös Eurooppalaisiin paikkatietoratkaisuihin. Se kehittäisi ja ylläpitäisi yhtenäistä paikkatietoalustaa, joka perustuisi tarkkoihin koordinaattitietoihin ja aktiiviseen informaation päivitykseen, käytettäväksi niin valtion, kuntien kuin yksityisen sektorin paikkatietoratkaisuissa. Nykyistä yhtenäisempi hyvin koko julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuriin kytkeytyvä paikkatietoinfrastruktuuri loisi edellytyksiä merkittävälle säästöille erityisesti

valtio- ja kuntasektorilla ja tukisi aineistojen yhteiskäyttöisyyttä yli hallinnonalojen. Laitos tutkisi ja kehittäisi aktiivisesti uusia paikkatietoteknologioita, paikkatietojen tarkkuutta ja -keräysmenetelmiä yhteistyössä yliopistojen ja yritysten kanssa.

Paikkatiedon tutkimuskeskus voidaan perustaa yhdistämällä maa- ja metsätalouden-, ympäristö- ja puolustusministeriöiden hallinnonaloilla toimivista paikkatietoyksiköistä. Paikkatietojen tutkimusta on vähäisessä määrin myös muissa tutkimuslaitoksissa. Perusrungon muodostaisi Geodeettinen laitos. Lisäksi uuteen keskukseen liitettäisiin seuraavat yksiköt tai niiden osia: Maanmittauslaitoksen kehittämiskeskus, Suomen ympäristökeskuksen Geoinformatiikka sekä mahdollisesti Puolustusvoimien Topografikunta.

Ehdotus

Muodostetaan Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämiskeskus vuodesta 2014 lukien yhdistämällä uuteen keskukseen Geodeettinen laitos Maanmittauslaitoksen kehittämiskeskus, Suomen ympäristökeskuksen Geoinformatiikka sekä mahdollisesti Puolustusvoimien Topografikunta.

6.1.3 Monitekologinen tutkimus- ja kehittämiskeskus

Teknologian tutkimuskeskus VTT:n tehtävänä on tuottaa asiakkaiden kansainvälistä kilpailukykyä edistäviä tutkimus- ja innovaatiopalveluja. VTT kehittää tiiviissä yhteistyössä asiakkaiden kanssa uutta liiketoimintaa sekä synnyttää uusia yrityksiä hyödyntäen uutta teknologiaa ja uusia liiketoimintamalleja. Keskeisenä näkökulmana on resurssien ja luonnonvarojen kestäväan kehitykseen perustuva hyödyntäminen liiketoiminnassa. VTT:n roolina on soveltava tutkimus ja innovaatiotoiminta. VTT:n kilpailukyky perustuu laajaan moniteknologiseen osaamiseen ja sen yhdistämiseen sekä koko innovaatioketjun hallintaan. VTT:llä on myös vahva projektien valmistelu- ja johtamisosaaminen. VTT toimii merkittävästi yhteistyössä suomalaisten ja kansainvälisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa.

VTT Groupiin kuuluu myös 4 valtio-omisteista yhtiötä, jotka ovat VTT Expert Services Oy, VTT Memsfab Oy, VTT Ventures ja VTT International Oy. VTT vastaa näiden yhtiöiden omistajaohjauksesta. VTT:n rooli on merkittävä myös erilaisten laajojen tutkimus- ja yritysyritysohankkeiden suunnittelussa, toteutuksessa ja koordinoinnissa. VTT kaupallistaa teknologiaa ja osaamista synnyttämällä uusia korkean teknologian yrityksiä sekä lisensoimalla teknologiaa.

VTT:n strategiassa kansainvälistyminen on määritelty yhdeksi tärkeimmistä tavoitteista. VTT toimii keskeisenä osana kansainvälisiä tutkimus- ja innovaatioverkostoja, verkottaen suomalaisia toimijoita mukaan merkittäviin osaamisen kehittämisen ja kaupallistamisen hankkeisiin. VTT:llä on tällä hetkellä kolme ulkomaista tutkimusyksikköä, joissa tehdään tutkimustoimintaa (Brasilia metsäteollisuus- ja biomassafokuksella, USA teollinen biotekniikkafokuksella ja Korea ICT/Elektronikkafokuksella). Lisäksi VTT toimii osana FinNode-verkostoa Kiinassa, Venäjällä ja Japanissa. VTT:llä on tällä hetkellä käynnissä useita selvityshankkeita, joissa tarkastellaan VTT:n ja suomalaisen osaamisen hyödyntämistä ulkomailla (Australia, Singapore ja Kiinan toiminnan laajentaminen).

Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) tehtävänä on tuottaa elinkeinoelämän ja yhteiskunnan tarvitsemaa geologian asiantuntemusta ja luoda innovatiivisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävästä käytöstä, kaivannaistoiminnan, energiahuollon, ympäristöalan, rakentamisen ja maankäytön tarpeisiin. GTK:n rooli sektoritutkimuslaitoksena on tuottaa elinkeinoelämän ja yhteiskunnallisen päätöksenteon tarvitsemaa tietoa sekä kehittää ratkaisuja ajankohtaisiin ongelmiin. GTK osallistuu aktiivisesti kansainvälisiin projekteihin ja kehittää yhteistyötä tutkimuslaitosten, yliopistojen ja muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa. GTK tuo geotieteellisen osaamisen ja sovellukset monitieteelliseen tutkimusyhteistyöhön. Tutkimustoiminta on organisoitu kuudeksi tutkimusohjelmaksi, jotka luovat uutta teknologiaa, sovelluksia ja innovaatioita yhteiskunnan kestäväälle kehitykselle. GTK toimii kansallisena geotietokeskuksena ja aktiivisena osajana kansainvälisessä tutkimus- ja projektitoiminnassa.

Mittatekniikan keskus (MIKES) työskentelee Suomessa tehtyjen mittausten, testausten ja tarkastusten luotettavuuden varmistamiseksi ja kansainvälisen vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi sekä ylläpitää ja kehittää tutkimustoiminnallaan kansallista mittanormaalijärjestelmää. MIKES tarjoaa myös korkealaatuisia kalibrointia sekä metrologian asiantuntijapalveluja. MIKES metrologia toteuttaa SI-järjestelmän mittayksiköt Suomessa, tekee metrologista huippu-tutkimusta ja kehittää mittaussovellutuksia teollisuuden kanssa. Mittatekniikan keskuksen akkreditointiyksikkö, FINAS, akkreditoi eli toteaa päteviksi laboratorioita, tarkastuslaitoksia, sertifiointielimiä ja erityisalojen edustajia, esim. ympäristötodentajia sekä arvioi toimielinten toiminnan pätevyyttä säädösten tai erityisvaatimusten mukaan. Toiminta perustuu kansainvälisiin standardeihin ja sopimuksiin.

VTT, GTK ja MIKES toimivat kaikki tiiviissä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. Resurssien yhdistäminen edesauttaa laajempien ja vaikuttavampien kansainvälisten osaamiskeskittymien synnyttämistä Suomen elinkeinoelämän kannalta keskeisillä painoalueilla. Tutkimuslaitosten yhdistäminen luo GTK:n,

Mikesin sekä VTT:n osaamisille uusia kehitys- ja sovellusmahdollisuuksia moniteknologisessa ympäristössä ja mahdollistaa laajojen haastelähtöisten tutkimus- ja innovaatio-ohjelmien toteuttamisen strategisessa yhteistyössä keskeisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Fuusio mahdollistaa esimerkiksi GTK:n ja MIKESin osaamisen laajemman hyödyntämisen moniteknologisessa ympäristössä ja tuo VTT:n osaamiselle uusia sovellusmahdollisuuksia GTK:n ja MIKESin toiminnan painoalueilla. Erityisen mielenkiintoista VTT:n ja GTK:n osaamisen yhdistämisen mahdollisuuksia löytyvät seuraavilta alueilta: Kaivannaisteollisuus ja biotalous kokonaisuutena, energiateknologiaan ja sovelluksiin liittyvä tutkimus (ml. yhdyskuntajätteet), vesiteknologiaan liittyvät osaamisalueet, kaivosteollisuuden kone- ja laitevalmistus sekä maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvät osaamiset. Mielenkiintoisia VTT:n ja MIKESin osaamisen yhdistämismahdollisuuksia ovat mm. mittarointi- ja anturointitekniologioiden alueilla (esim. ympäristömittaukset) sekä metrologiaan liittyvän tutkimuksen alueella.

Laitosten yhdistäminen selkeyttää TEM:n hallinnonalan tutkimuslaitosten organisoitumista ja hallintaa osana innovaatioympäristön kehitystä. VTT:n viimeaikainen panostaminen liiketoiminnan ja organisaation kehittämiseen sekä kansainvälistymiseen mahdollistaa GTK:lle ja Mikesille uusia toimintatapoja mm. asiakkuuden hallinnan, liiketoimintaosaamisen kehittämisen ja teknologian kaupallistamisen alueilla. Yhdistäminen tehostaa myös hallinnollisten tukiprosessien organisoitumista ja käyttöä (mm. tukitoimintojen yhtenäistäminen, tilojen käytön tehostaminen). Hyötyjä on myös saatavissa alueellisen verkoston yhtenäistämisen kautta, markkinoinnissa, myynnissä ja hankevalmistelussa sekä tietopalveluissa. Lisäksi kansainväliseen toimintaan liittyvät synergiahyödyt ovat ilmeiset.

Fuusio antaa myös mahdollisuuden arvioida joidenkin GTK:n ja MIKESin testaus/analyysitehtävien hoitamista osana VTT Groupin Expert Services Oy -yhtiötä.

Ehdotus

Teknologian tutkimuskeskus VTT, Geologian tutkimuskeskus ja Mittatekniikan keskus yhdistetään Moniteknologiseksi tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi vuodesta 2014 lukien. Perusrungon muodostaisi VTT Group -rakenne. VTT:n GTK:n ja MIKESin yhdistämisellä ja toimintojen yhteistyön tiivistämisellä voidaan saavuttaa etuja operatiivisissa toiminnoissa ja yhteiskunnan kannalta tärkeillä tutkimusaloilla. Lisäksi fuusio edesauttaa laajempien ja vaikuttavampien

kansainvälisten osaamiskeskittymien synnyttämistä Suomen elinkeinoelämän kannalta keskeisillä painoalueilla.

6.1.4 Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus- ja kehittämiskeskus

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) toimialaan kuuluu biologinen, teknologinen ja taloudellinen tutkimus. Metsätutkimuslaitoksen (Metla) tehtävänä on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) tehtävänä on suorittaa kalataloutta, riistataloutta ja porotaloutta koskevia tutkimuksia ja kokeita sekä harjoittaa valtion kalanviljelytoimintaa. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsätutkimuslaitos ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ovat tehtäväkuvaltaan samantyyppisiä tutkimuslaitoksia, jotka toimivat luonnonvarasektoreilla. Maa- ja elintarviketutkimus, metsätutkimus ja riista- ja kalatutkimus on jäsennetty toisistaan erillisiksi kokonaisuuksiksi.

Perinteisen tutkimusajattelun rinnalle on nostettu yhä voimakkaammin horisontaalisia aiheita, esimerkiksi ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, ruuantuotannon kestävä tehostaminen, fossiilisten raaka-aineiden korvaaminen biomateriaaleilla (biotalous) ja luonnonjärjestelmien tuottamien ns. ekosysteemipalvelujen merkitys taloudelle. Tutkimusta on pitkään tehty horisontaalisten teemojen alla sektorirajat ylittäen.

Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymä LYNET on koonnut eri laitosten toimintaa vahvemmaksi kokonaisuudeksi verkostomaisia yhteistyömuotoja hyödyntäen. LYNETin merkittävin lisäarvo on syntynyt tutkimuslaitosten yhteistyön tiivistämisestä.

Uusiutuvien luonnonvarojen tutkimuksen ja asiantuntemuksen kysyntä kasvaa ja samalla tutkimuksen rahoituspohja muuttuu. Suora valtion budjettirahoitus tutkimusorganisaatioille vähentyy ja kilpailu ulkopuolisesta tutkimusrahoituksesta koventuu. EU:n tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoituksen merkitys kasvaa entisestään tulevalle puiteohjelmakaudella (Horisontti 2020 vuodesta 2014 alkaen). Kilpailukyvyyn vahvistaminen edellyttää LYNETin kaltaisten verkostomaisten yhteistyömuotojen kehittämisen lisäksi sitä, että rakenteita uudistetaan konkreettisesti.

MTT:n, Metlan ja RKTL:n muodostama laitoskokonaisuus pystyisi tehokkaasti tuottamaan kattavan kuvan uusiutuvien luonnonvarojen varannoista, käytöstä, uusiutumisesta ja kunnosta. Korkeatasoiset seurantajärjestelmät (esim.

metsävarojen inventointi, maatilojen kannattavuuslaskenta, riistakantojen seuranta) ylläpitävät arvokasta tietopääomaa, jota tulisi kyetä hyödyntämään nykyistä laajemmin luonnonvarapolitiikan suuntaamisessa. Laitosten yhdistäminen vahvistaisi tutkimuksen monitieteisyyttä ja tieteidenvälisyyttä. uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten ulottuvuuksien hallitseminen ja poliittisten ohjauskeinojen vaikuttavuuden arviointi edellyttävät biologis-luonnontieteellisen, taloustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen yhdistämistä. Suurempi laitospokonaisuus mahdollistaisi osaamisen ennakoivan kehittämisen tulevaisuuden tarpeita vastaavasti.

Uusi laitos vahvistaisi myös tutkimusta, joka tarkastelee uusiutuvien luonnonvarojen kestäväään käyttöön pohjautuvia arvoketjuja alkutuotannosta uusiin tuotteisiin ja palveluihin saakka. Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja siihen perustuva biotalous tarjoaa vakaan pohjan yhteiskunnan ja talouden kehitykselle. Biotalouteen siirtymisessä tarvitaan vahvaa tutkimusta, jonka tuottama tieto tulee pystyä siirtämään nopeasti elinkeinotoiminnan ja yritysten hyödynnettäväksi.

Uusiutuvien luonnonvarojen tutkimuksessa tarvitaan moniin muihin tutkimusaloihin verrattuna raskaampaa ja kalliimpaa infrastruktuuria. Korkeatasoiset tutkimusvälineet, laitteet, tukipalvelut ja tietojärjestelmät ovat edellytyksiä ulkopuolisen tutkimusrahoituksen saamiseksi. Yksittäisten laitosten nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei voida varmistaa riittävän laadukkaita tutkimusympäristöjä korkeatasoisen tutkimuksen tekemiselle. Kolmen tehtäväkuvaltaan samantyyppisen laitoksen kokoaminen yhteen antaa paremmat lähtökohdat tutkimusinfrastruktuurien kehittämiseksi.

Yhdistämällä tutkimuslaitokset voitaisiin vahvistaa tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta, vastata nykyistä paremmin sidosryhmien ja asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin sekä tarjota toimiva ja innostava tutkimusympäristö monitieteisen luonnonvara- ja biotalouden tutkimuksen tekemiseen.

Ehdotus

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos yhdistetään luonnonvara- ja biotalouden tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi vuodesta 2014 lukien.

6.1.5 Terveyden ja hyvinvoinnin tutkimus- ja kehittämiskeskus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva tutkimus- ja kehittämislaitos. Tavoitteena on vaikuttaa suomalaisten terveyden ja hyvinvoinnin puolesta. THL:n tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen ja sosiaali- ja terveystalouden kehittäminen. THL toteuttaa tehtäväänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntijavaikuttamisen ja viranomaistehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. THL toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä.

THL tekee väestön terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää tutkimusta ja kehittämistä. Tehtävä tutkimus liittyy terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä sairauksien ja vajaakuntoisuuden ehkäisyyn. THL kehittää myös palvelujen järjestämismalleja, hyviä käytäntöjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä osaamista ja välineitä hyvien käytäntöjen soveltamiseksi.

Tutkimus ja kehittäminen limittyvät usein toisiinsa. Tutkimuksella tuotetaan uutta tietoa, jota hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Kehittämisellä arvioidaan ja pyritään parantamaan toimintaa ja se voi nostaa esille lisätutkimusten tarpeen. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan THL hyödyntää ylläpitämiensä tilastojen ja muiden seurantajärjestelmien tietoja.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

- tutkii ja seuraa väestön hyvinvointia ja terveyttä, niihin vaikuttavia tekijöitä ja niihin liittyviä ongelmia, ongelmien yleisyyttä ja ehkäisymahdollisuuksia, sekä kehittää ja edistää toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ongelmien vähentämiseksi;
- tutkii, seuraa, arvioi ja kehittää sekä ohjaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja antaa asiantuntijatukea hyvinvointia ja terveyttä edistävien politiikkojen, toimintatapojen ja käytäntöjen toteuttamiseksi;
- harjoittaa alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, edistää innovaatioita sekä tekee aloitteita ja esityksiä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sen palvelujen kehittämiseksi ja väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi;
- toimii tilastoviranomaisena ja ylläpitää alan tiedostoja ja rekistereitä siten kuin niistä erikseen säädetään sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä;
- huolehtii oikeuslääketieteeseen ja oikeuspsykiatriaan kuuluvista tehtävistä siten kuin niistä erikseen säädetään;

- vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedon sähköisen käsittelyn, siihen liittyvän tietohallinnon ja valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käytön ja toteuttamisen suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta;
- toimii asiantuntijaviranomaisena sosiaalihuoltoon, kehitysvammaisten erityishuoltoon, kansanterveystyöhön, erikoissairaanhoidon, mielenterveystyöhön, tartuntatauteihin, ympäristöterveyteen, geeniteknikkaan ja mielenterveyslain mukaisiin hoitoseuraamuksiin sekä muihin laitoksen toimialaan liittyvissä asioissa;
- vastaa valtion mielisairaaloita ja valtion sosiaalihuollon toimintayksiköitä koskevista asioista sekä sotasiirtolaisten avustusten myöntämisestä siten kuin niistä erikseen säädetään; sekä
- huolehtii Suomen rokotehuollosta ja valvoa maassa käytettävien rokotteiden ja vastaavien valmistajien laatua.

Työsuojelu- ja työterveysalan tutkimus- ja palvelutoimintaa varten on työterveyslaitos (TTL), joka on itsenäinen julkisoikeudellinen yhteisö. TTL:n tehtävänä on

- harjoittaa ja edistää työn ja terveyden vuorovaikutukseen kohdistuvaa tutkimusta;
- suorittaa toimialaansa liittyviä tutkimuksia, selvityksiä ja muita palvelutehtäviä;
- suorittaa ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimusta, selvittelyä, diagnosoimista ja hoitoa;
- suorittaa työtapaturmiin ja niiden torjuntaan liittyviä tutkimuksia, selvityksiä ja palvelutehtäviä;
- suorittaa työhygienian, toksikologian, työturvallisuuden, ergonomian ja muun työsuojelun ja työterveyshuollon alaan kuuluvia tutkimuksia, selvityksiä, mittauksia ja palvelutehtäviä;
- osallistua työsuojeluun ja työterveyshuoltoon liittyvien säännösten, määräysten ja ohjeiden valmisteluun ja kehitystyöhön sekä suorittaa niiden edellyttämää tutkimus- ja selvitystyötä;
- kehittää ja antaa toimialaansa kuuluvaa jatko-, täydennys- ja erikoiskoulutusta;
- harjoittaa toimialaansa kuuluvaa julkaisu-, tiedotus- ja valistustoimintaa sekä julkaista alan lehtiä ja muuta tiedotus- ja koulutusmateriaalia; sekä
- harjoittaa toimialaansa kuuluvaa kirjastoja informaatiopalvelutoimintaa sekä ylläpitää työsuojelu- ja työterveysalan tietojärjestelmiä.

TTL:n ja THL:n toiminta kohdistuu monelta osin samoihin ongelmiin. Molemmat laitokset tekevät terveysongelmiin liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä. Työympäristöjen, työprosessien ja työyhteisöjen ja terveyden vuorovaiku-

tukseen kohdistuva tutkimus ja kehittämistoiminta on TTL:n ydinaluetta. THL:n työ kohdistuu koko terveys- ja hyvinvointijärjestelmään, mutta huomattavalta osin myös palvelujärjestelmän organisaatioihin. Laitosten tutkimustoiminnassa on päällekkäisyyttä.

Työterveyshuolto on merkittävä osa terveyspalvelujärjestelmää. Työterveyshuollon kehittäminen edellyttää sen vankkaa integroimista yleiseen terveyden ja hyvinvoinnin kehittämiseen. Työpaikka voi toimia terveyden edistämisen areenana ja työterveyshuolto välittäjäorganisaationa. Näiden ongelmien ratkaiseminen onnistuu parhaiten, kun tutkimuslaitokset toimivat tiiviissä yhteistyössä yhteisen päämäärän eteen.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimuksen päällekkäisyyttä on myös Kansaneläkelaitoksen tutkimusosaston, THL:n ja TTL:n välillä. Kansaneläkelaitoksen tutkimusosasto tukee sosiaali- ja terveysturvan ja myös KELAn oman toiminnan kehittämistä tutkimuksen ja asiantuntijatoiminnan avulla. Tutkimusosaston menot ovat vuosittain noin 5 miljoonaa euroa ja henkilöstöä noin 75. Oman tutkimustoiminnan lisäksi KELA rahoittaa tutkimusta. Rahoitus tähän tutkimukseen osoitetaan valtion talousarviosta KELAlle, joka myöntää tutkimusrahoitusta vuosittain noin 2,2 miljoonaa euroa (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005). Harkinnanvaraisen kuntoutuksen määrärahaa voidaan käyttää sekä sairauksien ehkäisemiseen että kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskevaan tutkimustoimintaan. Tutkimushankkeet ovat olleet mainittuja ja yleisiä terveyden ja hyvinvoinnin tutkimuksia. Rahoitusta KELA myöntää hakemuksesta hakijoille ja KELAn tutkimusosaston tutkimushankkeisiin.

Ehdotus

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämistoiminta kootaan yhdeksi kokonaisuudeksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos yhdistetään terveyden ja hyvinvoinnin tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi vuodesta 2014 lukien. Samalla selvitetään mahdollisuudet liittää pääosa Kansaneläkelaitoksen tutkimusosastosta osaksi sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusta. Yhdistämällä nykyiset THL ja TTL saadaan aikaan kokonaisvaltainen ja vahva tutkimus-, asiantuntija- ja kehittämislaitos, jossa on huomattava määrä tämän laajan toiminta-alueen asiantuntemusta. Tutkimustyön kannalta eri tieteenalojen vuorovaikutus lisääntyy, jolloin kansanterveyden, työterveyden ja hyvinvoinnin tutkimukseen ja kehittämistyöhön saadaan nykyistä kokonaisvaltaisempi ote. Samalla tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta olennainen asiantuntemuksen kriittinen massa kasvaa. Uusi laitos parantaa mahdollisuuks-

sia sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisvaltaiseen tarkasteluun tutkimuksessa, kehittämisessä ja ohjaamisessa sekä alan tilastojen, rekistereiden ja tietovarantojen ylläpitämisessä, kehittämisessä ja hyödyntämisessä.

Nykyisten laitosten infrastruktuurien yhdistämisellä saadaan laitosten tehtäväkenttien päällekkäisyyksiä puretuiksi ja lisäksi laitosten yhdistämisellä voidaan säästää voimavaroja ja parantaa laatua.

6.1.6 Kuluttajatutkimus

Kuluttajatutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja välittää tutkimustietoa kulutuksesta ja kuluttajakäyttäytymisestä sekä niihin kiinteästi liittyvästä markkinoiden, talouden ja yhteiskunnan kehityksestä. Lisäksi tutkimuskeskus huolehtii toimialansa tietopalvelusta ja edistää tutkijakoulutusta. KTK:n budjet-tirahoitus on vuonna 2013 2,2 milj. €, josta noin puolet sitoutuu ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettaviin yhteistyöhankkeisiin omarahoitusosuutena. Henkilötyövuosien määrä on 37, joista 10 yhteisrahoitteisella toiminnalla.

Kuluttajatutkimuskeskus ennakoii ja tutkii kulutusyhteiskunnan, kuluttajakäyttäytymisen ja markkinoiden muutoksia ja riskejä kuluttajien hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi sen vastuulla on kansallisen kulutustutkimusta koskevan tiedon välittäminen. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa ja ylläpitää toimialueeltaan kuluttaja- ja käyttäjälähtöistä tietopääomaa, jonka avulla yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnallisia palveluja voidaan kehittää.

Kysyntätekijät ja sitä kautta kuluttajakäyttäytyminen ovat nousseet keskeiseen asemaan markkinoiden ymmärtämisessä. Kulutuskäyttäytymistä koskevan tiedon tarve on kasvanut, mm. hallitusohjelma korostaa kuluttaja- ja käyttäjälähtöisen tiedon hyödyntämistä horisontaalisesti eri hallinnonaloilla ja politiikkaohjelmissa.

Vaikuttavuuden lisäämiseksi tutkimustoiminta on integroitu mukaan kansallisiin ja EU:n tutkimusohjelmiin sekä hallinnonalojen ja hallitusohjelman politiikkaohjelmiin. Tutkimusta tehdään monitieteisesti yhdistäen näkökulmia yhteiskuntatieteistä, luonnontieteistä ja teknisistä tieteistä. Tutkimuksen teema-alueita ovat toimivat markkinat kuluttajien arjessa, kestävä elinympäristöt ja innovaatiot sekä hyvinvoinnin tekniikat ja kulttuurit.

Kuluttajatutkimuskeskus toimii yhteistyössä muiden kotimaisten tutkimuslaitosten kanssa konsortiohankkeissa budjettitaloudessa käytössä olevaan yhteisrahoitteiseen toimintamalliin perustuen. Lisäksi tutkimuskeskuses-

sa on yhteisrahoitteisia EU-hankkeita ulkomaisten tutkimuslaitosten kanssa. Kuluttajatutkimuskeskus osallistuu tutkijakoulutukseen ja edistää tutkijaverkostojen toimintaa sekä tutkijoiden kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Kuluttajatutkimuskeskus tekee yhteistyötä eri yliopistojen ja korkeakouluissa työskentelevien kulutustutkijoiden kanssa usealla tieteenalalla mm. rekrytoimalla tutkijakoulutettavia tutkimushankkeisiin, hyödyntämällä tutkimusaineistoja opinnäytetöissä, luentoina eri yliopistojen ainelaitoksilla. Yhtenä tärkeänä linkkinä toimii Kulutustutkimuksen seura. Kuluttajatutkimuskeskuksen suhde yliopistoihin ei ole rakennettu formaaliin muotoon, vaan toiminta perustuu hankeyhteistyöhön.

Kuluttajatutkimuksen ala on niin laaja, ettei KTK voi käytännössä palvella tietoperusteisen päätöksenteon tarvetta koko laajuudella. KTK:n tutkimuksen ala on myös laajentunut voimakkaasti, mikä vaikeuttaa tutkimuksen relevanssin arviointia. Teema-alueiden painottaminen hämärtää sitä, mikä on kuluttajatutkimuksen asiantuntijuuden ydin. KTK:n toiminta ja tutkimus suuntautuvat käytännössä enimmäkseen muuhun kuin kuluttajahallintoa tukevaan tutkimukseen – tutkimus ja sen sisältö määrittyvät paljolti muiden kuin budjettirahoituksen tarpeen perusteella.

Kuluttajatutkimuskeskuksesta vuonna 2009 tehdyn arvioinnin mukaan Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuskenttää tulee fokusoida, jotta toiminta olisi relevanttia yhteiskuntapolitiikan ja yhteiskunnallisten palvelujen tukemisen kannalta. Budjettirahoitus käytetään suurelta osin erilaisten isojen, konsortioina toteutettavien tutkimushankkeiden omarahoitusosuutena.

KTK:n päätehtäväksi on nykyisin muodostunut tieteellinen tutkimus. Tutkimus on luonteeltaan enemmän strategista (perus)tutkimusta, jonka avulla ylläpidetään soveltavan tutkimuksen tasoa ja tunnistetaan tulevaisuuden ongelmia sekä kehitetään valmiuksia niiden ratkaisemiseksi. KTK:n tutkimus palvelee laajasti yhteiskuntaa kuten perustutkimus – se ei ensisijaisesti tuota ja välitä soveltavaa tutkimusta yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi ja yhteiskunnan kehittämiseksi.

Kuluttajatutkimuksen traditiota ja jatkuvuutta voidaan parhaimmin ylläpitää ja myös vahvistaa liittämällä se osaksi yliopistoa. Kuluttajatutkimuksen monitieteisyys saa yliopistolla laaja-alaisemman ja vahvemman pohjan. Kuluttajatutkimuksen riippumaton asema vahvistuu, kun tutkimus siirretään talousarviovaroineen yliopistolle. Lisäksi ratkaisu ei sulje pois ulkopuolista rahoitusta kuluttajatutkimukseen: yliopisto voi hankkia ja kilpailla ulkopuolisesta rahoituksesta. Siirtyminen osaksi yliopiston laajempaa tutkimusorganisaatiota voidaan vahvistaa monitieteellistä kuluttajatutkimuksellista näkökulmaa.

Yliopisto tarjoaa laajemman tutkijayhteisön kuluttajatutkimuksen kehittämiseksi ja sen nivomiseksi osaksi muuta yhteiskunnallista tutkimusta.

Ehdotus

Kuluttajatutkimus siirretään Helsingin yliopiston osaksi – yliopistoinstituuttina tai erillislaitoksena. Kuluttajatutkimuskeskuksen voimavarat siirretään kokonaisuudessaan Helsingin yliopistolle. Helsingin yliopistolle asetetaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulossopimuksessa erityistehtävä kuluttajatutkimuksen ylläpitämiseen vuosina 2014–2018. Kuluttajatutkimuskeskuksen nykyisistä voimavaroista siirretään 200 000 euroa Kilpailuviraston ja Kuluttajaviraston tilalle muodostettavan uuden viraston tutkimus- ja selvitystoimintaa varten.

6.1.7 Oikeuspoliittinen tutkimus

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen (OPTULA) tehtävänä on harjoittaa riippumatonta oikeuspoliittista tutkimusta ja siihen liittyvää julkaisutoimintaa. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on valtion pienin sektoritutkimuslaitos, mutta samaa kokoluokkaa alalla toimivien ulkomaisten yliopistoyksiköiden kanssa (esim. Tukholman yliopiston kriminologian laitos). Sen budjettirahoitus on noin 1,5 miljoonaa euroa. Lisäksi ulkopuolista rahoitusta on noin 200 000–300 000 euroa vuosittain. Ulkopuolisella rahoituksella toteutetaan yhteisrahoitteisia projekteja. Varsinaista tilaustutkimusta laitoksella ei ole, eikä viranomaistehtäviä.

Laitoksessa harjoitettavan tutkimuksen leimallinen piirre on yhteiskuntatieteellisen ja oikeudellisen näkökulman yhdistäminen. Tutkimuslaitos keskittyy etenkin kriminologiseen ja kriminaalipoliittiseen tutkimukseen sekä oikeusso-
siologiseen ja muuhun oikeuspoliittiseen tutkimukseen.

Kriminologisen tutkimuksen painopistealueita ovat rikollisuuden ja rikollisuuskehityksen tutkimus sekä kontrollijärjestelmää ja rikosten seuraamuksia koskeva tutkimus. Edellisessä tutkitaan rikollisuutta, sen määrää ja syitä sekä erilaisia rikoslajeja ja niiden kehitystendenssejä. Jälkimmäisessä taas tutkitaan kontrollijärjestelmän toimintaa ja rikosten seuraamuksia. Oikeusso-
siologisen ja muun oikeuspoliittisen tutkimuksen tehtäväala on laaja. Käytännössä tutkimustoiminta painottuu pitkällä ajalla muutamiin oikeuspolitiikan keskeisiin osa-alueisiin, joissa tosin painotukset muuttuvat ajan ja tutkimustarpeiden myötä. Keskeisiä teema-alueita ovat olleet oikeuslaitokseen ja oikeudellisiin menettelyihin liittyvät aiheet, oikeudelliset asiantuntijapalvelukset, perhe- ja

lapsioikeudelliset kysymykset, oikeus- ja velkaongelmat ja niiden ratkaisukeinot sekä lainsäädäntötutkimus.

Suhteessa muihin tutkimuslaitoksiin OPTULA:lla on erityinen lähestymiskulma: oikeutta tutkitaan yhteiskuntatieteen keinoin. Muut tutkimuslaitokset eivät myöskään toteuta rikollisuustutkimusta. Tutkimuslaitosuudistuksen eri vaiheissa arvioidut erilaiset tutkimuslaitosten kumppanuudet ja -koalitiot eivät vaikuta tutkimuksen synergiaa lisääviltä oikeuspoliittisen tutkimuksen alueella. Yhteistyötä OPTULA tekee etenkin ulkomaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten, Helsingin yliopiston ja muiden yliopistojen, Poliisiammattikorkeakoulun sekä myös tutkimuslaitosten (etenkin Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) kanssa.

Suuri osa maan kriminologisesta perustutkimuksesta tehdään OPTULA:ssa (Suomessa ei ole yliopistollisia kriminologian yksiköitä). OPTULA:n tutkimus kattaa kuitenkin vain osan (empiirisen) kriminologian perustutkimuksesta. Yliopistoresurssi ja yliopiston mahdollisuudet tuottaa alan tutkimusta jäävät nykytilanteessa suureksi osaksi käyttämättä. Toisaalta OPTULA:n tutkijat vastaavat nykyisellään myös suuresta osasta alan perusopetuksesta Helsingin yliopistossa. Järjestely tuntuu vastaavan molempien osapuolten etuja, mutta nostaa kysymyksen siitä, tulisiko näille toimintamuodoille luoda selkeämmät ja vakiintuneemmat rakenteet.

Kriminologisen ja muun oikeuspoliittisen tutkimuksen alueella yliopistoyhteistyö ja -voimavarat ovat alihyödynnettyjä. Tutkimusaloilla tulisi samanaikaisesti vahvistaa yliopiston piirissä tehtävää tutkimusta, sekä suunnata tutkimusta kansallisen kriminologisen ja muun oikeuspoliittisen tutkimuksen tueksi.

Kriminologisen ja muun oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistamisen näkökulmasta varteenotettavana vaihtoehtona on OPTULA:n liittäminen Helsingin yliopistoon erillislaitoksena tai yliopistoinstituuttina. Tällöin on turvattava valtioneuvoston ja sen oikeusministeriön tutkimusintressien toteutuminen. Kevyempää yhteistyön vaihtoehtoa edustaisivat yhteisprofessorit, joille olisi tarvetta kaikilla laitoksen kolmella pääteema-alueella: rikollisuustutkimuksessa, kontrollijärjestelmän toiminnan analyysissä, sekä lakien seurannan ja arvioinnin (oikeussosiologian ja empiirisen oikeustutkimuksen) aloilla.

Ehdotus

Kriminologinen ja muu oikeuspoliittinen tutkimus siirretään Helsingin yliopiston osaksi – yliopistoinstituuttina tai erillislaitoksena. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen voimavarat siirretään kokonaisuudessaan Helsingin yliopistolle vuonna

2014. Helsingin yliopistolle asetetaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulossopimuksessa erityistehtävä kriminologisen ja muun oikeuspoliittisen tutkimuksen ylläpitämiseen vuosina 2014–2018.

6.2 Tilaajaperusteisen tutkimuksen laajentaminen

6.2.1 Tilaajaperusteisen tutkimuksen malli

Tutkimuksen tulee olla poliittisen päätöksenteon ja yhteiskunnan kehittämisen strateginen resurssi. Oikein suunnatulla tutkimuksella voidaan vahvistaa yhteiskunnan ja talouden kehitysedellytyksiä, ennakoida ongelmia, etsiä ja löytää tavoiteristiriitoja lieventäviä ratkaisuja, sekä ottaa oppia kokemuksesta arvioimalla toteutettua toimintapolitiikkaa.

Tutkimuslaitoksilla voi olla suuri merkitys talouden ja yhteiskunnan kehityksen kannalta, toimintapolitiikan suunnittelussa ja arvioinnissa.

Monet tutkimuslaitokset tuottavat korkealaatuista tutkimusta, mutta toimivat käytännössä melko omaehtoisesti. Voimavarojen jakautumisessa yksiköiden kesken ei ole tapahtunut muutoksia. Voimavarojen kohdentumien tutkimuslaitosten kesken heijastaa historiaa – ei eri tutkimusalueiden ja -laitosten merkitystä nyky-yhteiskunnassa. Laitosten tutkimus ei välttämättä enää vastaa niihin haasteisiin, jotka ovat etusijalla päättäjien agendalla.

Aiemmat tutkimuslaitoksia tarkastelleet raportit ovat lähes poikkeuksitta esittäneet tutkimuksen politiikkarelevanssin terävöittämiseen tähtääviä toimenpiteitä. Erityisesti on painotettu tutkimuksen kysyntälähtöisyyden ja monitieteellisyys lisäämistä. Keinona on korostunut tilaajamalli (tai tilaajatuottajamalli) tutkimuksen suuntaamiseksi. Merkittäviin toimiin ei silti ole ryhdytty.

Tilaajaperusteissa tutkimuksessa osa nykyisistä tutkimuslaitosten varoista ja muista varoista siirretään haettavaksi ja osoitettavaksi kaikille tutkimusta tekeville hakijoille avoimen tutkimusrahoituksen välityksellä. Keskeinen ajatus tilaajamallissa on, että sen avulla pyritään kanavoimaan nykyistä voimavaroja nykyistä järjestelmällisemmin yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevaan tutkimustyöhön (relevanssi). Tämä tarkoittaa nykyisten määrärahojen aikaisempaa koordinoitumpaa ja määrätietoisempaa kohdistamista tutkimukseen.

Hyvin toteutettu tilaajamalli vahvistaa tutkimuksen politiikkarelevanttiutta. Näin toteutuva kysyntälähtöisyys auttaa suuntaamaan niin perustutkimusta

kuin soveltavaa tutkimusta tarkoituksenmukaisella tavalla. Tilaajamallin hyödyntäminen lisää toimintapolitiikan valmistelun joustavuutta, kun päättäjillä on kanavia tarvittavan tutkimustiedon hankkimiseksi. Vaihtoehtoista ja kilpailusta riippuen tutkimuksen tuottajaksi voi valikoitua myös muu kuin valtion tutkimuslaitos. Tutkimusta voidaan suunnata myös toiselle toimialalle kuin sille, jossa toimii tutkimuslaitoksia. Tilaajamallin hyödyntäminen vähentää toiminnan siiloutumista ja samalla auttaa kattamaan nykyisiä tutkimuksen katvealueita. Tilaustutkimuksella voidaan hankkia tutkimusperusteista tietoa yhteiskunnan horisontaalisista ongelmakysymyksistä, jotka edellyttävät monitieteistä näkökulmaa.

Mallin mukanaan tuoma kilpailu rahoituksesta on omiaan edistämään sekä laatua että tuottavuutta laitosten toiminnassa. Se kannustaa myös rakenteellisiin toimiin laitosten (tai tutkimuslaitosten ja yliopistojen) yhteistyön tiivistymisen muodossa. Perusrahoituksen kaventuminen ja nojautumien suuremmassa määrin kilpailtuun (projekti)rahoitukseen voi merkittävästi tehostaa toimintaa laadusta tinkimättä. Mahdollisiin pysyvämpään rahoituksen vähentymiseen ajautuneiden tutkimuslaitoksen kohdalla on perusteltua arvioida tutkimuksen yhteiskunnallista merkitystä ja harkita uudelleen priorisointeja.

Tutkimusta oikein suuntaamalla voidaan saada enemmän ja luotettavampaa tutkimus- ja selvitystietoa eri lohkoilla harjoitetun toimintapolitiikan vaikutuksista ja tehokkuudesta. Samalla saadaan koottua näyttöä harkinnan kohteena olevien politiikkavaihtoehtojen arvioimiseksi. Tutkimus- ja selvitystoiminnalla voidaan pyrkiä ennakoimaan tulevia toimintaympäristön muutoksia ja toimintapolitiikan ongelmia. Tilaajamallin hyödyntäminen osaltaan myötävaikuttaa toivottavaan toimintapolitiikan valmistelukulttuurin muutokseen.

Tutkimus- ja selvitystoiminnan kannalta on keskeistä relevanttien kysymysasettelujen muotoileminen. Asetettujen kysymysten tulee olla tutkimuksellisesti mielekkäitä ja vastata toimintapolitiikan tarpeisiin. Tilaajamalli antaa tähän nykyistä paremmat edellytykset.

Keskeistä tutkimuksen suuntaamisessa on turvata tutkimuksen yhteiskunnallinen relevanssi ja tutkimuksen laatu. Suuntaaminen tarkoittaa tällöin sitä, että tutkimuksen painottuminen eri aihealueille ei määräydy vain tutkijoiden mieltymysten tai saatavuuden perusteella, vaan että valtioneuvoston asettama toimielin tekee eri alueiden välillä priorisointia.

Toiminnan vastuullisuus edellyttää, että tutkimusta koskeva päätöksenteko ja rahoitus ovat samoissa käsissä. Siksi tilaajilla tulee olla käytettävissä tilaukseen rahoitusta. Tämä rahoitus voi käytännössä tulla mahdolliseksi lähinnä nykyis-

tä budjettirahoitusta leikkaamalla ja siirtämällä rahoitusta tilaajaperusteiseksi. Valtion suoraa talousarviorahoitusta tulee leikata valtion tutkimuslaitoksilta (tutkimustoimintaan suoraan osoitetusta rahoituksesta noin 50 %), Suomen Akatemialta (lähinnä ohjelmaperusteinen rahoitus) ja Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesiltä (yliopistoille ja tutkimuslaitoksille suunnattu rahoitus) ja siirtää rahoitusta sekä valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimuksen että strategisen tutkimuksen rahoitukseen.

Tutkimustoiminta tähtää tiedon tuottamiseen ja lisäämiseen. Toiminta vaatii pitkäjänteisyyttä ja erikoistumista ja joissakin tapauksissa merkittäviä panoksia tutkimuksen infrastruktuuriin. Tutkimustoiminta järjestetään siten, että autonomiset tutkimuslaitokset, yliopistot ja muut tutkimusyhteisöt kilpailevat rahoituksesta. Tilaajamallia hyödyntävä tutkimuksen kysyntälähtöinen organisointi parantaa tutkimuslaitosten toiminnan ja päättäjien tutkimustiedon tarpeen kohtaamista. Samalla se kannustaa laadun ja toiminnan tehokkuuden parantamiseen.

Tutkimustoiminnan kannalta on tärkeää, että merkittävässä tutkimuksen rahoituskysymyksissä tiedon tarvitsija ei enää tietotarpeiden kartoittamisen jälkeen puutu rahoituksen kohdentamiseen yksittäisille tutkimushankkeille ja, että rahoitus mahdollistaa ja tukee tutkimuksellisen kompetenssin kumuloitumista. Tutkimusrahoituksen tulee kanavoitua sellaisen institutionaalisen järjestelyn kautta, joka minimoi kannustinongelmia ja eturistiriitoja ja vahvistaa tutkimuksellista kompetenssia.

Olennaista on, että tilaajafunktio muotoillaan huolellisesti siten, että rahoitus ja päätösvalta kulkevat käsi kädessä, ja että riippumattomille asiantuntijoille annetaan vahva rooli tutkimusongelmia muotoiltaessa. Lisäksi tutkimusrahoituksen tulee olla riittävän pitkäjänteistä. Tilaajamalli ei ole itsessään kokonaisratkaisu; sen sijaan se voi ja sen tulee olla merkittävä osa valtion tutkimustoiminnan ja rahoituksen organisointia.

6.2.2 Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden päätöksentekoa tukeva tutkimus- ja selvitystoiminta

Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden strategisen päätöksenteon tietoperustaa tulee vahvistaa. Tietoon perustuva toimintapolitiikka ja strategisen kokonaisnäkemyksen vahvistaminen vaatii hallinnon rajojen ylittämistä ja parempaa toimintojen kokonaisuutta koskevaa tutkimus, ennakointi-, seuranta- ja arviointitietoa. Tavoitteena on luoda perusta tutkimustiedon systemaattiselle ja

laaja-alaiselle käyttämiselle päätöksenteossa, tiedolla johtamisessa ja toimintakäytännössä.

Tarvitaan etenkin valtioneuvoston yhteisellä tasolla tapahtuvan tutkimus-, ennakointi-, seuranta- ja arviointitoimintaa. Hallitusohjelman toteuttamista ja seurantaa sekä valtioneuvoston yhteiskunnallista päätöksentekoa valmistelevaa ja tukevaa yhteistä tutkimustoimintaa tulee vahvistaa. Tämä tarkoittaa hallitusohjelman toteuttamiseen liittyvien horisontaalisten ja ministeriöiden toimialoille kuuluvien ratkaisujen tukemista valtioneuvoston yhteisellä tutkimus-, ennakointi- ja arviointitoiminnalla.

Valtioneuvoston päätöksentekoa välittömästi palvelevassa tutkimuksessa on kysymys paljolti olemassa olevan tutkimustiedon kokoamisesta (analyysit, tutkimuskatsaukset, tutkimussynteetit jne.) Niiden keskeinen tarkoitus on palvella päätöksentekijää tutkimustietoa täydentävänä tietolähteenä. Valtioneuvosto ja sen ministeriöt pääsääntöisesti tilaavat tämän tutkimuksen. Olemassa olevan tutkimustiedon täydentämiseksi on usein tarpeellista nopeallakin aikataululla tuottaa lisätietoa valmistelun ja päätöksenteon tueksi.

Asiantuntijaryhmä ehdottaa, että valtioneuvoston yhteinen tilaajaryhmä tilaa valtioneuvoston ja sen ministeriöiden käyttöön päätöksentekoa välittömästi tukevaa tutkimusta. Tutkimuksen aikajänne olisi yleensä enintään hallitusohjelmakauden mittainen. Tutkimustoiminta olisi pääsääntöisesti analyysijä, selvityksiä, ennakoiteja, tutkimuskatsauksia, seurantatutkimuksia ja arviointeja. Tilaajaryhmällä olisi valtioneuvoston yhteisessä käytössä olevat määrärahat, joita osoitetaan yhteisiin hankkeisiin, horisontaalisiin hankkeisiin ja ministeriöiden toimialakohtaisiin päätöksentekoa tukeviin tutkimushankkeisiin.

Tutkimushankkeiden suuntaamisesta päätetään valtioneuvostossa yleis-
tunnossa valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden yhteisvalmistelun pohjalta. Tutkimushankkeita suunnitellaan ja koordinoidaan valtioneuvoston päätöksentekoa palvelevan tutkimuksen suunnitelmalla. Suunnitelma sisältäisi vuosittain rahoitettavan ja toteutettavan tutkimuksen painopisteet, valmistelu- ja ohjauv vastuut valtioneuvoston sisällä ja toteutusaikataulun. Tutkimussuunnitelmassa valtioneuvoston yhteinen tutkimusrahoitus osoitettaisiin yhteisiin, horisontaalisiin ja ministeriöiden toimialoja tukevaan tutkimukseen. Tutkimussuunnitelmassa sovitettaisiin myös yhteen ministeriöiden suoraan niiden pääluokkaan osoitetun tutkimusrahoituksen keskeiset hankkeet ja valtioneuvoston yhteiset hankkeet.

Valtioneuvoston yhteisenä toimiva tutkimuksen tilaajaryhmä toimii luontevasti valtioneuvoston kansliassa. Ryhmän jäsenenä olisi ministeriöiden edustajia

mutta myös muita tutkimusasiantuntijoita. Tehtävänä olisi sellaisten tutkimusten generointi, joiden avulla voitaisiin parhaiten tuottaa tutkimuksellista tietoa hallituksen ja ministeriöiden tietoperustaisen toiminnan tukemiseksi.

Valtioneuvoston yhteisen tutkimusrahoituksen lisäksi ministeriöillä tulisi olla nykyistä enemmän tutkimukseen vapaasti käytettäviä määrärahoja. Näitä määrärahoja tulee kasvattaa kokoamalla niitä ministeriöiden pääluokissa. Tutkimusvaroja tulee olla myös niillä ministeriöillä, joiden toimialalla ei toimi valtion tutkimuslaitoksia.

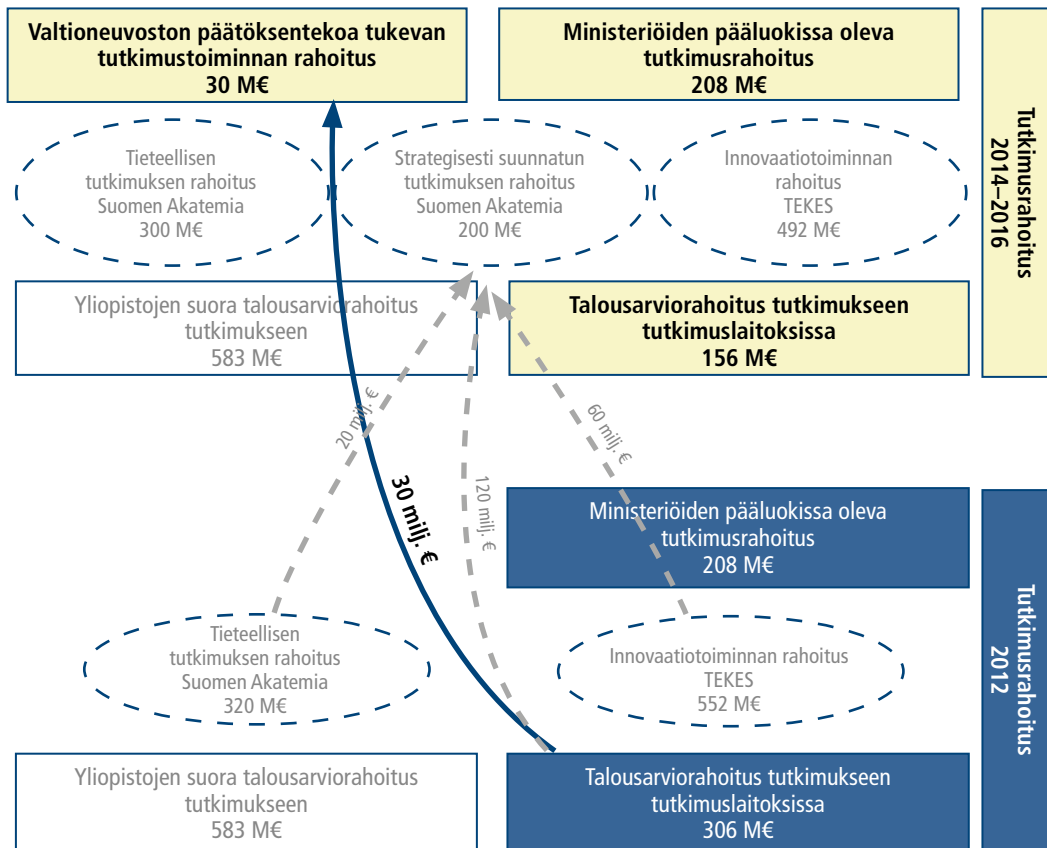
Ministeriöiden pääluokkiin eri momenteille osoitettua tutkimus- ja kehittämisrahoitusta kootaan ministeriöiden pääluokittain. Ministeriöiden eri talousarviomenteille pirstaloitunut tutkimus-, seuranta-, ennakointi- ja arviointitoiminta tulee koota ministeriöittäin yhdelle tai muutamalle talousarviomomentille läpinäkyvyyden ja ohjattavuuden parantamiseksi. Ministeriöiden tutkimus- ja kehittämistoimintaa ohjattaisiin ministeriökohtaisilla suunnitelmilla. Keskeisimmät hankkeet yhteensovitetaan valtioneuvoston päätöksentekoa palvelevan tutkimuksen suunnitelman kanssa.

Ehdotukset

Hallitusohjelman toteuttamista ja seurantaa sekä valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteiskunnallista päätöksentekoa valmistelevaa ja tukevaa tutkimustoimintaa vahvistetaan.

Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden käytettäväksi kootaan rahoitusta valtion tutkimuslaitoksista asteittain vuosina 2014–2016 siten, että valtioneuvoston välittömien tietotarpeiden tutkimukseen olisi vuosittain käytettävissä 30 miljoonaa euroa sitomattomia tutkimusvaroja.

Valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimus- ja selvitystoiminnan rahoituksen muutos vuosina 2014–2016

Valtioneuvosto tilaa päätöksentekoa välittömästi tukevan tutkimuksen. Tutkimuksen aikajänne olisi yleensä enintään hallitusohjelmakauden mittainen. Tutkimustoiminta olisi pääsääntöisesti selvityksiä, ennakoiteja, tutkimuskatsauksia, seurantatutkimuksia ja arvioiteja.

Määrärahat ovat valtioneuvoston yhteisessä käytössä ja niitä osoitetaan yhteisiin hankkeisiin, horisontaalisiin hankkeisiin ja ministeriöiden toimialakohtaisiin päätöksentekoa tukeviin tutkimushankkeisiin. Tutkimushankkeiden suunnittelusta päätettäisiin valtioneuvoston kanslian johdolla. Tutkimushankkeita suunnitellaan ja koordinoidaan valtioneuvoston päätöksentekoa palvelevan tutkimuksen suunnitelmalla. Suunnitelma sisältää vuosittain rahoitettavan ja toteutettavan tutkimuksen painopisteet, valmistelu- ja ohjausvastuut valtioneuvoston sisällä ja toteutusaikataulun. Tutkimussuunnitelmassa valtioneuvoston yhteinen tutkimusrahoitus osoitetaan yhteisiin, horisontaalisiin ja ministe-

riöiden toimialoja tukevaan tutkimukseen. Tutkimussuunnitelmassa sovitetaan myös yhteen ministeriöiden pääluokkaan osoitetun tutkimusrahoituksen keskeiset hankkeet ja valtioneuvoston yhteiset hankkeet.

Ministeriöiden pääluokkiin eri momenteille osoitettua tutkimus- ja kehittämisrahoitusta kootaan ministeriöittäin yhdelle tai muutamalle talousarviomomentille läpinäkyvyyden ja ohjattavuuden parantamiseksi. Kunkin ministeriön tutkimus- ja kehittämistoimintaa ohjataan lisäksi ministeriökohtaisella suunnitelmalla. Keskeisimmät hankkeet yhteen sovitetaan valtioneuvoston päätöksentekoa palvelevan tutkimuksen kanssa.

6.2.3 Strategisesti suunnattu tutkimus

Tutkimuksesta tulee muodostaa poliittisen päätöksenteon ja yhteiskunnan kehittämisen strateginen resurssi. Oikein suunnatulla tutkimuksella voidaan vahvistaa yhteiskunnan ja talouden kehitysedellytyksiä, ennakoida ongelmia, etsiä ja löytää tavoiteristiriitoja lieventäviä ratkaisuja sekä ottaa oppia kokemuksesta arvioimalla toteutettua toimintapolitiikkaa (policy-oriented research).

Asiantuntijaryhmä katsoo, että tulee perustaa strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitusväline, johon kootaan yhteiskuntapolitiikkaa sekä yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukeva kilpailtu tutkimusrahoitus.

Uudistuksen yhteydessä osa nykyisistä tutkimuslaitosten varoista siirretään haettavaksi ja jaettavaksi kaikille tutkimusta tekeville hakijoille avoimen tutkimusrahoituksen välityksellä. Valtion suoraa talousarviorahoitusta tulee leikata kaikilta valtion tutkimuslaitoksilta (noin 50 % tutkimustoimintaan suoraan osoitetusta rahoituksesta). Tämä ei koske yliopistoihin sijoitettavia tutkimuslaitoksia. Lisäksi rahoitusta kootaan Suomen Akatemialta (ohjelmaperusteinen rahoitus) ja Teknologian ja innovaatioiden tutkimuskeskus Tekesiltä (osa yliopistoille ja tutkimuslaitoksille suunnatusta rahoituksesta).

Edellä sanotun mukaisesti strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitus kootaan tutkimuslaitosten talousarviosta tutkimukseen saadusta rahoituksesta, Suomen Akatemialta ja Tekesiltä. Valtion tutkimuslaitosten nykyisin valtion talousarviosta suoraan tutkimukseen saamasta rahoituksesta noin 120 miljoonaa euroa suunnataan strategisen tutkimuksen rahoitukseen. Suomen Akatemia on rahoittanut noin 20 miljoonalla eurolla tutkimusohjelmia – rahoitus siirretään strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitukseen. Tekes on rahoittanut tutkimuslaitoksissa tehtävää tutkimusta vuonna 2011 70 miljoonalla eurolla ja kaikkiaan tutkimuslaitoksille ja yliopistoille suunnattu rahoitus oli vuonna 251

miljoonaa euroa. Asiantuntijaryhmä katsoo, että noin kolmasosa (60 miljoonaa euroa) Tekesin ei-sidotusta (ohjelmaperusteista ja vapaasti haettavana olevasta tutkimusrahoituksesta) soveltuu paremmin osoitettavaksi tutkimustarpeisiin strategisesti suunnatun tutkimusrahoituksen osana. Strategisen tutkimuksen rahoituksen kokoaminen ei alenna vapaasti haettavaan tieteelliseen tutkimukseen suunnattua rahoitusta. Kolmannen rahoitusvälineen muodostaminen selkeyttää tutkimusrahoituksen myöntäjien työnjakoa ja roolia.

Strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoitusvälineen perustaminen muodostaa maahan kolmannen kilpaillun rahoituksen pilarin. Uudistuksen jälkeen kilpailtua tilausperusteista tutkimustoimintaa ohjaa ja rahoittaa kolme rahoitusvälinettä: 1) tieteellinen (perus)tutkimus, 2) strateginen politiikkatutkimus, 3) innovaatiotoiminta.

Strategisesti suunnatun tutkimuksen hallintoa varten tarvitaan horisontaalinen ja monitieteellinen tilaajatoimielin, joka suuntaa tutkimusrahoitusta yhteiskunnan merkittävien haasteiden ja ongelmien tietoperusteiseksi ratkaisemiseksi. Tähän strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen kootaan yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukeva kilpailtu tutkimusrahoitus.

Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineen perustamisella kanavoidaan nykyinen tutkimusrahoitus järjestelmällisemmin yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja koskevaan tutkimustyöhön (relevanssi). Tämä tarkoittaa nykyisten määrärahojen aikaisempaa koordinoitumpaa ja määrätietoisempaa kohdistamista tutkimukseen.

Valtioneuvoston tulee ohjata strategisesti suunnattua tutkimusta määrittäen painopisteet ja teema-alueet ja vahvistaa kansallinen strategisen tutkimuksen ohjelma. Ohjelmaan sisällytetään painopisteet ja teema-alueet, joilla katsotaan olevan merkittäviä yhteiskunnan haasteita. Ohjelmaan ei sisällytetä lyhytkestoisia selvitys-, seuranta- ja arviointitarpeita. Ohjelma valmistellaan valtioneuvoston kanslian johdolla yhteistoiminnassa eri ministeriöiden kanssa. Ohjelman valmistelussa kuullaan tutkimusasiantuntijoita sekä tutkimus- ja innovaationeuvostoa.

Yhteiskunnan relevantin tutkimuksen ennakkollisen tutkimustiedon tuottaminen järjestetään siten, että valtioneuvoston piirissä yhdessä tutkimusasiantuntijoiden kanssa laaditaan pitkän aikavälin tietotarpeiden näkökulmasta tutkimusteemojen lista. Valtioneuvosto tai sen ministeriöt eivät kuitenkaan itse suoraan osallistu rahoituksen osoittamiseen yksittäisille tutkimushankkeille tai -ohjelmille. Rahoituspäätökset delegoidaan tutkimuksen ja tutkimustiedon käyttä-

jien edustajista kootun rahoitusvälineen asiantuntijoille, jotka osoittavat tutkimusrahoituksen ennalta määritettyjen kriteerien perusteella. Kriteerejä olisivat tutkimuksen yhteiskunnallinen relevanssi (vakuuttavuus, merkittävyys, käytännöllisyys) ja tutkimuksen laatu sekä tulosten vaikuttavuus.

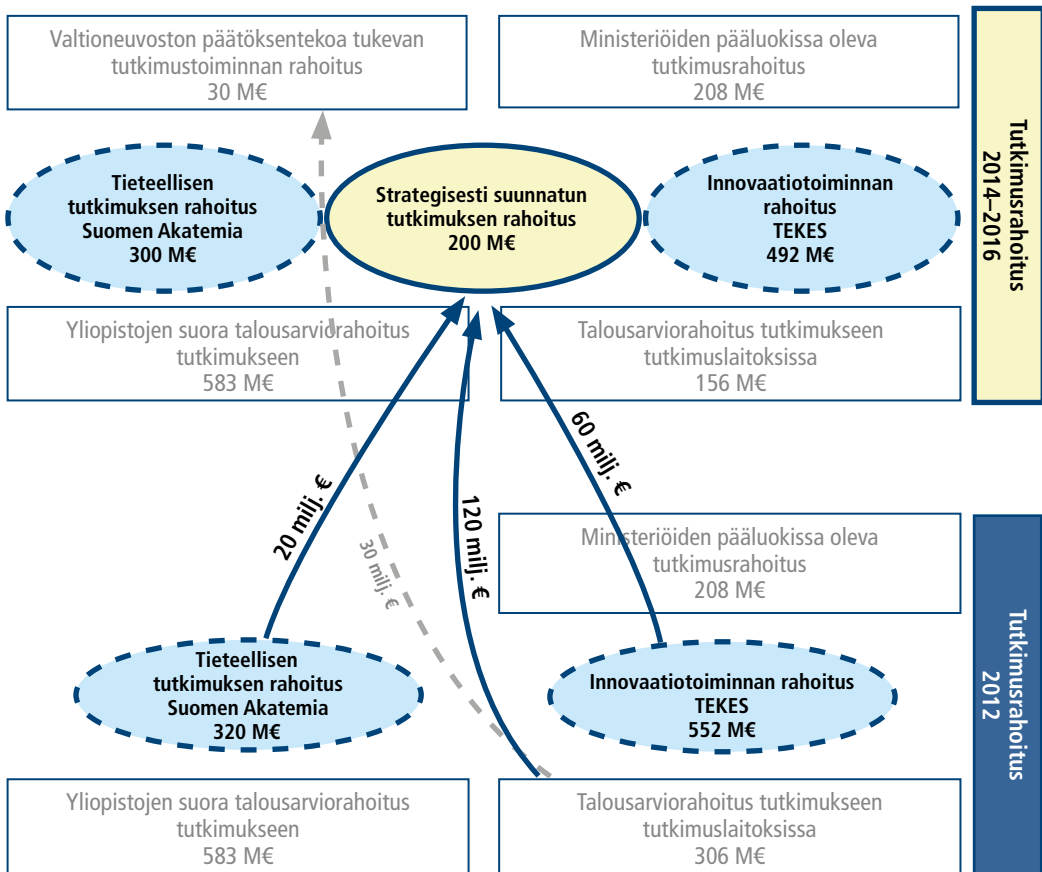
Suomen oloissa on luontevaa, että strategisen politiikkatutkimuksen tilaajaelin sijoitetaan Suomen Akatemiaan, jota voidaan hyödyntää sekä tieteellisen tutkimuksen että strategisen tutkimuksen suuntaamisen instrumenttina. Suomen Akatemian nykyiset tieteellisen tutkimuksen rahoituksen kriteerit ja hankkeiden arviointimenettelyt eivät kuitenkaan sellaisenaan sovellu käytettäväksi tavoitellussa strategisen tutkimuksen rahoituksessa. Suomen Akatemiassa on jatkossa tieteellisen tutkimuksen neuvosto ja strategisen tutkimuksen neuvosto. Suomen Akatemian hallinto ja tutkimuksen rahoitusmenettelyt uudistetaan vastaamaan kummankin tutkimusneuvoston erityisiä tarpeita.

Ehdotukset

Laajennetaan merkittävästi yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevaa kilpailtua rahoitusta. Perustetaan tieteellisen tutkimuksen ja innovaatioiden rahoitusvälineiden rinnalle kolmas kilpailun rahoituksen pilari, strategisesti suunnattu tutkimus. Se rahoittaa ongelma-alueita tutkimusta, jonka tarkoituksena on löytää ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin ja ongelmiin.

Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen kootaan yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukeva kilpailtu tutkimusrahoitus siten, että strategiseen politiikkatutkimusrahoitukseen on vuonna 2016 käytettävissä 200 miljoonaa euroa. Rahoitus kootaan asteittain vuosina 2014–2016 valtion tutkimuslaitosten tutkimusmäärärahoista (120 miljoonaa euroa), Suomen Akatemian ohjelmaperusteista tutkimusrahoituksesta (20 miljoonaa euroa) ja Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin innovaatio- ja tutkimusrahoituksesta (60 miljoonaa euroa).

Strategisesti suunnatun tutkimuksen rahoituksen muutos vuosina 2014–2016^{*)}

Strategisen tutkimuksen hallinnosta, päätöksenteosta ja ohjelmatoimikuntien rakenteesta vastaa perustettava strategisen tutkimuksen neuvosto. Valtioneuvosto asettaa tutkimusneuvoston. Strategisen politiikatutkimuksen neuvosto sijoitetaan Suomen Akatemiaan vuonna 2014.

Valtioneuvosto ohjaa strategisesti suunnattua tutkimusta määrittäen painopisteet ja teema-alueet ja vahvistaisi strategisen tutkimuksen ohjelman. Ohjelmaan sisällytetään niitä painopisteitä ja teema-alueita, joilla katsotaan olevan merkittäviä yhteiskunnan haasteita. Ohjelmaan ei sisällytetä lyhytkestoisia selvitys-, seuranta- ja arviointitarpeita. Ohjelma valmistellaan valtioneuvoston kanslian johdolla yhteistoiminnassa eri ministeriöiden kanssa.

^{*)} Rahoitus vuoden 2012 tasossa.

Ohjelman valmistelussa kuullaan tutkimusasiantuntijoita ja tutkimus- ja innovaationeuvostoa.

Strategisesti suunnatun tutkimuksen neuvoston tehtävänä on edistää ja rahoittaa yhteiskuntapolitiittista ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevaa tutkimusta ja sen hyödyntämistä. Neuvosto rahoittaa ongelmakeskeistä, pitkäjänteistä ohjelmamuotoista tutkimusta, jonka tarkoituksena on etsiä ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin. Tutkimustoiminta perustuu valtioneuvoston vahvistamiin teema-alueisiin ja painopisteisiin.

Neuvosto vastaa tutkimustoiminnan hallinnosta, järjestämisestä ja rahoituksesta. Neuvosto päättää tutkimustoiminnan ohjelmarakenteesta sekä tarvittavien päätöksenteko- ja muiden tukirakenteiden asettamisesta. Neuvoston alaisuudessa on ohjelmatoimikuntia, jotka vastaavat tutkimusrahoituksesta ja päätöksenteosta alallaan ja järjestävät erikseen päätettävällä tavalla ohjelmien valmistelut, hankkeiden valinnat ja ohjelmien koordinaation. Neuvosto edistää myös tutkimustulosten levittämistä ja hyväksikäyttämistä.

Valtioneuvosto asettaa strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtajan ja 8 jäsentä. Neuvoston jäseniksi valittaisiin tunnustettuja tutkijoita ja tutkimuksen asiantuntijoita, jotka edustavat tutkimuksen käyttäjiä ja joilla on kokemusta laajoista hallinnon, elinkeino- ja muun työelämän ja tutkimuksen muutosten johtamisesta. Jäsenten asiantuntemuksen tulisi kattaa seuraavat osa-alueet: perustutkimus ja ylin opetus, tutkimuslaitokset, teknologinen kehitys ja innovaatiot, yhteiskunnan toimintojen ja palvelujen muutos, kansainvälinen tutkimusyhteistyö, tutkimuksen ja tietoperusteisen päätöksenteon ja käytännön yhteistyö, tutkijakoulutus. Neuvoston jäsenet valitaan neljän vuoden määräajaksi ja enintään kahden vuoden jatkokaudeksi.

Strategisen tutkimuksen neuvosto asettaa tutkimusohjelmatoimikunnat sekä määrää niiden tehtäväalueet ja tehtävät sekä päätöksentekovaltuudet. Ohjelmatoimikunnat valitaan kunkin ohjelma-alueen ansioituneista tutkijoista sekä hallinnon ja elinkeinoelämän edustajista.

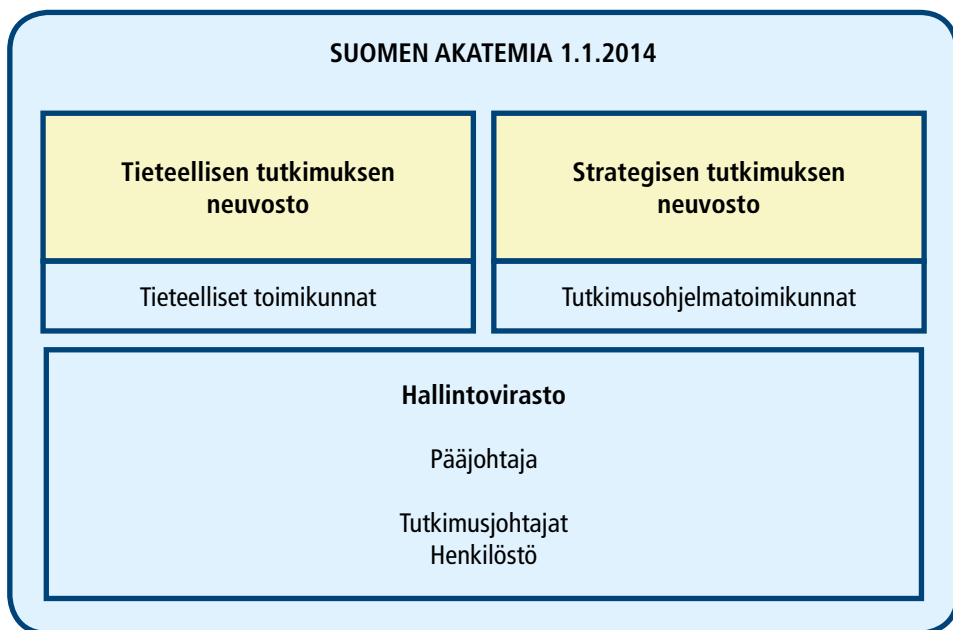
Tutkimusneuvoston toiminnassa ja hankkeissa otetaan erityisesti huomioon se, että

- Ohjelmien tutkimushankkeet valitaan avoimen kilpailun kautta.
- Tutkimushankkeiden valinnassa painottuu yhteiskunnallinen relevanssi (vakuuttavuus, merkittävyys, käyttökelpoisuus). Lisäksi arvioidaan vaikuttavuutta ja tutkimuksen laatua.
- Hakemusten arviointiin käytetään ulkopuolisia asiantuntijapaneelleja.

- Yhteiskunnan haasteet ovat monimuotoisia, jolloin ohjelmissa tehtävä tutkimus on monitieteistä ja tieteiden välistä tutkimusta.
- Tutkimusohjelmilla voidaan synnyttää aikaisempaa enemmän ja nykyistä vahvempia kansallisia ja kansainvälisiä tutkimusyhteenliittymiä.
- Rahoitus tutkimushankkeille on täysimääräistä ja monivuotista, jolloin vältetään tarpeetonta hallinnollista työtä ja turvataan osaamisen kumuloitumista.
- Neuvosto arvioi käynnissä olevia ohjelmia ja tutkimushankkeita ohjelmien aikana.

Strategisen tutkimuksen neuvoston toiminta käynnistetään vuonna 2014 ja se sijoitetaan Suomen Akatemiaan. Suomen Akatemiassa on jatkossa tieteellisen tutkimuksen neuvosto ja strategisen tutkimuksen neuvosto. Suomen Akatemian hallinto ja tutkimuksen rahoitusmenettelyt uudistetaan vastaamaan kummankin tutkimusneuvoston erityisiä tarpeita. Hallinnon uudistamisen yhteydessä arvioidaan tarvittavat henkilöstösiirrot Tekesistä Suomen Akatemiaan.

Suomen Akatemian uudistaminen

6.3 Tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyön syventäminen

Tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyötä tulee syventää. Yliopistoista ja tutkimuslaitoksista tulee muodostaa maailmaluokan tutkimuksen, innovaatioiden ja korkeimman opetuksen keskittyimiä ja keskeisiä toimijoita yhteiskuntaa tukevassa tutkimuksessa.

Yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteistyön syventämiseksi asetetaan useampi-vuotinen kehittämisprosessi. Kehittämisprosessiin kuuluu useita toimenpiteitä, jotka yhdessä tuottavat tuloksen. Tavoitteena on, että yliopistot ja tutkimuslaitokset muodostavat asteittain aitoja osaamisen keskittyimiä, joilla on yhteisiä kampusalueita, yhteisiä tutkimus- ja toimintainfrastruktuureja, yhteistä henkilökuntaa.

Yliopistot ovat keskeisin osa julkista tutkimusjärjestelmää. Yliopistot vaikuttavat yhteiskuntaan ennen kaikkea perustutkimuksella ja niiden vastuulla on tutkimukseen perustuva ylin opetus. Yliopistojen merkitys sivistyksen ja kulttuurin säilyttämisessä, siirtämisessä ja uusintamisessa on huomattava. Yliopistouudistuksen tavoitteena on ollut vahvistaa yliopistojen luovia ja moderneja oppimisympäristöjä, tukea yliopistojen mahdollisuuksia entistä parempaan henkilöstöpolitiikkaan ja tehdä tutkijanura entistä houkuttelevammaksi. Uudistus loi taloudellisen ja hallinnollisen autonomian vahvistamisen avulla yliopistoille aikaisempaa paremmat toimintaedellytykset vahvistaa opetus- ja tutkimustoimintansa laatua ja vaikuttavuutta.

Tieteellisen tutkimuksen harjoittaminen on yliopistojen ensisijainen tehtävä, johon myös niiden opetustoiminta perustuu. Yliopistoille kuuluu lisäksi ns. kolmas tehtävä: opetuksen ja tutkimustoiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuus ja yhteiskunnan palvelutehtävä. Kolmas tehtävä heijastaa yliopistoihin kohdistuvaa odotusta niiden yhä vahvemmassa roolista yhteiskunnallisessa kehittämisessä.

Yliopistot julkisoikeudellisina laitoksina ja säätiölain mukaisina säätiöinä ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä ja valtion budjettitalouden ulkopuolella. Niille osoitetaan kuitenkin vuosittain valtion talousarvion kautta rahoitusta yliopistolaisissa annettujen tehtävien suorittamista varten. Toiminnan rahoitusvastuu yliopistojen julkisen tehtävän hoitamisesta on valtiolla ja tarkemmin määriteltyihin valtakunnallisiin ja muihin erityistehtäviin osoitetaan rahoitusta. Yliopistot saavat rahoitusta valtion lisäksi yliopiston liiketoiminnasta, lahjoituksista ja mahdollisista pääomatuloista. Yliopistot voivat saada julkisen vallan kilpailuttamaa rahoitusta Suomen Akatemialta ja Tekesiltä sekä EU:n ohjelmista. Yliopistot voivat harjoittaa maksullista toimintaa sekä ottaa vastaan lahjoituksia, testa-

menttejä ja muita varallisuuden luovutuksia. Yliopistot saavat omistamiensa yhtiöiden osinkotulot käyttöönsä. Yliopistot voivat pyrkiä kasvattamaan varallisuuttaan ja käyttää toimintansa rahoittamiseen pääomatulojaan.

Keskeinen muoto ohjauksessa on opetusministeriön ja yliopistojen välinen sopimus, jonka sisällössä korostuvat korkeakoulu- ja tiedepolitiikan keskeiset tavoitteet ja toiminnan tehokkuus. Sopimuksesta ilmenee myös valtion osoittama rahoitus yliopistolaissa annettujen julkisten tehtävien suorittamista varten. Yliopistojen tehtävistä, koulutusvastuusta ja tutkinnonanto-oikeuksista säädetään laissa ja asetuksissa.

Yliopistojen hoidettavana on kansallisesti merkittäviä tai opetuksen ja tutkimuksen järjestämiseen kiinteästi liittyviä erityistehtäviä, kuten harjoittelukoulut, Kansalliskirjasto ja Luonnontieteellinen keskusmuseo. Tehtävien hoitamiseen osoitetaan yliopistoille rahoitusta.

Yhteiskuntapoliittiseen ja yhteiskunnan toimintoja ja palveluja tukevaan tutkimukseen osallistuminen on tärkeä osa yliopistojen yhteiskunnallista tehtävää. Osaltaan tämä tutkimus on osa yliopistojen profiloitumista ja rakennemuutosta.

Yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteistyön tiivistäminen ja kehittäminen tutkimuksen, innovaatioiden ja korkeimman opetuksen osaamiskeskittymiksi tarjoaa sekä yliopistoille että tutkimuslaitoksille synergisiä etuja ja vahvistaa suomalaisen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän vahvuutta kokonaisuutena. Pidemmällä aikavälillä valtion tutkimuslaitosten ja yliopistojen mahdollisimman tiivis yhteistyö tuottaa merkittäviä etuja suomalaisen osaamisen kilpailukyvyille ja yhteiskuntaa palvelevalle tutkimukselle. Näin voidaan

- purkaa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän päällekkäisyyksiä, kokoamalla rakentaa tutkimuksessa tarvittavaa kriittistä massaa, luoda merkittäviä ja hyvin resursoituja tutkimus- ja opetusyksiköitä,
- lisätä tutkimuksen ja tutkimusjärjestelmän vaikuttavuutta,
- kehittää yliopistojen opetusta (tutkimuslaitosten asiantuntemus, työelämänäkökulman vahvistaminen, opetuksen voimavarojen vahvistaminen, uudet ohjelmat, monitieteellisyys)
- lisätä yhteistyötä elinkeino- ja työelämän ja innovaatiotoiminnan kanssa,
- vahvistaa kansainvälisen tutkimusrahoituksen hankkimispotentiaalia ja synnyttää kansainvälisesti houkuttelevia tutkimus- ja osaamiskeskittymiä, ja
- varmistaa yhteiskunnan tutkimusperusteisten toimintojen ja palvelujen kehittämistä.

Ehdotukset

Tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyön syventämiseksi synnytetään prosessi, jossa tutkimuslaitokset ja yliopistot muodostavat asteittain aitoja osaamisen keskittymiä (sopimusperusteiset yhteenliittymät) sekä asteittain mahdollisesti yhteisen organisaation.

Yliopistojen ja tutkimuslaitosten *sopimusperusteisilla yhteenliittymillä* tulee olla

- yhteisiä tutkimuslaitteita, laboratorioita ja tietovarantoja (mm. seuranta-aineistot, näyteaineistot, tilasto- ja rekisteriaineistot), ja
- tiivis yhteistyö tutkimuksessa ja opetuksessa (mm. toisiaan täydentävien osaamisten yhdistäminen, yhteiset professuurit, tehtävät ja yhteistä henkilökuntaa),

Yhteenliittymissä yliopistot ja tutkimuslaitokset muodostavat alueellisesti yhteisiä kampusalueita, joilla on yhteisiä toimintoja (mm. fyysisten voimavarojen ja tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäyttö).

Yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteistyön kehittämisessä tavoitteena on luoda maailmanluokan osaamiskeskittymiä tutkimuksen, innovaatioiden ja korkeimman opetuksen yhteistyönä.

LIITE 1 Valtion tutkimuslaitosten tehtävät organisaatiolaeissa ja -asetuksissa

1 Ilmatieteen laitos

Ilmatieteen laitos on liikenne- ja viestintäministeriön alainen palvelu- ja tutkimuslaitos, jonka tehtävänä on:

- 1) tuottaa sääpalveluita ja fysikaalisia meripalveluita maan yleisen turvallisuuden, liikenteen, elinkeinoelämän ja kansalaisten tarpeisiin;
- 2) hankkia ja ylläpitää luotettavaa tietoa ilmakehän ja merien fysikaalisesta tilasta ja kemiallisesta koostumuksesta sekä niiden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan eri osa-alueilla ja kansainvälisesti; sekä
- 3) tehdä ja edistää ilmatieteellistä tutkimusta, fysikaalista merentutkimusta, polaarialueiden ja lähiavaruuden tutkimusta sekä muuta alaan läheisesti liittyvää tutkimusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan Ilmatieteen laitos erityisesti:

- 1) varoittaa vaaraa aiheuttavista säätilan ja meren fysikaalisen tilan muutoksista;
- 2) vastaa ilmakehässä kulkeutuvia haitallisia aineita koskevista ennusteista ja niihin liittyvistä varoituksista silloin, kun se ei kuulu muun viranomaisen tehtäviin;
- 3) tuottaa toimialansa palvelut, erityisesti lentosääpalvelut, maanpuolustuksen turvaamiseksi ja puolustusvoimien muun toiminnan varmistamiseksi;
- 4) vastaa sää- ja meritietojen sekä virtaus- ja ajelehtimisennusteiden ylläpitämisestä ja jatkuvasta toimittamisesta pelastustointa ja meripelastustointa varten;
- 5) tukee muiden viranomaisten toimintaa luonnonkatastrofeissa;
- 6) kehittää ja ylläpitää uusia mittaus- ja mallimenetelmiä sääpalveluiden ja meripalveluiden sekä tieteellisen tutkimuksen käyttöön;
- 7) tuottaa tilauksesta alansa asiantuntijapalveluja; sekä
- 8) osallistuu tehtäviinsä liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön, tuottaa havaintoaineistoa kansainväliseen käyttöön sekä edustaa Suomea alansa kansainvälisissä järjestöissä.

2 Suomen ympäristökeskus

Suomen ympäristökeskus on ympäristöministeriön alainen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka tukee kestäväen kehityksen tavoitteiden ja keinojen arviointia ja valintaa sekä ympäristöpolitiikan toimeenpanoa. Suomen ympäristökeskus hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviä tehtäviä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan Suomen ympäristökeskus erityisesti:

- 1) tutkii ja arvioi ympäristössä, alueiden käytössä ja vesivaroissa tapahtuvia muutoksia ja niiden syitä sekä kehittää keinoja haitallisten ympäristömuutosten ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa;
- 2) tuottaa asiantuntijapalveluja ympäristöministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä aluehallintovirastoille;
- 3) seuraa ja arvioi ympäristön tilaa ja kuormitusta sekä alueiden käyttöä ja vesivaroja sekä huolehtii niihin liittyvistä raportointivelvoitteista;
- 4) ylläpitää ja kehittää toimialan tietojärjestelmiä, tietovarantoja ja tietopalveluja;
- 5) osallistuu tehtäviinsä liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön; sekä
- 6) edistää ympäristötietoisuutta ja tuottaa toimialansa koulutuspalveluja.

Suomen ympäristökeskus harjoittaa omalla toimialallaan monitieteellistä merentutkimusta ja vastaa merialueiden tilan seurannasta sekä tuottaa niihin perustuvia asiantuntijapalveluja.

Suomen ympäristökeskus hoitaa lisäksi muut sille säädetyt ja määrätyt tehtävät.

3 Geodeettinen laitos

Geodeettinen laitos on valtion keskushallintoon kuuluva maa- ja metsätalousministeriön alaisena toimiva tutkimuslaitos.

Geodeettinen laitos huolehtii Suomen kartoituksen tieteellisistä perusmittauksista ja paikkatietojen metrologiasta sekä tekee tutkimustyötä geodesian, geoinformatiikan ja kaukokartoituksen sekä niihin liittyvien tieteiden aloilla. Laitoksen tehtävänä on myös edistää geodeettisten, geoinformatiikan ja kau-

kokartoituksen menetelmien ja laitteiden käyttöönottoa erityisesti paikkatietojen hankinnassa ja käsittelyssä.

Geodeettinen laitos ylläpitää geodeettisten ja fotogrammetristen mittausten osalta mittanormaaleja sekä toimii pituuden ja putoamiskiiktyvyyden kansallisen mittanormaali-laboratoriona.

Lisäksi Geodeettinen laitos suorittaa maa- ja metsätalousministeriön erikseen määräämät tehtävät.

Laissa säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi Geodeettinen laitos:

- 1) harjoittaa tieteellistä tutkimusta geodesian, paikannuksen, navigoinnin, kartografian, paikkatietotekniikan, fotogrammetrian sekä kaukokartoituksen aloilla;
- 2) huolehtii geodeettisesta, fotogrammetrisesta ja muusta paikkatietojen metrologiasta;
- 3) suorittaa valtakunnalliset geodeettiset perusmittaukset ja sitoo ne naapurimaiden vastaaviin mittauksiin ja kansainvälisiin järjestelmiin;
- 4) kehittää ja kokeilee geodeettisia paikkatietoteknisiä menetelmiä ja laitteita sekä paikannuksen ja kaukokartoituksen menetelmiä ja laitteita;
- 5) edistää 4 kohdassa tarkoitettujen menetelmien ja laitteiden käyttöönottoa;
- 6) seuraa alansa kehitystä ja osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön;
- 7) julkaisee tietoja tutkimustensa tuloksista ja edistää niiden hyväksikäyttöä; sekä
- 8) antaa toimialaansa koskevia lausuntoja ja tekee tarpeellisiksi katsomiansa esityksiä.

Geodeettisen laitoksen tulos-, palvelu- ja muut toimintatavoitteet vahvistaa maa- ja metsätalousministeriö.

Geodeettinen laitos voi tehdä sopimuksia toimintaansa kuuluvien tehtävien ja toimialaansa koskevien tutkimusten suorittamiseksi sekä yhteisten tutkimushankkeiden ja -ohjelmien toteuttamisesta.

4 Teknologian tutkimuskeskus VTT

Teknologian tutkimuskeskus VTT on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaa kuuluva virasto. Tutkimuskeskus on puolueeton ja voittoa tavoitte-

lematon asiantuntijaorganisaatio, joka toimii asiakkaisiinsa nähden riippumattomasti.

Tutkimuskeskuksen toiminnan tavoitteena on luoda kansainvälisesti korkeatasoista tieteellistä ja teknistaloudellista tietoa ja osaamista sekä tuottaa teknologiaa ja innovaatioita elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan tarpeisiin. Toiminnallaan tutkimuskeskus edistää yritysten teknologista ja taloudellista kilpailukykyä ja tukee yhteiskuntapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa.

Tutkimuskeskuksen tehtävänä on:

- 1) suorittaa tutkimusta ja maksullista palvelutoimintaa eri teknologia- ja toimialoilla;
- 2) kaupallistaa tutkimustuloksia;
- 3) tuottaa teknologian kehittämiseen ja hyödyntämiseen liittyviä asiantuntijapalveluita; sekä
- 4) suorittaa vaatimustenmukaisuuden arviointia.

Tutkimuskeskus voi huolehtia osasta sille määritetyistä tehtävistä hallinnoimalla asianomaista tehtävää suorittavaa osakeyhtiötä ja vastaamalla sen omistajaohjauksesta siten kuin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) 6 §:ssä säädetään.

Tutkimuskeskus suorittaa lisäksi muut teknologiseen tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan liittyvät tehtävät, jotka työ- ja elinkeinoministeriö sille tulosohtauksessa antaa tai jotka sille erikseen valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Teknologian tutkimuskeskus VTT:stä annetun lain tehtävien toteuttamiseksi tutkimuskeskus:

- 1) tekee teknillistä ja teknistaloudellista tutkimus- ja kehitystyötä omarahoitteisesti, yhteisrahoitteisesti ja toimeksiannosta;
- 2) edistää toimialansa tutkimusta osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön ja palvelemalla sekä koti- että ulkomaisia asiakkaita;
- 3) edistää teknologian siirtoa ja kaupallista hyödyntämistä;
- 4) huolehtii valtion varallisuuden sijoittamisesta teknologian kaupallistamista varten perustettuihin yhtiöihin;
- 5) tuottaa vaatimustenmukaisuuden arviointipalveluun liittyvää testausta, tarkastusta, kalibroitua, varmentamista ja asiantuntijakonsultointia;
- 6) tuottaa tietopalveluja; sekä
- 7) huolehtii muista tehtävistä, jotka säädetään tai määrätään sen tehtäväksi.

5 Geologian tutkimuskeskus

Geologian tutkimuskeskus on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluva virasto. Tutkimuskeskus on puolueeton ja voittoa tavoittelematon asiantuntijaorganisaatio, joka toimii asiakkaisiinsa nähden riippumattomasti.

Tutkimuskeskuksen toiminnan tavoitteena on luoda ja ylläpitää kansainvälisesti korkeatasoista tieteellistä geologian alan tietoa ja osaamista sekä tuottaa innovaatioita yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Toiminnallaan tutkimuskeskus edistää elinkeinoelämän ja alueiden kilpailukykyä ja tukee yhteiskuntapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa.

Tutkimuskeskuksen tehtävänä on tehdä tutkimusta ja tuottaa asiantuntijapalveluita toimialallaan. Toiminta voi olla myös maksullista.

Tutkimuskeskus suorittaa lisäksi muut tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan liittyvät tehtävät, jotka työ- ja elinkeinoministeriö sille tulosohjauksessa antaa. Geologian tutkimuskeskuksesta annetun lain tehtävien toteuttamiseksi tutkimuskeskus:

- 1) tekee elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan kannalta tarpeellista geologian alan tutkimus- ja kehitystyötä omarahoitteisesti, yhteisrahoitteisesti ja toimeksiannosta;
- 2) edistää toimialansa tutkimusta osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön ja palvelemalla sekä koti- että ulkomaisia asiakkaita;
- 3) huolehtii toimialan tiedonkeruusta ja tietohuollosta; sekä
- 4) huolehtii muista tehtävistä, jotka säädetään tai määrätään sen tehtäväksi.

6 Mittatekniikan keskus

Kansallisen mittausjärjestelmän (*metrologiajärjestelmä*) ja pätevyden toteutusjärjestelmän (*akkreditointijärjestelmä*) ylläpitoa ja kehittämistä varten on työ- ja elinkeinoministeriön alainen **Mittatekniikan keskus**.

Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on huolehtia kansallisen mittanormaali-järjestelmän ja kansallisen kalibrointipalvelun järjestämisestä siten kuin siitä erikseen säädetään.

Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on lisäksi huolehtia arviointilaitosten pätevyden arviointiin ja akkreditointiin liittyvistä tehtävistä siten kuin siitä erikseen

säädetään. Tätä tehtävää varten mittatekniikan keskuksessa on akkreditointiyksikkö.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa Mittatekniikan keskukselle selvitys-, kokeilu-, seuranta- ja suunnittelutoimeksiantoja.

Mittatekniikan keskukselta annetun laissa säädettyjen tehtävien lisäksi mittatekniikan keskuksen tulee:

- 1) seurata yleistä kehitystä toimialallaan ja tehdä esityksiä toimialansa lain-säädännön kehittämiseksi;
- 2) suorittaa toimialaansa koskevia selvityksiä, osallistua alansa tutkimustoi-mintaan ja antaa lausuntoja toimialaansa liittyvistä kysymyksistä;
- 3) harjoittaa toimialaansa kuuluvaa julkaisu- ja tiedotustoimintaa ja osallis-tua alansa koulutustoimintaan; sekä
- 4) seurata kansainvälistä kehitystä ja pitää yhteyttä kotimaisiin ja ulkomaisiin viranomaisiin ja laitoksiin.

Akkreditointijärjestelmään liittyvistä tehtävistä huolehtii kansallisena ak-kreditointielimenä mittatekniikan keskuksen akkreditointiyksikkö (*FINAS-akkreditointipalvelu*).

7 Metsäntutkimuslaitos

Metsäntutkimuslaitos on maa- ja metsätalousministeriön alainen valtion laitos. Luonnonsuojelualueiden osalta tutkimuslaitosta ohjaa ympäristöminis-teriö.

Metsäntutkimuslaitoksen tehtävänä on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä.

Laissa säädetyn tehtävänsä toteuttamiseksi Metsäntutkimuslaitos:

- 1) harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistyötä;
- 2) tuottaa tietoa ja palveluja sekä harjoittaa tiedon ja teknologian siirtoa;
- 3) kehittää tutkimusalansa kotimaista ja kansainvälistä yhteistyötä ja verkos-toitumista sekä ennakoi alansa kehitystä;
- 4) huolehtii tutkimustoiminnan pitkäaikaisista kenttäkokeista, tutkimusmate-riaaleista ja tietovarannoista;
- 5) seuraa metsävarojen, metsien terveydentilan ja metsien hyödyntämisen kehitystä, huolehtii metsänjalostustoiminnasta sekä tuottaa tiedot metsä-tilastoja varten;

- 6) hoitaa muut laissa ja asetuksessa säädetyt tehtävät; sekä
- 7) hoitaa ne tehtävät, jotka maa- ja metsätalousministeriö sille erikseen antaa.

8 Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus

Maa- ja metsätalousministeriön alaisena toimii **maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus**.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimialaan kuuluu biologinen, teknologinen ja taloudellinen tutkimus. Tutkimuskeskus edistää toimialallaan maa- ja elintarviketalouden kilpailukykyä, tuotanto- ja elinympäristön laatua, maaseudun elinvoimaisuutta, maatalousyrittäjien monitoimisuutta, kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kuluttajien hyvinvointia.

Tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja välittää tutkimukseen perustuvaa tietoa maa- ja elintarviketalouden sekä siihen liittyvän maaseudun yritystoiminnan kehittämiseksi. Tavoitteena on esiteltävien ratkaisujen kestävyys eettisessä, ekologisessa, taloudellisessa, sosiaalisessa ja kulttuurisessa mielessä. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus osallistuu teknologian kehittämiseen ja siirtoon alan yrityksille. Se kehittää yrityslaskennan ja liikkeenjohdon menetelmiä maaseutuyrittäjien käyttöön. Tutkimuskeskus voi toimia yhteistyössä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa.

9 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tehtävänä on suorittaa kalataloutta, riistataloutta ja porotaloutta koskevia tutkimuksia ja kokeita sekä harjoittaa valtion kalanviljelytoimintaa siltä osin, kuin se ei kuulu muulle viranomaiselle.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on maa- ja metsätalousministeriön alainen.

Tutkimuslaitoksella on tutkimusasemia, koeasemia ja kalanviljelylaitoksia.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tehtävänä on:

- 1) suorittaa tutkimuksia ja kokeita kala-, riista- ja porotalouden tarkoituksenmukaiseksi kehittämiseksi;

- 2) harjoittaa kalanviljelytoimintaa kalakantojen säilyttämiseksi, lisäämiseksi ja parantamiseksi;
- 3) julkaista tutkimusten tuloksia ja tiedottaa niistä yleistajuisessa muodossa sekä ylläpitää alansa tietopalvelua;
- 4) pitää yhteyttä muihin kala-, riista- tai porotaloutta taikka kalanviljelyä koskevaa tai sivuvaavaa tutkimus- ja kehittämistyötä tekeviin laitoksiin ja järjestöihin;
- 5) huolehtia kansainvälisestä yhteistoiminnasta toimialallaan;
- 6) järjestää tutkijoille ja opiskelijoille mahdollisuuksien mukaan tilaisuus tutkimusten tekemiseen tutkimuslaitoksessa;
- 7) antaa valtion viranomaisille lausuntoja ja selvityksiä; sekä
- 8) suorittaa maa- ja metsätalousministeriön sille antamat muut tehtävät

10 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sen palvelujen kehittämiseksi on **Terveyden ja hyvinvoinnin laitos**. Laitos on sosiaali- ja terveysministeriön alainen.

Laitoksen tehtävänä on:

- 1) tutkia ja seurata väestön hyvinvointia ja terveyttä, niihin vaikuttavia tekijöitä ja niihin liittyviä ongelmia, ongelmien yleisyyttä ja ehkäisymahdollisuuksia, sekä kehittää ja edistää toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ongelmien vähentämiseksi;
- 2) tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja antaa asiantuntijatukea hyvinvointia ja terveyttä edistävien politiikkojen, toimintatapojen ja käytäntöjen toteuttamiseksi;
- 3) harjoittaa alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, edistää innovaatioita sekä tehdä aloitteita ja esityksiä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sen palvelujen kehittämiseksi ja väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi;
- 4) toimia tilastolain (280/2004) 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuna tilastoviranomaisena ja ylläpitää alan tiedostoja ja rekistereitä siten kuin niistä erikseen säädetään sekä huolehtia tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä;
 - 4 a) huolehtia oikeuslääketieteeseen ja oikeuspsykiatriaan kuuluvista tehtävistä siten kuin niistä erikseen säädetään;
 - 4 b) vastata sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedon sähköisen käsittelyn, siihen liittyvän tietohallinnon ja valtakunnallisten tietojärjestelmä-

- palvelujen käytön ja toteuttamisen suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta;
- 5) kehittää ja ylläpitää sosiaali- ja terveysalan keskeisiä termejä, määräyksiä ja luokituksia; sekä
 - 6) osallistua toimialansa kansainväliseen toimintaan.

Laitoksen tulee lisäksi huolehtia niistä tehtävistä, jotka laissa tai sen nojalla säädetään sen tehtäviksi tai jotka sosiaali- ja terveysministeriö sille määrää. Lisäksi laitos voi toimia oikeuslääketieteellisten ja terveydenhuollon palvelujen tuottajana silloin, kun tällainen toiminta liittyy välittömästi sen tutkimus-, asiantuntija- tai kehittämistoimintaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on lisäksi:

- 1) toimia asiantuntijaviranomaisena sosiaalihuoltoon, kehitysvammaisten erityishuoltoon, kansanterveystyöhön, erikoissairaanhoidon, mielenterveystyöhön, tartuntatauteihin, ympäristöterveyteen, geeniteknikkaan ja mielenterveyslain (1116/1990) mukaisiin hoitoseuraamuksiin sekä muihin laitoksen toimialaan liittyvissä asioissa;
- 2) vastata valtion mielisairaloita ja valtion sosiaalihuollon toimintayksiköitä koskevista asioista sekä sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun asetuksen (376/1942) mukaisten avustusten myöntämisestä siten kuin niistä erikseen säädetään; sekä
- 3) huolehtia Suomen rokotehuollosta ja valvoa maassa käytettävien rokotteiden ja vastaavien valmisteiden laatua.

11 Työterveyslaitos

Työsuojelu- ja työterveysalan tutkimus- ja palvelutoimintaa varten on **työterveyslaitos**, joka on itsenäinen julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitoksen organisaatio muodostuu valtakunnallisista osaamiskeskuksista. Työterveyslaitoksen alueellisista toimipisteistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Työterveyslaitos toimii sosiaali- ja terveysministeriön johdon ja valvonnan alaisena.

Työterveyslaitoksen tehtävänä on harjoittaa ja edistää työn ja terveyden välisen vuorovaikutuksen tutkimusta sekä käsitellä siinä tarkoituksessa henkilötietoja työntekijöiden terveydentilan kehityksen tutkimusta ja seurantatehtävää varten. Lisäksi työterveyslaitos suorittaa työpaikoilla tai muutoin työympäristössä esiintyvien terveydellisten vaarojen ja haittojen ehkäisemiseen ja poistamiseen liittyvää selvitys-, mittaus- ja palvelutoimintaa. Työterveyslaitos harjoittaa itse-

näistä terveydenhuolto-, sairaanhoito- sekä laboratoriotoimintaa ammattitautien, työperäisten ja työhön liittyvien sairauksien toteamiseksi, hoitamiseksi ja ehkäisemiseksi sekä työkyvyn arvioimiseksi. Työterveyslaitos harjoittaa alansa liittyvää koulutus-, julkaisu- ja tiedotustoimintaa sekä suorittaa muut sille säädetyt ja määrätyt tehtävät.

Työterveyslaitoksen tehtävänä on:

- 1) harjoittaa ja edistää työn ja terveyden vuorovaikutukseen kohdistuvaa tutkimusta sekä työsuojelun ja työterveyshuollon tutkimusta ja kehitystyötä;
- 2) suorittaa toimialaansa liittyviä tutkimuksia, selvityksiä ja muita palvelutehtäviä;
- 3) suorittaa ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimusta, selvittelyä, diagnosoimista ja hoitoa;
- 4) suorittaa työtapaturmiin ja niiden torjuntaan liittyviä tutkimuksia, selvityksiä ja palvelutehtäviä.;
- 5) suorittaa työhygienian, toksikologian, työturvallisuuden, ergonomian ja muun työsuojelun ja työterveyshuollon alaan kuuluvia tutkimuksia, selvityksiä, mittauksia ja palvelutehtäviä;
- 6) osallistua työsuojeluun ja työterveyshuoltoon liittyvien säännösten, määräysten ja ohjeiden valmisteluun ja kehitystyöhön sekä suorittaa niiden edellyttämää tutkimus- ja selvitystyötä;
- 7) kehittää ja antaa toimialaansa kuuluvaa jatko-, täydennys- ja erikoiskoulutusta;
- 8) harjoittaa toimialaansa kuuluvaa julkaisu-, tiedotus- ja valistustoimintaa sekä julkaista alan lehtiä ja muuta tiedotus- ja koulutusmateriaalia;
- 9) harjoittaa toimialaansa kuuluvaa kirjastoja informaatiopalvelutoimintaa sekä ylläpitää työsuojelu- ja työterveysalan tietojärjestelmiä;
- 10) osallistua toimialansa kansainväliseen yhteistyöhön;
- 11) antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita toimialaansa liittyvistä kysymyksistä; sekä
- 12) suorittaa työsuojelu- ja työterveysalaan kuuluvat muut tehtävät, jotka on säädetty tai määrätty sen tehtäväksi.

Tehtäviään suorittaessaan laitoksen tulee olla yhteistyössä työsuojelu- ja terveysviranomaisten sekä keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa.

12 Kuluttajatutkimuskeskus

Kulutukseen, kulutuksen vaikutuksiin, kulutushyödykkeiden hintaan ja laatuun sekä kuluttajan asemaan liittyvää tutkimus- ja selvitystoimintaa sekä alan tietopalvelun hoitamista varten työ- ja elinkeinoministeriön alaisena toimii **Kuluttajatutkimuskeskus**.

Kuluttajatutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja välittää tutkimustietoa kulutuksesta ja kuluttajakäyttäytymisestä sekä niihin kiinteästi liittyvästä markkinoiden, talouden ja yhteiskunnan kehityksestä. Lisäksi tutkimuskeskus huolehtii toimialansa tietopalvelusta ja edistää tutkijakoulutusta.

13 Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Oikeuspoliittisen tutkimuksen harjoittamista varten oikeusministeriön hallinnonalalla toimii **Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos**.

Tutkimuslaitoksen tehtävänä on:

- 1) harjoittaa riippumatonta oikeuspoliittista tutkimusta ottaen huomioon oikeusministeriön ja yhteiskunnan tietotarpeet;
- 2) seurata oikeusoloja ja rikollisuutta sekä analysoida niitä ja raportoida niiden kehityspiirteistä;
- 3) ylläpitää ja edistää kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä oikeuspoliittisessa tutkimuksessa;
- 4) julkaista ja välittää oikeuspoliittista tutkimustietoa; sekä
- 5) osallistua oikeuspoliittiseen tutkijakoulutukseen yhteistyössä yliopistojen kanssa.

14 Elintarviketurvallisuusvirasto

Elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden valvontaa ja tutkimusta varten on **Elintarviketurvallisuusvirasto**.

Viraston tehtävänä ovat toimialansa:

- 1) toimeenpanotehtävien johtaminen, kehittäminen ja ohjaaminen;
- 2) valvonta ja riskinhallinta;

- 3) riskinarviointi ja tieteellinen tutkimus sekä muut tutkimukset ja selvitykset;
- 4) vertailulaboratoriotointa;
- 5) viestintä ja neuvonta;
- 6) koulutus; sekä
- 7) kansainvälinen yhteistyö.

15 Kotimaisten kielten keskus

Kotimaisten kielten keskus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluva virasto.

Keskuksen tavoitteena on kielen asiantuntijana edistää keskuksen toimialaan kuuluvien kielten käyttöä yhteiskunnassa.

Keskuksen tehtävänä on suomen ja ruotsin kielten huolto, neuvonta ja sanakirjatyö sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvä tutkimus.

Keskuksen tehtävänä on lisäksi koordinoita saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen kielenhuoltoa.

16 Säteilyturvakeskus

Säteilyn vahingollisten vaikutusten estämistä ja rajoittamista, säteilyn ja ydinenergian käytön turvallisuusvalvontaa sekä näihin liittyvää tutkimusta, koulutusta ja tiedottamista varten on sosiaali- ja terveysministeriön alainen **Säteilyturvakeskus**, jonka tehtävänä on

- 1) valvoa ydinenergian käytön turvallisuutta, turva- ja valmiusjärjestelyjä sekä ydinmateriaaleja;
- 2) valvoa säteilyn käytön ja muun säteilytoiminnan turvallisuutta;
- 3) valvoa säteilytilannetta maan alueella ja ylläpitää valmiutta normaalista poikkeavien säteilytilanteiden varalta;
- 4) pitää yllä toimialansa kansallisia mittanormaaleja;
- 5) tehdä säteily- ja ydinturvallisuutta edistävää tutkimus- ja kehittämistyötä;
- 6) tiedottaa säteily- ja ydinturvallisuusasioista sekä osallistua alan koulutus-toimintaan;
- 7) tuottaa toimialaansa soveltuvia asiantuntijapalveluja;
- 8) tehdä ehdotuksia toimialansa lainsäädännön kehittämiseksi ja antaa säteily- ja ydinturvallisuutta koskevia yleisiä ohjeita; sekä

- 9) osallistua toimialansa kansainväliseen yhteistyöhön ja huolehtia sille säädettyistä tai määrätyistä kansainvälisistä valvonta-, yhteys- ja raportointitehtävistä.

17 Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Julkisen talouden toiminnan tehostamista ja siihen liittyvää talouspoliittista päätöksentekoa palvelevaa tutkimus- ja selvitystyötä sekä kansantalouden pitkän aikavälin kehityksen tutkimusta varten valtiovarainministeriön alaisena toimii **Valtion taloudellinen tutkimuskeskus**.

Valtiovarainministeriö voi antaa tutkimuskeskukselle toimeksiantoja.

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 09 16001, 09 57811
f. 09 1602 2165
julkaisut@vnk.fi

Painotuote

ISBN 978-952-5896-96-1 (mid)
ISBN 978-952-5896-97-8 (pdf)
ISSN 1799-7828